

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMİ DESTEKLEME AİLE EĞİTİM PROGRAMI

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

**SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMİ
DESTEKLEME AİLE EĞİTİM PROGRAMI**

ANKARA, 2023

**ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Doç. Dr. Mustafa OTRAR

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Şerife IŞIK

M. Ramazan BARIN

YAZARLAR

(Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlar)

Başak TÜRKYILMAZ

Bilge Kaan SOYALP

Cevahir ÇAKIR

Çağla Yaprak BİLİCİ

E. Aylin KANAZ

Ferit TOPRAK

Halise BOZKURT

Hatice GÜVEN

İsmail DELİCE

Kürşat DÖNMEZ

M. Bahadır KOŞAR

Merve LAÇİN

Osman YAĞBASANLAR

Ömer KULA

Pınar SAĞLAM SAFÖZ

Raşit TURCAN

Ravza Nur GÜMDOĞAN

Rıdvan TURUNÇ

Sema KÜSMENOĞLU

Serdar GENÇ

Seyit KARABURÇAK

Sibel BAYRAKTAR

Şeyma ARSLAN

Tuba KILIÇARSLAN

Vedat ÇAKIOĞLU

Volkan TATAR

Yeliz KAN

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Dr. Serdar ÖZMEN

GÖRSEL TASARIM

Adem BAL

Mustafa GENÇTOPRAK

Savaş ÖZBEY

REDAKSİYON

Uğur KERİMOĞLU

GENEL YAYIN NO

8740

TANITICI YAYINLAR DİZİ NO

2625

ISBN

978-975-11-7295-2

BASKI

Sude Ajans Reklam Org. Tan. Ltd. Şti.

0312 467 09 96

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	6
Editörlerden	7
Giriş	8
Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri.....	11
Programın Genel Amaçları	11
Programın Yapısı	12
Yeterlik ve Kazanımlar	12
İçerik	15
Etkinlikler.....	16
Değerlendirme.....	19
Programın Uygulanması	19
Programın Değerlendirilmesi	19
1. Oturum	20
Çocuğum ve Ben.....	22
Denizimdeki Damlalar.....	33
2. Oturum	39
Dondurma! Söyle.....	39
Kendi Omzunda Yükselenler	48
3. Oturum	58
Sadece Anlamak Mı.....	58
Duyarlılığımla Farklıyım	69
4. Oturum	83
Duygu Evim.....	83
Lokomotifin Yüğü.....	92
5. Oturum	99
Pusulam Olur Musun	99
Karar Köprüsü.....	108
6. Oturum	119
İletişim Bizi Bağlar.....	119
Bütünün Parçalarıyız	127
Program Değerlendirme Süreci	132
Kaynakça	137

ÖN SÖZ

Gelişimin bir bütün olduğu gerçeğinden hareketle, özel yetenekli öğrencilerimizin tüm gelişim alanlarında desteklenmesine yönelik çalışmalar Bakanlığımızın önem verdiği faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerimizin sosyal ve duygusal yönden gelişim ihtiyaçları normal gelişim gösteren öğrencilerden büyük oranda farklılık göstermektedir. Özellikle bu öğrencilerimiz duyguları düzenleme, aşırı duyarlılık, öz farkındalık ve iletişim becerileri gibi konularda farklı ihtiyaçlara sahiptirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde bilim ve sanat merkezlerinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerimizin sosyal duygusal gelişimlerinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Özel yetenekli öğrencilerimizin sosyal duygusal gelişimini destekleme süreçlerinde ailelerin farkındalık kazanmalarını ve çocuklarının gelişimini desteklemeye yönelik daha aktif olmalarını sağlamak amacıyla “Sosyal Duygusal Gelişimini Destekleme Aile Eğitim Programı” hazırlanmıştır. Programın hazırlanmasında kültürel yapımıza ve temel değerlerimize uygun içeriğin geliştirilmesine özen gösterilmiştir. Hazırlanan programın bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımıza, özel yetenekli öğrencilerimize ve ailelerine faydalı olmasını diler; programın hazırlanmasında emeği geçen akademisyenlerimize, uzmanlarımıza ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımıza teşekkür ederim.

Özel yetenekli öğrencilerimiz ve aileleri için faydalı olması dileğiyle...

Doç. Dr. Mustafa OTRAR
Genel Müdür

EDİTÖRLERDEN

Özel yetenekli öğrencilerimizin potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlayarak mutlu ve üretken bireyler olmalarında aileleri desteklemek büyük önem taşımaktadır. Bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek için aileleri güçlendirmek amacıyla “Bilim ve Sanat Merkezleri Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitim Programı” oluşturulmuştur. Gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda hazırlanan bu program, sosyal duygusal gelişim alanında özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesi amacıyla ailelere yönelik tasarlanan ilk program olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca program öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık, sosyal beceriler ve sorumlu karar verme konularında ailelerin çocuklarını desteklemelerine yönelik süreçleri içermektedir.

Bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin aileleri için geliştirilen “Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitim Programı” akademisyenler ile birlikte okullar, rehberlik ve araştırma merkezleri, bilim ve sanat merkezlerinde çalışan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışmanlardan oluşan ekibin özverili çalışmalarıyla oluşturulmuştur. Bu programın oluşturulmasında emeği geçen ve yazar olarak yer alan çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Şerife IŞIK ve M. Ramazan BARIN

GİRİŞ

Sosyal duygusal beceriler, çeşitli şekilde sınıflandırılrsa da genel olarak çocukların ve yetişkinlerin duygularını yönetme, olumlu hedefler belirleme, hedeflere ulaşma, diğerlerine yönelik empatik davranma, olumlu ilişkiler kurma ve sorumlu karar vermeye yönelik bilgi, tutum ve beceriler edindiği ve etkin şekilde uygulama becerisi geliştirdiği süreç olarak ele alınır (CASEL, 2020; Weissberg ve Cascarino, 2013). Weisberg ve Cascarino (2013), beş temel sosyal duygusal beceriler kümesi tanımlamışlardır:

Öz farkındalık: Kişinin duygularının, güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olması, duygu ve düşüncelerinin davranışları üzerindeki etkisini doğru bir şekilde değerlendirmesi ve sağlam bir özgüven duygusu geliştirmesidir.

Öz yönetim: Kişinin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını farklı durumlarda etkin bir şekilde düzenlemesi ve uygun şekilde ifade etmesi, kişisel hedefler belirlemesi ve bu hedeflere ulaşmaya yönelik çalışmasıdır.

Sosyal farkındalık: Farklı geçmişlere ve kültürlere sahip olanların farklılıklarını tanımak ve takdir etmek, bakış açılarını anlamak, görüşlerine saygı duymak, empati kurmak ve olumlu etkileşimde bulunmaktır.

İlişki becerileri: Diğerleriyle sağlıklı ilişkiler kurmaya ve sürdürmeye, sosyal normlara uygun hareket etmeye, açık iletişimde bulunmaya, aktif olarak dinlemeye ve iş birliği yapmaya karşılık gelmektedir.

Sorumlu karar verme: Eylemlerin sonuçlarını gerçekçi bir şekilde değerlendirmeyi, başkalarının sağlığını ve refahını göz önünde bulundurmaya, etik standartları dikkate almayı, kişisel davranış ve sosyal etkileşimlerde etkili seçimler yapmayı sağlayan bilgi, beceri ve tutumları içermektedir.

Bu becerilerin öğrencilerin akademik performanslarını, olumlu sosyal davranışlarını ve sosyal ilişkilerini kolaylaştırdığı düşünülmekte, davranış problemlerini ve psikolojik sıkıntıları azalttığı ve öğrencileri genel olarak okulda, ailede ve toplumda başarılı olmaya hazırlamaya yardımcı olduğu vurgulanmaktadır (Elias, 2014; Jones ve Kahn, 2017). Öte yandan sosyal duygusal becerilerin öğrencilerin madde kullanımı, okul terki, şiddet içerikli davranışlar sergileme gibi riskli davranışlarına yönelik koruyucu bir işlevi

(Wang ve ark., 2019) olduğu gibi; hızla değişen yaşam koşullarına daha iyi uyum sağlama ve sosyal yaşamda karşılaşılabilecek karmaşık ve çeşitliliği yönetmeyi kolaylaştırmaktadır (OECD, 2021).

Alanyazında yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlardan yola çıkıldığında sosyal duygusal becerilerin potansiyel etkileri şöyle özetlenebilir: Birincil etkileri; başarının, motivasyonun, okula ilginin ve bağlılığın artması, okul terkinin azalması ve daha iyi bir dereceyle mezun olma şeklinde kümelenen akademik başarıyla ilişkili faktörlerdir. İkincil etkileri ise çevreyle olumlu ilişkiler kurulması, sosyal becerilerin, problem çözme becerisinin ve topluma bağlılık duygusunun artması ile riskli davranışların azalması gibi iyi oluş düzeyini arttırıcı faktörlerdir (Zins ve ark., 2001). Görüldüğü gibi sosyal duygusal beceriler öğrencileri sadece okul ortamında değil yaşamın diğer alanlarında da başarılı, sağlıklı ve sorumluluk sahibi bireyler olmaları için bütün yönleri ile geliştirmeyi amaçlar.

Sosyal duygusal beceriler ile ilgili yapılan araştırmalar çocukların, ergenlerin ve genç yetişkinlerin okulda, işte ve yaşamda başarılı olmalarının en temel nedenini sosyal duygusal alandaki gelişmişliklerine bağlamaktadırlar (Duckworth ve ark., 2012; Osher ve ark., 2016). Bu bağlamda sosyal duygusal becerilerin öğrencilerin gelişim alanlarında olumlu etkilerinin kanıtlanması sonucunda pek çok ülkede sosyal duygusal beceriler programı eğitim sistemine dhil edilmiştir. Sosyal duygusal beceriler programları, olumlu sınıflar, olumlu okul kültürü ve iklimi yaratarak öğrencilerin sosyal duygusal yeterliklerini geliştirir. Ayrıca ilgili, işbirlikçi, kültüre duyarlı, katılımcı ve güvenli öğrenme ortamlarının sürdürülmesine katkı sağlar (Zins ve ark., 2004).

Çocuklara sosyal duygusal becerilerin kazandırılması tüm okul yaklaşımı ve ilgili paydaşların (aile ve toplum) işbirliği içinde çalışmasını gerekli kılar. Sosyal ekolojik yaklaşıma göre çocuğın sosyal duygusal gelişimi ğrenci-ebeveyn ilişkisi, ğretmen-ğrenci ilişkisi, ğrenci-ğrenci ilişkisi gibi aile, okul ve diğer sosyal yaşam alanlarındaki etkileşimler bağlamında gerçekleşir (Bronfenbrenner, 1979). Bu kapsamda birey kendini çevreleyen sosyokültürel bağlamın hem etkileneni hem de etkileyeni konumundadır. Yani sosyal duygusal gelişim birbirine bağlı alt sistemlerin

karşılıklı etkileşimlerinin bir ürünüdür. Alt sistemler arasındaki ilişkinin güçlü olması çocuğun gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahipken zayıf olması ya da eksikliği çocuğun gelişimi ile ilgili bir risk faktörü oluşturur (Weisberg ve Greenberg, 1998). Araştırmalar sosyal duygusal becerilerle ilişkili programların aile katılımı (Albright ve Weissberg, 2010; Sheridan, 1997; Patrikakou ve Weissberg, 2007) ve okulun tüm personelinin katılımı (Banerjee, Weare ve Farr, 2014; CASEL, 2015) sağlandığında daha güçlü hale geldiğini kanıtlamıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin ailelerine yönelik olarak çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla aile eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir (Saranlı, 2011). Mevcut literatür özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal yönden gelişimlerinin desteklenmesi sürecinde yardıma ihtiyaç duyabilecekleri çeşitli alanlara ve koşullara işaret etmektedir. Özellikle *aşırı duyarlılık ve hassasiyet* (Abu Yazid, 2016; Ackerman, 1997; Alias vd. 2013; Bouchard, 2004; Mendaglio, 2012, Saranlı, 2011; Tieso, 2007), *benlik saygısı* (Coleman ve Cross, 2001; Topçu ve Leana, 2016), *farklı olma hissiyle artan öz farkındalık* (Clark 2008), *diğerlerinden farklı hissetme, etiketlenme* (Coleman ve Cross 2014), *sosyal beceriler, akran ilişkileri* (Moon, Kelly ve Feldhusen 1997; Webb, Meckstroth ve Tolan, 1982) ve *mükemmeliyetçilik* (Leana-Taşçılar vd., 2014; Parker, 2000; Silverman, 1999; Schuler, 2000) gibi konularda özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal gelişim ihtiyaçları normal gelişim gösteren öğrencilerden farklılaşmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin farklılaşan ihtiyaçlarının karşılanması noktasında aileler bazı konularda bilgi ve desteğe ihtiyaç duyarlar. Bununla birlikte aileler çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakta kendilerini yetersiz hissedebilirler. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal özellikleri konusunda öncelikle ebeveynlerin bilgilendirilmesi, destek alabilecekleri kaynakların tanıtılması ve bu çocukların eğitiminde kullanabilecekleri stratejilerin kazandırılması büyük önem taşımaktadır (Leana-Taşçılar, Özyaprak ve Yılmaz, 2016). Bu açıdan değerlendirildiğinde hazırlanan bu program ile aileleri çocukların sosyal duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan çalışmalara aktif ve etkili bir şekilde katılmaları konusunda bilgilendiren ve güçlendiren; evde çocuklarının sosyal duygusal becerilerini geliştirmelerine ve pekiştirmelerine yardımcı olan tutum ve davranışlarla ilgili farkındalık kazandıran bir içeriğin hazırlanmasına özen gösterilmiştir.

Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri

Programın temel yaklaşımını Weisberg ve Cascarino (2013)'nın öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık, ilişki becerileri ve sorumlu karar verme olarak ifade ettiği beş temel sosyal duygusal beceri grubu oluşturmuştur. Bu beceriler doğrultusunda ailelerin ulaşması öngörülen yeterlikler belirlenmiştir. Gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda hazırlanan sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitimi programının genel ilkeleri ise şu şekilde özetlenebilir:

1. Sosyal duygusal gelişimi desteklemeye yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı bilim ve sanat merkezi eğitim programlarının önemli ve eşsiz bir parçasıdır.
2. Programın uygulanma sürecinde tüm aileler kendine özgü, eşsiz ve değerli bir birey olarak görülür.
3. Bilim ve sanat merkezlerine devam eden bütün öğrencilerin aileleri, sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programından yararlanabilir.
4. Sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları esas alınarak aileleri desteklemek amacıyla hazırlanmıştır.
5. Sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı esnek ve dinamik bir yapıya sahiptir. İhtiyaçlar doğrultusunda programın öğelerinde değişiklikler yapılabilir ve program güncellenebilir.

Programın Genel Amaçları

Bu program bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin sosyal ve duygusal açıdan gelişimsel ihtiyaçları esas alınarak aileleri desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Programın genel amacı özel yetenekli öğrencilerimizin sosyal duygusal gelişimini destekleme süreçlerinde ailelerin farkındalık kazanmalarını ve çocuklarının gelişimini desteklemeye yönelik daha aktif olmalarını sağlamaktır.

Program Yapısı

Yeterlik ve Kazanımlar

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programında ailelere kazandırılması amaçlanan yeterlikler “sosyal duygusal özelliklerin farkındalığı, öz farkındalık, sosyal farkındalık, öz yönetim/duyguları yönetme, sorumluluk alma ve sürdürme, sorumlu karar verme, iletişim, işbirliği ve uzlaşma becerileri” olmak üzere belirlenmiştir. Ayrıca bu program gelecek tasarımı aile eğitim programı, akademik gelişimi destekleme aile eğitim programı ile birbirini bütünleyecek bir yapıda eş güdüm içerisinde hazırlanmıştır. Program yeterlikleri Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Program Yeterlikleri

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının tasarlanması sürecinde ailelerin belirlenen yeterliklere ulaşmalarını sağlamak amacıyla elde etmeleri gereken kazanımlar tespit edilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin içerisinde bulundukları gelişim döneminin özellikleri ve sosyal duygusal gelişim ihtiyaçları temel alınmıştır. Belirlenen kazanımlar taksonomik olarak sıralanmıştır. Sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının kazanımların düzenlenmesi sürecinde Wellman ve Moore tarafından geliştirilen taksonomi esas alınmıştır. Wellman ve Moore'un geliştirmiş olduğu taksonomi, "Algılama", "Kavrama" ve "Genelleme" olmak üzere üç düzeyden oluşmaktadır (Wellman ve Moore, 1975). Bilim ve sanat merkezi sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının yeterlik ve kazanımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitim Programının Yeterlik ve Kazanımları

YETERLİKLER	KAZANIMLAR
Sosyal Duygusal Özelliklerin Farkındalığı	1. Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özelliklerini kavrar. 2. Sosyal duygusal özelliklerinin çocuğun gelişimine etkilerini fark eder.
Öz Farkındalık	1. Sosyal duygusal gelişim özellikleri açısından çocuğu tanımanın önemini fark eder. 2. Sosyal duygusal beceriler açısından kendini değerlendirir. 3. Çocuğun duygularını tanımasının önemini fark eder. 4. Çocuğun duygularını ifade etmesini desteklemenin önemini kavrar. 5. Çocuğun duygularını ifade etme yollarını bilmesinin önemini fark eder. 6. Çocuğun kendini gerçekçi algılamasının önemini fark eder. 7. Çocuğun güçlü/geliştirilebilir özelliklerini fark etmesinin önemini kavrar.

Sosyal Farkındalık	1. Çocuğun başkalarının duygularını anlamasının sosyal duygusal gelişimine katkılarını fark eder. 2. Çocuğun bireysel farklılıklara saygı duymasının önemini fark eder. 3. Çocuğun sosyal duyarlılığını geliştirmenin önemini kavrar. 4. Olumlu davranışları takdir etme konusunda rol model olmanın önemini kavrar. 5. Çocuğa sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyebileceği ortamlar sunar.
Öz Yönetim/ Duyguları Yönetme	1. Duyguları yönetmenin önemini bilir. 2. Çocuğun duygularını yönetme sürecinde destek sunma yollarını fark eder.
Sorumluluk Alma ve Sürdürme	1. Çocuğun sorumluluk almasının sosyal duygusal gelişimine etkilerini fark eder. 2. Sorumluluk alabilmede çocuğu desteklemenin yollarını kavrar.
Sorumlu Karar Verme	1. Karar verme sürecinde aile tutumlarının etkisini fark eder. 2. Çocuğun karar verme sürecinde farklı seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder. 3. Çocuğun karar verme sürecinde kendi haklarıyla birlikte başkalarının haklarını da gözetmesinin önemini kavrar. 4. Kararlarının olası sonuçları hakkında çocuğun sorumluluk alması gerektiğini fark eder.
İletişim	1.Çocuğun etkili iletişim becerilerini kullanmasını desteklemenin önemini fark eder. 2. Aile içinde bağ kurmanın sosyal duygusal gelişime etkisini fark eder.
İşbirliği ve Uzlaşma Becerileri	1.Çocuğun iş birliği yapmasının sosyal duygusal gelişim açısından önemini fark eder. 2.Çocuğun yardım sağlama/isteme becerilerini desteklemenin önemini fark eder. 3.Çocuğun uzlaşma becerilerini geliştirmesini desteklemenin önemini kavrar.

İçerik

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının içeriği kazanımlara göre belirlenmiştir. İçeriğin düzenlenmesinde sarmal programlama yaklaşımı esas alınmıştır. Program içeriğinde yer alan konular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Bilim ve Sanat Merkezleri Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitim Programı Konularının Yeterlik Alanlarına Göre Dağılımı

YETERLİKLER	KONULAR
Sosyal Duygusal Özellikler	Bireysel Farklılıklar Sosyal Duygusal Gelişim Sosyal Duygusal Beceriler
Öz Farkındalık	Duyguları Tanıma Duyguları İfade Etme Yolları Kendini Gerçekçi Algılama Güçlü ve Geliştirilebilir Yönler
Sosyal Farkındalık	Başkalarının Duygularını Anlama Bireysel Farklılıklara Saygı Sosyal Duyarlılık Olumlu Davranışları Takdir
Öz Yönetim / Duyguları Yönetme	Duyguları Yönetmenin Önemi Duyguları Yönetmede Destek Sunma Yolları
Sorumluluk Alma ve Sürdürme	Sorumluluk Alma Sorumluluk Almada Aile Desteği
Sorumlu Karar Verme	Karar Verme Sürecinde Aile Tutumlarının Etkisi Seçenek Farkındalığı Başkalarına Saygı Karar Sorumluluğu
İletişim	Etkili İletişim Becerileri Bağ Kurma
İşbirliği ve Uzlaşma Becerileri	İş Birliği Yapma Yardım Sağlama ve Yardım İsteme Becerileri Uzlaşma Becerileri

Etkinlikler

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının yeterlik ve kazanımları için belirlenen içerikler etkinlikler yoluyla ailelere sunulacak şekilde tasarlanmıştır. Etkinliklerin belirlenen kazanımlara ve içeriğe uygun olmasına özen gösterilmiştir. Etkinliklerde tasarım açısından standardizasyonu sağlamak amacı ile 'Etkinlik Tasarım Formu' geliştirilmiştir. Tablo 3'te sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı etkinlik tasarım formu yer almaktadır.

Tablo 3. Etkinlik Tasarım Formu

Etkinlik No	
Etkinlik Adı	
Süre	
Yeterlik	
Kazanımlar	
Araç-gereçler	
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık	
Süreç	
Değerlendirme	
Pekiştirici Etkinlik	
Ekler	

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programında yer alan etkinliklerin yeterlik alanı ve kazanımlara göre dağılımı Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Bilim ve Sanat Merkezleri Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitim Programı Etkinliklerinin Yeterlik ve Kazanımlara Göre Dağılımı

OTURUM	ETKİNLİK NO	ETKİNLİK ADI	YETERLİLİKLER	KAZANIMLAR
1	1	Çocuğum ve ben	Sosyal Duygusal Özelliklerin Farkındalığı	1. Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özelliklerini kavrar. 2. Sosyal duygusal özelliklerinin çocuğun gelişimine etkilerini fark eder.
	2	Denizimdeki damlalar	Öz Farkındalık	1. Sosyal duygusal gelişim özellikleri açısından çocuğu tanımanın önemini fark eder. 2. Sosyal duygusal beceriler açısından kendini değerlendirir.
2	1	Dondurma! Söyle	Öz Farkındalık	3. Çocuğun duygularını tanımasının önemini fark eder. 4. Çocuğun duygularını ifade etmesini desteklemenin önemini kavrar. 5.Çocuğun duygularını ifade etme yollarını bilmesinin önemini fark eder.
	2	Kendi omzunda yükselenler	Öz Farkındalık	6. Çocuğun kendini gerçekçi algılamasının önemini fark eder. 7. Çocuğun güçlü/geliştirilebilir özelliklerini fark etmesinin önemini kavrar.

3	1	Sadece anlamak mı?	Sosyal Farkındalık	1. Çocuğun başkalarının duygularını anlamasının sosyal duygusal gelişimine katkılarını fark eder. 2. Çocuğun bireysel farklılıklara saygı duymasının önemini fark eder.
	2	Duyarlılığımla farklıyım	Sosyal Farkındalık	3. Çocuğun sosyal duyarlılığını geliştirmenin önemini kavrar. 4. Olumlu davranışları takdir etme konusunda rol model olmanın önemini kavrar. 5. Çocuğa sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyebileceği ortamlar sunar.
4	1	Duygu evim	Öz Yönetim/ Duyguları Yönetme	1. Duyguları yönetmenin önemini bilir. 2. Çocuğun duygularını yönetme sürecinde destek sunma yollarını fark eder.
	2	Lokomotifin yükü	Sorumluluk Alma ve Sürdürme	1. Çocuğun sorumluluk almasının sosyal duygusal gelişimine etkilerini fark eder. 2. Sorumluluk alabilmede çocuğu desteklemenin yollarını kavrar.
5	1	Pusulam olur musun?	Sorumlu Karar Verme	1. Karar verme sürecinde aile tutumlarının etkisini fark eder.
	2	Karar köprüsü	Sorumlu Karar Verme	2. Çocuğun karar verme sürecinde farklı seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder. 3. Çocuğun karar verme sürecinde kendi haklarıyla birlikte başkalarının haklarını da gözetmesinin önemini kavrar. 4. Kararlarının olası sonuçları hakkında çocuğun sorumluluk alması gerektiğini fark eder.
6	1	İletişim bizi bağlar	İletişim	1.Çocuğun etkili iletişim becerilerini kullanmasını desteklemenin önemini fark eder. 2. Aile içinde bağ kurmanın sosyal duygusal gelişime etkisini fark eder.
	2	Bütünün parçalarıyız	İşbirliği ve Uzlaşma Becerileri	1.Çocuğun iş birliği yapmasının sosyal duygusal gelişim açısından önemini fark eder. 2.Çocuğun yardım sağlama/isteme becerilerini desteklemenin önemini fark eder. 3.Çocuğun uzlaşma becerilerini geliştirmesini desteklemenin önemini kavrar.

Değerlendirme

Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programında değerlendirme, belirlenen kazanımlara ne derece ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi sürecini ifade eder. Bu süreçte kontrol listeleri, etkinlik değerlendirme formları, derecelendirmeli anket formları, açık uçlu sorular, anket formları, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve ölçekler kullanılabilir (Nazlı, 2016). Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programı etkinliklerinin değerlendirilmesi sürecinde açık uçlu sorular, boşluk doldurma cümleleri ve metafor oluşturma gibi farklı değerlendirme araçları kullanılmıştır.

Programın Uygulanması

Program bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışmanları tarafından uygulanır. Programın uygulanması sürecinde büyük gruplar yerine 8-16 kişilik katılımcı gruplarıyla çalışılması önerilir. Programı uygulayacak rehber öğretmen/psikolojik danışmanların programı benimsemesi ve programın gerekliliğine inanması programdan beklenen verimin alınması açısından büyük önem taşımaktadır. Rehber öğretmenin/psikolojik danışmanın yönergeye hâkim olmak için etkinlikleri önceden okuması ve etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçleri hazırlaması önerilir. Oturum sonlarında verilen pekiştirici etkinlik ev ödevi olarak verilir ve bir sonraki oturumun ilk etkinliğinde değerlendirmesi yapılır.

Programın Değerlendirilmesi

Rehberlik programlarının değerlendirilmesi kısa vadeli değerlendirme, orta vadeli değerlendirme ve uzun vadeli değerlendirme olmak üzere üç aşamada ele alınabilir. Kısa vadeli değerlendirmede (Süreç Değerlendirme) etkinliklerin uygulanmasının hemen sonrasında ortaya çıkan sonuçlar açısından öğrencilerin kazanımları değerlendirilir. Orta vadede değerlendirme (Sonuç Değerlendirme) program tamamladıktan sonra öğrencilerin kazanımları elde etme düzeyinin belirlenmesini ifade eder. Uzun vadeli değerlendirmede ise (izleme değerlendirmesi) öğrenciler okuldan mezun olduktan sonra programın onlar üzerindeki etkileri değerlendirilir (Gysbers, 1995). Bilim ve sanat merkezleri sosyal duygusal gelişimi destekleme aile eğitim programının değerlendirilmesi kısa ve orta vadeli değerlendirme süreçleri ile gerçekleştirilebilir. Kısa vadeli değerlendirme süreçleri her etkinliğin sonundaki değerlendirme bölümünde yer almaktadır. Orta vadede değerlendirme sürecinde kullanılabilecek örnek öz değerlendirme formu ise 6. oturumun sonunda Ek 4'te verilmiştir.

1. OTURUM

Etkinlik No : 1
Etkinlik Adı : ÇOCUĞUM VE BEN
Süre : 40+20 : 60 Dakika
Yeterlik : Sosyal Duygusal Özellikler

Kazanımlar

1. Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özelliklerini kavrar.
2. Sosyal duygusal özelliklerinin çocuğun gelişimine etkilerini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ 2 adet 50x70 cm renkli karton
- ✓ Yapıştırıcı
- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Katılımcı sayısı kadar kalem
- ✓ Ek 1. CASEL'in Sosyal Duygusal Beceriler Formu
- ✓ Ek 2. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu: Hayal Gücü, Zihinsel, Duyusal, Duygusal ve Davranışsal
- ✓ Ek 3. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu
- ✓ Ek 4. Bilgi Notu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. CASEL'in Sosyal Duygusal Beceriler Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu: Hayal Gücü, Zihinsel, Duyusal, Duygusal ve Davranışsal 1'er adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Bilgi Notu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı katılımcılara kısaca kendisini tanıtır ve ardından “Değerli veliler; hepiniz hoş geldiniz. Sizlerle 6 oturum (altı hafta) devam edeceğimiz Bilim ve Sanat Merkezleri Sosyal Duygusal Gelişimi Destekleme Aile Eğitimi Programına başlıyoruz. Bu süreçte çocuklarımızın sosyal duygusal gelişimini desteklemeye yönelik paylaşımlarda bulunacağız.” der.

2. Uygulayıcı “Programın amaçlarına ulaşabilmesi ve süreci daha verimli geçirebilmek için bazı grup kurallarına ihtiyacımız var. Sizce bu kurallar neler olabilir?” diye sorar ve katılımcılardan gelen önerileri tahtaya yazar. Tahtaya yazılanlar dışında aşağıda yer alan maddelerden eksik olanları tamamlar.

- ✓ Gizlilik
- ✓ Birbirine saygı
- ✓ Oturumlara zamanında gelme
- ✓ Oturumlara devam etme
- ✓ Cep telefonunu sessize alma

3. Uygulayıcı “Şimdi sizlerle tanışmak için bir etkinlik yapacağız. Öncelikle gözlerinizi kapatmanızı ve kendinizi ormandaki bir ağaç olarak hayal etmenizi istiyorum.” der ve aşağıdaki soruları sorar.

- ✓ Kendinizi hangi ağaç olarak hayal ettiniz?
- ✓ Çevrenizdeki ağaçların ne gibi özellikleri var?
- ✓ Bu özelliklerin hangilerini kendinize yakın özellikler olarak görüyorsunuz?

Soruların ardından katılımcıların cevapları düşünmeleri için bir dakika süre verir. Gözlerini kapatmakta zorlanan veliler sabit bir noktaya bakarak etkinliğe katılabilir. Uygulayıcı etkinlikle ilgili bir örnek vererek model olur. “Örneğin: Ben Osman, toprağın en derinliklerine kök salarak yıllarca yaşamak için çınar olmak istiyorum”. Ardından, “Şimdi gözlerinizi açmanızı istiyorum. İlk önce adınızı, ardından hangi ağaç olduğunuzu ve bu ağacın en belirgin özelliğini bizimle paylaşmanızı istiyorum.” der ve istekli katılımcılardan yanıtlarını alır.

4. Uygulayıcı “Sizlerin de bildiği üzere bir birey yaşamının her döneminde

edindiği birikimlerle büyümeye ve gelişmeye devam etmektedir. Her yaş dönemine göre farklı gelişim özelliklerimiz vardır. Örneğin, 2 yaşlarındaki bir çocuğun yürüme, keşfetme, kendi kendine yemek yemeyi öğrenme gibi becerileri gelişim dönemine uygun bir şekilde gelişmez ise ilerleyen yıllarda bağımsız işler yapmakta zorlanmasına sebep olabilmektedir. Bu gelişim süreçlerini kariyer, akademik ve sosyal duygusal gelişim alanları olarak değerlendirmekteyiz. Bu programda diğer gelişim alanlarının temelinde yer alan sosyal duygusal gelişim alanı üzerinde duracağız.” der. “Sosyal duygusal gelişim deyince aklınıza neler geliyor?” sorusunu sorar ve paylaşımları alır.

Uygulayıcı “Sosyal duygusal gelişim alanı duyguları tanıma, yönetme, ifade etme, kişilerarası ilişkiler, sosyal farkındalık, sorumlu karar verme becerileri gibi özellikleri içermektedir.” der ve **Ek 1. CASEL’in Sosyal Duygusal Beceriler Formunu** katılımcılara dağıtır.

Uygulayıcı “Değerli veliler, formda sosyal duygusal becerilerin yer aldığı konu başlıkları ile onlara ait özellikler yer almaktadır. Bu programda formda yer alan becerileri geliştirmek için sizlerle çeşitli çalışmalar yapacağız.” açıklamasının ardından formun bir örneğini sınıfın görünür bir yerine asar.

5. Uygulayıcı “Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi geçmişten bugüne edindiğimiz tecrübelerimize yüklediğimiz anlam ile kendimizi inşa etmekteyiz. Özel yetenekli bireylerin zihinsel yapılarından kaynaklanan yaşama bakış açılarındaki farklılıklar onların sosyal duygusal gelişim süreçlerinde de diğer bireylere göre farklılaşmalarına sebep olmaktadır. Bu farklılaşmalar özel yetenekli öğrenciler için sosyal duygusal duyarlılık (hassasiyet) alanları olarak tanımlanmaktadır.” der.

Uygulayıcı “Bu farklılıkları / duyarlılık alanlarını davranışsal (psikomotor), duygusal (beş duyu organı), duygusal, zihinsel ve hayal gücü (imgelemsel) özellikleri olmak üzere beş başlıkta inceleyeceğiz. Şimdi sizleri 5 gruba ayıracağım ve her grup bahsettiğim bir alanı temsil edecektir.” der ve gruplara ayırır.

Uygulayıcı her gruba sırasıyla **Ek 2. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu: Hayal Gücü, Zihinsel, Duyusal, Duygusal ve Davranışsal**’ı dağıtır, ardından “Sizlere verdiğim duyarlılık alanlarında

çocuklarınızın öne çıkan özelliklerini yazmanızı istiyorum.” der. Yazma işlemi için yeterli süre verilir. “Şimdi grup olarak kendi sağınızdaki grubun yerine geçmenizi ve çocuklarınızın o duyarlılık alanında öne çıkan özelliklerini yazmanızı istiyorum.” der. Tüm duyarlılık alanları gruplar tarafından sırasıyla doldurulur. Uygulayıcı şu açıklamayı yapar, “Bu etkinlikte çocuklarınızla edindiğiniz tecrübeleriniz doğrultusunda özel yetenekli çocukların sosyal duygusal özelliklerini beş konu başlığına ayırmış olduk.” der.

Ardından uygulayıcı, tüm katılımcıların görebileceği bir yere renkli karton yapıştırarak *“Şimdi bulunduğunuz konu başlığındaki formu tahtaya yapıştırmış olduğum kartonun üzerinde birleştirmenizi istiyorum.”* der ve katılımcılardan **Ek 3. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formunda** yer alan insan figürünü ortaya çıkaracak şekilde sırasıyla yapıştırmalarını bekler. Tüm katılımcıların karton üzerinde oluşturulan formu incelemeleri istenerek istekli katılımcılardan düşünceleri alınır.

Uygulayıcı *“Etkinlikte fark ettiğiniz gibi;*

- ✓ *Davranışsal olarak; çocuklarımızın hızlı konuşma, aşırı hareketlilik,*
- ✓ *Duyusal olarak; görme, dokunma, işitme, tat alma gibi duysal yoğunluklar,*
- ✓ *Zihinsel olarak; sürekli sorgulama, yeni bilgiler keşfetme, sorunlara yeni çözümler arama,*
- ✓ *Hayal gücü özellikleri olarak; sınırsız hayal gücüne, hayali arkadaşlara, sıra dışı fikirlere, ayrıntılı rüya ve anılara sahip olma,*
- ✓ *Duygusal olarak; diğer canlılarla insanlarla ve mekânlarla güçlü duygusal bağlar kurma, duyguları derin ve yoğun yaşama, aşırı kaygıya sahip olma gibi özellikler özel yetenekli çocuklarımızda sıklıkla karşılaştığımız özelliklerdir.”* der.

Uygulayıcı *“Birleştirmiş olduğumuz formda da gördüğünüz gibi konuştuğumuz sosyal duygusal özelliklerimiz bireyin bütünsel bir gelişimini ifade etmektedir. Her bir alan bir bütünün parçasını ifade etmektedir. Formdaki insanın duygusal anlamda kalbinin olmadığını düşünelim... Sizce hayatında neler eksik olurdu? Ya da hayal gücünden yoksun bir birey hayal edelim... Nasıl bir yaşamı olurdu? Yaşamında nelerin eksik olabileceğini hissedebiliyor musunuz?”* der ve katılımcılardan paylaşımları alınır. Uygulayıcı *“Sizlerin*

de ifade ettiği gibi sosyal duygusal gelişim sürecinde belirtmiş olduğumuz özelliklerin hepsi bir bütün olarak bizleri doğrudan etkilemektedir.” der.

6. Uygulayıcı şu soruyu sorar. “Çocuğun sosyal duygusal açıdan desteklenmesi çocuğa nasıl bir katkı sağlar?” Yanıtları aldıktan sonra **Ek 4. Bilgi Notunu** katılımcılara dağıtır ve istekli katılımcıların formdaki maddelerle ilgili görüşleri alınır.

7. Uygulayıcı “Çocuklarımızı sosyal duygusal olarak desteklemek; öncelikle bir çocuk olarak aileye, bir arkadaş olarak akranlarına, bir öğrenci olarak öğretmenlerine ve okula, bir vatandaş olarak devlete ve ülkeye ve son olarak bir insan olarak dünyaya iyi bir birey yetiştirmemizi sağlayacaktır.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı “Çocuğunuzun günlük yaşamında sosyal duygusal duyarlık alanlarının her birinden sizi en çok etkileyen bir özelliğini yapışkanlı kâğıda yazıp büyük grup ile paylaşarak insan figürünün üzerine yapıştırınız.” der ve paylaşımları alarak etkinliği sonlandırır.

EKLER

Ek 1. CASEL'in Sosyal Duygusal Beceriler Formu

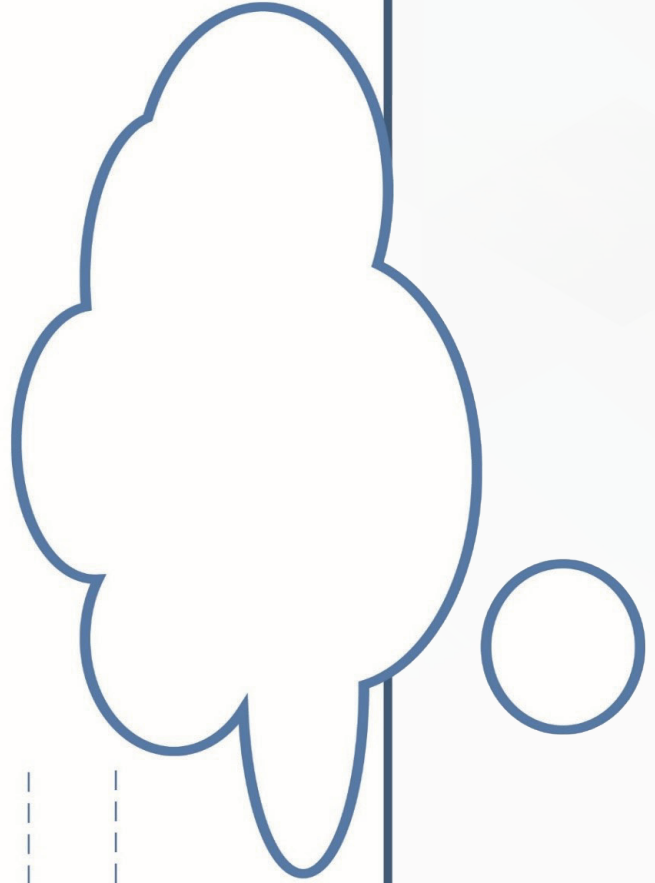

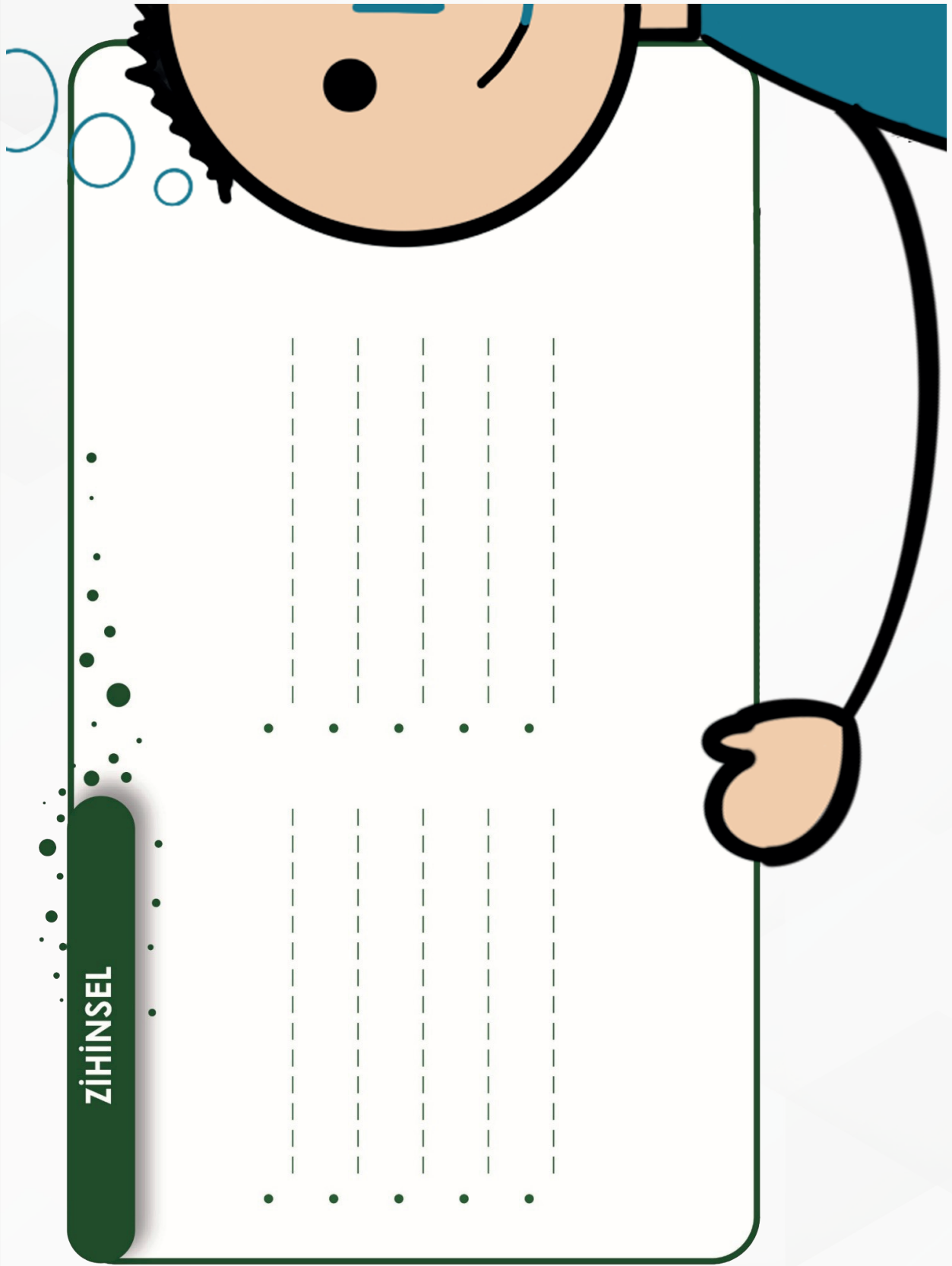
Ek 2. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu: Hayal Gücü, Zihinsel, Duyusal, Duygusal ve Davranışsal

HAYAL GÜCÜ

Four vertical dashed lines for writing, each starting with a dot.

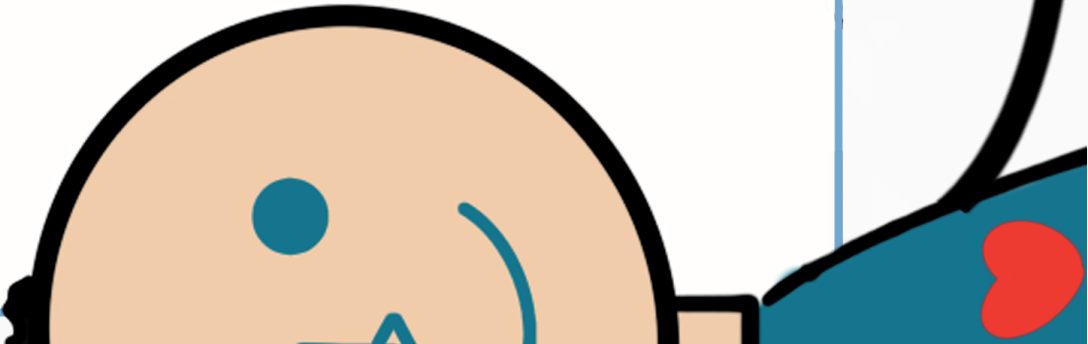
Five vertical dashed lines for writing, each starting with a dot.

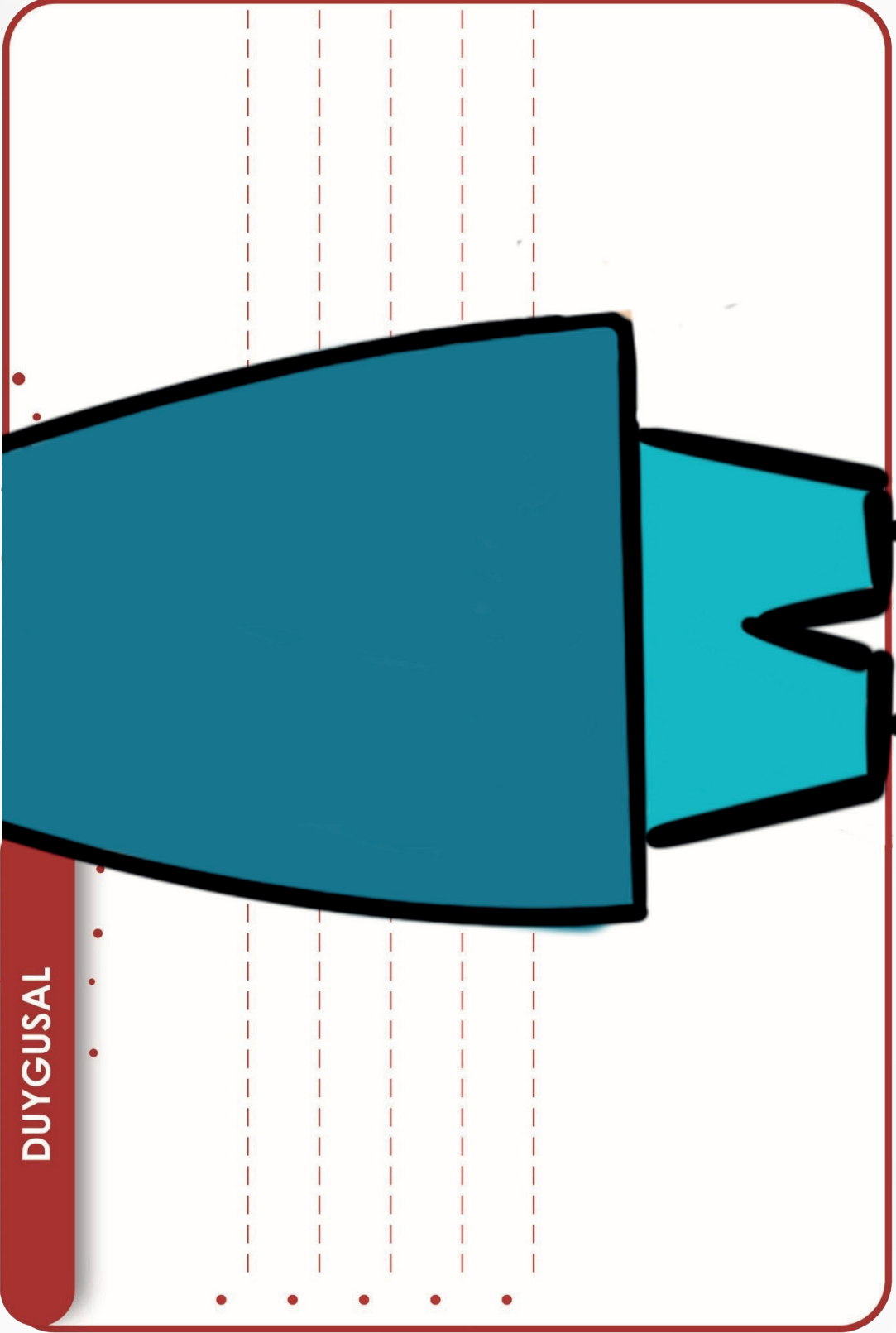
DUYUSAL

DUYUSAL

DUYGUSAL

DAVRANIŞSAL

Ek 3. Özel Yeteneklilerin Sosyal Duygusal Özellikleri Formu

Bu form uygulayıcı bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır.

HAYAL GÜCÜ/İMGELEME

Özel yetenekli çocuklarda sınırsız hayal gücü, hayali arkadaşlar, sıra dışı fikirler, ayrıntılı rüyalar ve anılar bu duyarlılığın sonuçlarıdır. Hayal gücü duyarlılığı yüksek olan çocuklar düşüncelere dalıp odaklanılması beklenen aktiviteden uzaklaşabilirler.

ZİHİNSEL/ENTELEKTÜEL

Özel yetenekli çocuklarda sürekli sorgulama, yeni bilgiler keşfetme, sorunlara yeni çözümler arama vb. özellikler zihinsel duyarlılık sonucunda görülür. Aşırı düzeyde soru sorma, başkalarının aktardığı bilgileri eleştirme gibi davranışlara yol açabilir. Çeşitli ilgi alanları konusunda geniş ve derin bilgi arayışına ve bu alanlarda yüksek motivasyon göstermeye neden olabilir. Mantıksal süreçlere önem verme ve bu süreçlerin ön planda tutulması özellikleri arasında yer almaktadır.

DUYUSAL

Özel yetenekli çocuklarda görme, dokunma, tat alma, işitme gibi duyarlar daha hassastır. Bu hassasiyet estetik zevk, güzel nesnelere, müziğe, renklere, şekillere karşı güçlü duyumlar ile sonuçlanabilir. Koku ve tatlara karşı duyarlı olan çocuklar yemek seçebilir. Dokunsal duyarlılık çocukların bazı giysileri giymek istememesine yol açabilir.

DUYUSAL

Özel yetenekli çocuklardaki duygusal duyarlılığın duygularını çok daha derin ve yoğun yaşama, kendi duygularına ilişkin yüksek farkındalık, diğer insanların duygularını tanıyabilme; diğer canlılarla, insanlarla, mekânlarla güçlü bağlanma ilişkisi kurabilme vb. sonuçları vardır. Duyguları yoğun şekilde yaşayan çocuklar evrensel ve geleceğe yönelik konularda aşırı kaygı yaşayabilirler.

Duyguları fark etmede ileri olmalarına karşın duygulara göre davranışlarını düzenlemede güçlük yaşayabilir ve desteğe ihtiyaç duyabilirler. Küçük yaşlarda savaş, açlık, ölüm, şiddet gibi konulara ilgi gösterirler. İş bulamama, arkadaş bulamama, yalnız kalma, sevilme gibi korku ve kaygılar geliştirebilirler. Bu yüksek duyarlılık onları kolay incitebilir, eleştiriye güçlü tepkiler vermelerine neden olabilir ve sosyal yaşantıdan uzaklaştırılabilir.

DAVRANIŞSAL/PSİKOMOTOR

Özel yetenekli çocuklarda davranışsal olarak hızlı konuşma, yoğun atletik etkinlik, enerji yoğunluğu gelişmiş psikomotor yetenek, sürekli hareket etme isteği gibi özellikler görülür. Örneğin, atletizm, yüzme ve jimnastik vb. spor dallarını içerdiği gibi bazen el sanatları

gibi ince motor becerilerdeki yetenekliliği de kapsar. Psikomotor duyarlılığı yüksek olan çocuklar yeni bir şey öğrenirken ya da düşünürken hareket etmeye ihtiyaç duyabilirler. Bu nedenle rutin kağıt kalem çalışmaları yaparken zorluk yaşayabilirler.

Ek 4. Bilgi Notu

Çocuğun sosyal duygusal açıdan desteklenmesi çocuğa nasıl bir katkı sağlar?

- Akademik başarıda artış
- Duygularını etkili ve uygun şekilde ifade edebilme
- Problem çözebilme
- Çatışmaları çözümleyebilme
- Farklı insanlarla iletişim kurabilme
- Yalnızlaşma sorununun çözülmesi
- Sınıf iklim algılarını olumlu yönde etkileme
- Stresle baş etme becerilerinde artış
- Kendilik değerinde artış
- Psikolojik dayanıklılıkta gelişme
- Arkadaşlık niteliklerinde artış
- Benlik saygısında artış
- İletişim becerilerinde artış
- Duygusal zekâlarında artış
- Yaşam doyumu düzeylerinde artış

Etkinlik No : 2
Etkinlik Adı : DENİZİMDEKİ DAMLALAR
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Öz Farkındalık

Kazanımlar

1. Sosyal duygusal gelişim özellikleri açısından çocuğu tanımanın önemini fark eder.
2. Sosyal duygusal beceriler açısından kendini değerlendirir.

Araç-Gereçler

- ✓ Katılımcı sayısı kadar kalem
- ✓ Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formu
- ✓ Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formu
- ✓ Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır
- ✓ Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Bir önceki etkinliğimizde özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özellikleri ve bu özelliklerin çocuğun gelişimine etkisi üzerine konuştuk. Bu etkinliğimizde ise sizlerin ve çocuklarınızın sosyal duygusal özellikleri ve çocuklarımızı sosyal duygusal açıdan tanımamızın önemi üzerinde duracağız.” der.

2. Uygulayıcı “Şimdi sizlerden kendi sosyal duygusal gelişim özelliklerinizi düşünmenizi istiyorum. Dağıtacağım **Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formunun A Bölümüne** sosyal duygusal gelişim alanı özelliklerinizi maddeler halinde

kısaca yazmanızı istiyorum.” der ve formu dağıtır, cevapların yazılması için katılımcılara yeterli süre verilir.

Uygulayıcı “Az önce kendi sosyal duygusal özelliklerinizi yazdınız. Şimdi sizlerden çocuklarınızı düşünmenizi ve **Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formunun B Bölümüne** çocuklarınızın sosyal duygusal gelişim özelliklerini yazmanızı istiyorum.” der. Cevapların yazılması için katılımcılara yeterli süre verilir.

Uygulayıcı “Formlardaki yanıtlarınıza bakmanızı istiyorum. Çocuğunuz ile sizin ortak gelişim özellikleriniz olup olmadığını kontrol etmenizi ve ortak olan özelliklerin yer aldığı maddedeki damlacıkları işaretlemenizi istiyorum.” der. İşaretlemelerin ardından Uygulayıcı “Burada da gördüğümüz üzere çocuklarımızla benzer veya farklı birçok özelliğimiz bulunmaktadır. Çocuk doğduğu günden itibaren ailede gördüğü şeylerle edindiği ilk tecrübelerine ilk anlamlarını yükleyerek kendini inşa etmektedir.” açıklamasını yapar.

Uygulayıcı “Şimdi ise kendi sosyal gelişim alanı özelliklerinizi düşünerek ebeveynlerinizin hangi sosyal duygusal özelliklerinizi etkilemiş olabileceğini düşünerek **Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formunun C Bölümüne** yazmanızı istiyorum” der. İstekli katılımcılardan **Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formuyla** ilgili paylaşımları alınır. Paylaşımların ardından katılımcılara aşağıdaki soru yöneltilir ve istekli katılımcılardan yanıtlar alınır.

✓ Formu incelediğinizde çocuklarınız ile ebeveynleriniz arasında ortak sosyal duygusal özellikler var mı? Varsa nelerdir?

3. Uygulayıcı “Çocuklarımızı birer deniz, ebeveynleri ise onları besleyen ırmaklardaki su damlaları olarak düşünürsek aslında birbirini besleyerek ilerleyen bu döngüde çocuklarımız; ırmaklardan, yer altı sularından ve yağmurdan aldıkları su damlaları ile büyümekte ve deniz olarak okyanuslara açılmaktadır. Gerek yer altı sularıyla gerek ırmaklarıyla kendini zenginleştiren denizlerimiz içindeki balığıyla, toprağıyla, yosunuyla kendi dünyasını kurmaktadır. Bir ırmak gibi beslediğimiz denizlerimizin kendi dünyasını tanıması sürecinde ailenin rolü oldukça büyüktür. Bir önceki etkinlikte de vurguladığımız üzere; çocuklarımızı daha iyi tanıyarak sosyal ve duygusal olarak desteklemek çocuklarımızı öncelikle bir çocuk olarak aileye, bir arkadaş

olarak akranlarına, bir öğrenci olarak öğretmenlerine ve okula, bir vatandaş olarak devlete ve ülkeye ve son olarak bir insan olarak dünyaya iyi bir birey olarak yetiştirmemizi sağlayacaktır.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı “*Sizce, sosyal duygusal gelişim sürecinde ebeveyne düşen rollerin en önemlileri nelerdir?*” sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcılardan yanıtları alır.

Pekiştirici Etkinlik

Uygulayıcı katılımcılara **Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formunu** dağıtır ve doldurmalarını ister. Ardından bu formu toplar ve katılımcılara **Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formunu** dağıtır. Formu çocuklarına doldurtmalarını ve bir sonraki oturumda yanlarında getirmelerini belirterek oturumu sonlandırır.

EKLER

Ek 1. Denizimdeki Damlalar Formu

A BÖLÜMÜ

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

B BÖLÜMÜ

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

C BÖLÜMÜ

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formu

Çocuğın Adı ve Soyadı:	Velinin Adı ve Soyadı:
Yönerge: Bu form çocuğunuzun sosyal duygusal özelliklerine yönelik farkındalık kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen aşağıdaki soruları içtenlikle yanıtlayınız.	
1	Serbest zamanlarında yapmaktan en çok hoşlandığı şey nedir?
2	En yakın arkadaşı kimdir?
3	Hangi sanatsal/ sosyal/ sportif faaliyetler ilgisini çeker?
4	Rol model aldığı kişi kimdir?
5	Onu en çok ne mutlu eder?
6	Onu en çok ne üzer?
7	Öfkelenince ne yapar?
8	Çocuğunuz sizinle en çok ne yapmaktan hoşlanır?
9	Çocuğunuz toplumsal hayat içinde en çok hangi durumdan etkilenir?
10	Çocuğunuzun en güçlü yanı ve geliştirmeye en çok ihtiyaç duyduğu yanı nedir?

Ek 3 Kendimi Tanıyorum Formu

Çocuğun Adı ve Soyadı:		Velinin Adı ve Soyadı:
Yönerge: Bu form sosyal duygusal özelliklerinize yönelik farkındalık kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen aşağıdaki soruları içtenlikle yanıtlayınız.		
1	Serbest zamanlarında yapmaktan en çok hoşlandığınız şey nedir?	
2	En yakın arkadaşın kimdir?	
3	Hangi sanatsal/sosyal/sportif faaliyetler ilgini çeker?	
4	Örnek aldığınız kişi kimdir?	
5	Seni en çok ne mutlu eder?	
6	Seni en çok ne üzer?	
7	Öfkelenince ne yaparsın?	
8	Ailen ile en çok ne yapmaktan hoşlanırsın?	
9	Toplumsal hayat içinde en çok hangi durumlar seni etkiler?	
10	En güçlü yanın ve geliştirmeye en çok ihtiyaç duyduğun yanın nedir?	

2. OTURUM

Etkinlik No	: 1
Etkinlik Adı	: DONDURMA! SÖYLE
Süre	: 40 Dakika
Yeterlik	: Öz Farkındalık

Kazanımlar

1. Çocuğun duygularını tanımasının önemini fark eder.
2. Çocuğun duygularını ifade etmesini desteklemenin önemini kavrar.
3. Çocuğun duygularını ifade etme yollarını bilmesinin önemini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Katılımcı sayısı kadar kalem
- ✓ Ek 1. Duygu Dondurması Formu
- ✓ Ek 2. Duygu Çemberi
- ✓ Ek 3. Örnek Beş Duyu Durumları Formu
- ✓ Ek 4. Bilgi Notu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Duygu Dondurması Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Beş Duyu Durumları formundaki maddeler kesilerek katlanır ve etkinlik öncesinde fanus/ kutu/ bardak vb. içerisinde hazır bulundurulur.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, geçtiğimiz oturumda sizlere evde

çocuklarınızın doldurması için **Ek 3. Kendimi Tanıyorum Formunu** dağıtmıştım. Sizler de geçtiğimiz oturumda **Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formunu** doldurmuştunuz. Şimdi sizlerden iki formu karşılaştırmanızı istiyorum.” der. Önceki oturumda doldurulan **Ek 2. Çocuğumu Tanıyorum Formunu katılımcılara dağıtır.** İstekli katılımcılardan her iki formla ilgili düşünceleri alınır.

Uygulayıcı “Gördüğünüz üzere sürekli değişim ve gelişim halinde olan çocuklarınızı iyi tanıdığınız veya tanımadığınız noktalar olabilmektedir. Çocuklarımızı daha iyi tanımak için onlarla birlikte geçirdiğimiz anları anlamlı hale getirerek kaliteli zamanlar geçirmemiz oldukça önemlidir.” der.

2. Uygulayıcı “Geçen oturumda özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özellikleri ve aile olarak destekleme yollarıyla ilgili etkinlikler yaptık. Bu oturumda ise sizlerle duyguları tanıma, duyguları ifade etmenin önemi ve duyguları ifade etme yolları hakkında konuşacağız.” der.

3. Uygulayıcı “Şimdi size **Ek 1. Duygu Dondurması Formunu** dağıtacağım. Bu formda bir dondurma külahı ve külahın üzerinde boş bir çember bulunmaktadır. Bu çemberde duyguların olduğunu hayal etmenizi istiyorum. Sizce bu çemberdeki duygu sayısı kaç tanedir? Çemberin içerisine yazınız.” der. Ardından aşağıdaki soruları sırası ile sorar ve formda belirtilen yerlere yazmalarını ister.

✓ Sizce çocuklarınız bu çemberdeki duyguların kaç tanesini yaşadığının farkındadır? Formdaki dondurma külahının A Bölümüne sayıyla belirtiniz.

✓ Çocuklarınız sizlere bu duyguların kaç tanesini ifade etmektedir? Formdaki dondurma külahının B Bölümüne sayıyla belirtiniz.

Yazım işleminin tamamlanmasının ardından uygulayıcı aşağıdaki soruları katılımcılara sırası ile sorar.

✓ Siz bu çemberdeki duyguların kaç tanesini yaşadığınızı fark ediyorsunuz? Formdaki dondurma külahının C Bölümüne sayıyla belirtiniz.

✓ Yaşadığınız bu duyguların kaç tanesini ifade ediyorsunuz? Formdaki dondurma külahının D Bölümüne sayıyla belirtiniz.

Uygulayıcı “Şimdi sizlere içerisinde bazı duyguların yer aldığı **Ek 2. Duygu Çemberini** dağıtacağım. Bu duyguları iki dakika incelemenizi istiyorum. Gördüğünüz üzere yedi temel duygumuz ve bu temel duyguların etrafında ortaya çıkan 130 duygu bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan bir araştırmada dünya üzerinde 400’den fazla duygunun yaşandığı ve ifade edildiği bilinmektedir.” der. **Ek 2. Duygu Çemberiyle** ilgili gönüllü katılımcılardan paylaşımları alınır.

Uygulayıcı “Hepimiz yaşadığımız duyguların çok azının farkına varıyor ve çok azını ifade ediyoruz. Gördüğünüz üzere çocuklarımızın duygularına yönelik farkındalığı ve ifade edişleri bizlerle paralellik gösteriyor. Eğer bizler kendi duygularımızı tanıma ve ifade etme süreçlerimizi geliştirirsek çocuklarımız da bizleri rol model olarak duygularını tanıma ve ifade etme becerilerini geliştirecektir.” açıklamasını yapar.

Uygulayıcı “Sizce duyguları ifade etmek neden önemli?” sorusunu sorar ve paylaşımları alır. Ardından “Aslında az önceki dondurma etkinliğimizdeki dondurma külâhının en altındaki küçücük bölüm bizim ulaşmaya çalıştığımız çikolata ile dolu olan keyifli bir bölümdür. Duygularımızı ifade etmek de yaşamımızdaki içsel çatışmalarımızın çözüldüğü, keyifli ve kaliteli zamanlarımızı artıran önemli bir beceridir.” açıklamasını yapar.

Uygulayıcı “İyi bir iletişim başlatmak, samimi bir iletişim kurabilmek, kurulan iletişimi kaliteli bir şekilde sürdürmek, duyguları bastırmak yerine uygun bir şekilde ifade etmek daha sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmemize önemli katkılar sunacaktır. Şimdi de birlikte duyguları ifade etme yolları ve çocuklarımızın duygularını ifade etmesini nasıl destekleyebileceğimiz üzerine konuşalım. Duyguları ifade etmek üç aşamalı bir süreç ile mümkündür. Duygularımızı hissetmemiz, tanımlayabilmemiz sonrasında duygularımızı sözlü veya sözsüz olarak ifade etmemiz gerekir.” der.

Uygulayıcı aşağıdaki soruları katılımcılara sırasıyla sorar ve paylaşımları alır.

- ✓ Sizler duygularınızı ifade etmek için hangi yolları kullanıyorsunuz?
- ✓ Çocuğunuz duygularını ifade etmek için hangi yolları kullanıyor?

Uygulayıcı “Gördüğünüz gibi herkesin duygularını ifade etme yolları

birbirinden farklı olabilir, çocuklar da tıpkı sizler gibi farklı yolları kullanarak duygularını ifade eder.” açıklamasını yapar.

4. Uygulayıcı Ek 3. Örnek Beş Duyu Durumlarının yer aldığı fanus/ kutu/ bardağı eline alarak *“Şimdi sizlerden içinde çeşitli ifadelerin yer aldığı kâğıtlardan birer tane çekmenizi ve açmadan beklemenizi istiyorum.”* der. Katılımcılar birer adet kâğıt çektikten sonra katılımcılardan biri seçilir ve kâğıttaki içeriği içinden okuması istenir. Ardından bu katılımcıya aşağıdaki soruları sorar ve yanıtlarını alır.

✓ *Okuduğunuz ifade size ne hissettirdi? Bu duyguya hangi duygular eşlik etti?*

✓ *Bu duygunuzu nasıl ifade edersiniz?*

Ardından diğer katılımcılara *“Kâğıtta yazan bu durum size ne hissettirdi?”* sorusunu sorar ve istekli katılımcılardan paylaşımları alır. Uygulayıcı tüm katılımcıların ellerindeki kâğıtları açmalarını ister. İstekli katılımcılardan ellerindeki kâğıtta yazan durumla ilgili duygularını düşünmelerini ve paylaşım yapmalarını ister.

Uygulayıcı *“Deneyimlediğimiz üzere duygularımızı ifade etme sürecimizde ne hissettiğimizi fark edebilmek için öncelikle özümüzü-bedenimizi dinleyip bu duygularımızı tanımaya çalışırız. Tanımladığımız bu duyguları nasıl yaşadığımızı gözlemleyip ifade edip etmeyeceğimize karar veririz. Son olarak ifade etmeye karar verdiğimiz duyguları ifade ediş şeklimizi belirleriz. Aynı durumlar karşısında yaşadığımız duygular farklılık göstermekle birlikte ortak pek çok yönü de vardır.”* der ve *“Sizler çocuklarınızın duygularını ifade etmesini nasıl destekliyorsunuz?”* sorusunu sorarak yanıtları alır. Yanıtların ardından uygulayıcı, **Ek 3. Bilgi Notundan** yararlanarak çocukların duygularını ifade etme sürecinde ebeveynlerin çocuklara nasıl destek olabileceğini kısaca açıklar.

5. Uygulayıcı *“Tıpkı biz yetişkinler gibi çocuklarımız da bazen duygularını çok rahat ifade edebilirken bazen de zorlanabilirler. Çocukların içine doğduğu dünyadaki ilk rehberleri olan ebeveynlere hemen her süreçte olduğu gibi çocukların duygularını ifade edebilmesini destekleme sürecinde de önemli roller düşmektedir.”* der.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılardan “*Daha önce yaşadığım olayda, duygumu ifade edince kendimi daha iyi hissettim.*” ifadesindeki boşlukları sözel olarak doldurmalarını ister. İhtiyaç duyulursa soru tahtaya yazılabilir. İstekli katılımcılardan paylaşımlarını alınır.

EKLER

Ek 1. Duygu Dondurması

45

Ek 3. Örnek Beş Duyu Durumları Formu

Göl Kenarında Sahile Vuran Dalgalar	Ağaçtan düşen yaprak
Rüzgâr Sesi	Bebek Sesi
Sıcak kuma ayak basmak	Yağmurun altında ıslanmak
Limon	Karpuz
Gül kokusu	Toprak kokusu
Göl Kenarında Sahile Vuran Dalgalar	Ağaçtan düşen yaprak
Rüzgâr Sesi	Bebek Sesi
Sıcak kuma ayak basmak	Yağmurun altında ıslanmak
Limon	Karpuz
Gül kokusu	Toprak kokusu

Ek 4. Bilgi Notu

Çocukların duygularını ifade etme sürecine destek olabilme yolları:

- 👉 Çocuğu olduğu gibi kabul etmek,
- 👉 Çocuğa değerli olduğunu hissettirmek,
- 👉 Destekleyici ve gúven verici ebeveyn olmak,
- 👉 Çocuğa olumlu rol model olmak,
- 👉 Çocuğun yaşıadığı ve paylaştığı duyguları ciddiye almak,
- 👉 Birlikte nitelikli zaman geçirmek,
- 👉 Çocuğun yaşıantılarına doğrudan çözümler üretmeye odaklanmak yerine onun duygularını ifade etme sürecine destek olmak,
- 👉 Çocuğu duygularını ifade etmesi konusunda zorlamamak, çocuğun sessiz kalma isteğine saygı duymak,
- 👉 Çocuk yaşıadıkları ile ilgili ne zaman konuşmak isterse onu dinlemeye hazır olduğunu söz ve davranışları ile ifade etmek,
- 👉 Çocuğa doğrudan hislerini sormak yerine somut durumlara benzetme yaparak duygularını ifade etmesini desteklemek. Örneğin; Bugün yaşıadığın şeyler bir renk/ yemek/ hareket vb. olsaydı ne olurdu? Neden?

Etkinlik No : 2
Etkinlik Adı : KENDİ OMZUNDA YÜKSELENLER
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Öz Farkındalık

Kazanımlar

1. Çocuğun kendini gerçekçi algılamasının önemini fark eder.
2. Çocuğun güçlü/geliştirilebilir özelliklerini fark etmesinin önemini kavrar.

Araç-Gereçler

- ✓ Katılımcı sayısı kadar kalem
- ✓ Makas
- ✓ Ek 1. Örnek Hikâye Formu
- ✓ Ek 2. Örnek Hikâye Formu
- ✓ Ek 3. Örnek Hikâye Formu
- ✓ Ek 4. Hikâyenin Gerçek Sonu
- ✓ Ek 5. Walt Disney'in Yaşam Öyküsü
- ✓ Ek 6. Pekiştirici Etkinlik Soru Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Etkinlik grup çalışması şeklinde gerçekleştirileceği için fiziksel olarak üç farklı grup oluşturmaya uygun uygulama alanı tercih edilir.
- ✓ Ek 1. Örnek Hikâye Formu bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Örnek Hikâye Formu bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Örnek Hikâye Formu bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 5. Walt Disney'in Yaşam Öyküsü uygulayıcının hikayeye hakim olması amacıyla önceden okunur.
- ✓ Ek 6. Pekiştirici Etkinlik Soru Formu kesilerek katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Bir önceki etkinliğimizde duyguları tanıma ve ifade etmenin önemi ile ilgili bir çalışma gerçekleştirdik. Şimdi ise çocuklarımızın kendilerini gerçekçi algılayıp, güçlü ve geliştirilebilir yönlerini fark etmelerinin önemi üzerine bir çalışma yapacağız.” der.

2. Uygulayıcı, katılımcıları üç gruba ayırarak “Şimdi her gruba üç farklı hikâye kesitinin yer aldığı formlar dağıtacağım. Sizlerden, formda yer alan hikâyeyi grupça tartışarak dilediğiniz şekilde tamamlamanızı istiyorum.” der. Uygulayıcı, **Ek 1. Örnek Hikâye Formunu** birinci gruba; **Ek 2. Örnek Hikâye Formunu** ikinci gruba; **Ek 3. Örnek Hikâye Formunu** ise üçüncü gruba dağıtır. Ardından her grubun kendi hikâyelerini oluşturması için zaman verir.

Uygulayıcı, sırasıyla her gruptan belirlenen bir sözcünün hikâyelerini büyük grupla paylaşımlarını ister ve aşağıdaki soruları sırasıyla katılımcılara sorarak yanıtlarını alır.

- ✓ Sizce oluşturduğunuz hikâyelerdeki ortak yönler nelerdir?
- ✓ Oluşturduğunuz hikâyede dikkatinizi en çok çeken durumlar nelerdir?
- ✓ Hikâyenizdeki kahramanın güçlü ve geliştirilebilir yönlerini fark etti mi? Bu durum hayatını nasıl etkiledi?

3. Uygulayıcı, **Ek 4. Hikâyenin Gerçek Sonu** metnini katılımcılara okur. Aşağıdaki soruları yöneltir ve istekli katılımcılardan yanıtlarını alır.

- ✓ Sizce çocuğun kendini gerçekçi algılaması neden önemlidir?
- ✓ Çocuğunuzun güçlü ve geliştirilebilir özelliklerini fark etmesi neden önemlidir?

Uygulayıcı “Bireyin kendini gerçekçi algılaması, güçlü ve geliştirilebilir özelliklerini farketmesi mutlu ve başarılı olması açısından önemlidir.” açıklamasını yapar.

4. Uygulayıcı “Sevgili veliler, Walt Disney’ in bundan çok uzun zaman önce yarattığı Mickey Mouse karakterini bugünün çocukları hala tanıyıp

sevebiliyorsa, bu durumun kendini gerçekçi algılayan, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olan, sınırlarını zorlayan, istikrarlı bir çabanın ürünü olduğunu unutmamamız gerekir. Uygun koşullar sağlandığında potansiyellerinin el verdiği en güzel çiçekleri açan bitkiler gibi çocuklarımızın da uygun çevresel faktörler sağlandığında güçlü ve geliştirilebilir yönlerini gerçekçi bir şekilde algılamaları onların hem sosyal duygusal yönden gelişmelerini sağlayacak, hem de kendileri, çevreleri ve toplum ile bir bütün olarak anlamlı bir yaşam sürmelerini destekleyecektir.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı, “Sevgili veliler, avucunuza bir kuş konduğunu düşünün. Bu kuşun, oturumda fark ettiklerinizle alakalı bir cümleyi çocuklarınıza ileteceğini hayal edin. Avucunuza konan bu kuşa ne söylemek isterdiniz?” der ve gönülü katılımcılardan yanıtlarını alır.

Pekiştirici Etkinlik

Uygulayıcı, “Sevgili veliler, sizlerden aile üyelerinize Walt Disney’in hayat hikâyesini anlatmanızı ve dağıtacağım **Ek 6. Pekiştirici Etkinlik Soru Formunda** yer alan soruları birlikte yanıtlamanızı istiyorum.” der ve formu dağıtır.

EKLER

Ek 1. Örnek Hikâye Formu

1901 yılında, Chicago’da Walter Elias isimli bir çocuk dünyaya geldi. Çocukluğunun ilk yıllarında ailesi bir çiftlik evi satın alarak kırsala yerleşti ve hayvanlarla iç içe geçirilecek bir köy yaşamı başlamış oldu.

Walt, eğlenmenin bir yolunu mutlaka bulan; kimi zaman insanları kimi zaman hayvanları taklit ederek ev halkını neşelendiren bir çocuktur. İlk gençlik yıllarında sanat yelpazesine resim ve müziği de ekledi. Resme olan yeteneği kısa sürede gelişim gösterdi ve dergilere karikatürler yollamaya başladı. Ailenin ciddi maddi sıkıntıları vardı, bu nedenle bir yandan da postanede çalışıyordu.

Walt artık iyice büyümüş ve yetişkin bir birey olmuştu. Babası onun çizim konusundaki yeteneğini hala görmezden geliyor ve memur olması konusundaki baskılarını sürdürüyordu. Daha fazla baskıya katlanamadı ve bir gece evini terk ederek Kansas’a taşındı.

.....

Ek 2. Örnek Hikâye Formu

1901 yılında, Chicago’da Walter Elias isimli bir çocuk dünyaya geldi. Çocukluğunun ilk yıllarında ailesi bir çiftlik evi satın alarak kırsala yerleşti ve hayvanlarla iç içe geçirilecek bir köy yaşamı başlamış oldu.

Walt, eğlenmenin bir yolunu mutlaka bulan; kimi zaman insanları kimi zaman hayvanları taklit ederek ev halkını neşelendiren bir çocuktur. İlk gençlik yıllarında sanat yelpazesine resim ve müziği de ekledi. Resme olan yeteneği kısa sürede gelişim gösterdi ve dergilere karikatürler yollamaya başladı. Ailenin ciddi maddi sıkıntıları vardı, bu nedenle bir yandan da postanede çalışıyordu.

Walt artık iyice büyümüş ve yetişkin bir birey olmuştu. Babası onun çizim konusundaki yeteneğini hala görmezden geliyor ve memur olması konusundaki baskılarını sürdürüyordu. Daha fazla baskıya katlanamadı ve bir gece evini terk ederek Kansas’a taşındı.

Bir gün satın aldığı ikinci el bir kitabın içinde gördüğü bir Sanat Enstitüsü’ndeki ücretsiz çizim eğitimi haberi hayatının dönüm noktası olacaktı; çünkü bu yarım bıraktığı eğitimini tamamlamak için harika bir fırsattı.

Walt, eğitimini tamamladıktan sonra şirketlere karikatürler çizerek gelir elde etmeye çalışıyor, yine de yeterli kazancı sağlayamıyordu. Kirasını dahi ödeyemeyecek durumda olduğundan ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı.

.....

Ek 3. Örnek Hikâye Formu

1901 yılında, Chicago’da Walter Elias isimli bir çocuk dünyaya geldi. Çocukluğunun ilk yıllarında ailesi bir çiftlik evi satın alarak kırsala yerleşti ve hayvanlarla iç içe geçirilecek bir köy yaşamı başlamış oldu.

Walt, eğlenmenin bir yolunu mutlaka bulan; kimi zaman insanları kimi zaman hayvanları taklit ederek ev halkını neşelendiren bir çocuktur. İlk gençlik yıllarında sanat yelpazesine resim ve müziği de ekledi. Resme olan yeteneği kısa sürede gelişim gösterdi ve dergilere karikatürler yollamaya başladı. Ailenin ciddi maddi sıkıntıları vardı, bu nedenle bir yandan da postanede çalışıyordu.

Walt artık iyice büyümüş ve yetişkin bir birey olmuştu. Babası onun çizim konusundaki yeteneğini hala görmezden geliyor ve memur olması konusundaki baskılarını sürdürüyordu. Daha fazla baskıya katlanamadı ve bir gece evini terk ederek Kansas’a taşındı. Bir gün satın aldığı ikinci el bir kitabın içinde gördüğü bir Sanat Enstitüsü’ndeki ücretsiz çizim eğitimi haberi hayatının dönüm noktası olacaktı; çünkü bu yarım bıraktığı eğitimini tamamlamak için harika bir fırsattı.

Walt, eğitimini tamamladıktan sonra şirketlere karikatürler çizerek gelir elde etmeye çalışıyor, yine de yeterli kazancı sağlayamıyordu. Kirasını dahi ödeyemeyecek durumda olduğundan ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı.

Daha sonra Sanat Enstitüsü’ndeki sınıf arkadaşı Iwerk’ten içeriğinde bir şirket kurma teklifi bulunan bir telgraf aldı. Bu teklifi hiç düşünmeden kabul etti ve hemen yüksek bir motivasyonla Kansas’ın yolunu tuttu. Ancak Walt yine başarısız olmuştu ve artık çok yorgundu. Başka bir iş mi yapmalıydı? Ama resim yapmaya da aşıktı. O her şeye rağmen çizim yapmaya devam etti. Her kötü deneyimi onun için bir dersti sonuçta. Bir akşam odasında yine çizim yaparken bir tıkırtıya kulak kesildi. Minik bir fare ahşap zeminde pıt pıt ilerlemeye çalışıyordu. Walt, bu fareyle dost oldu ve minik farenin resimlerini çizmeye karar verdi. En sonunda içine sinen minik fare çizimini tamamladı ve karikatürlerini de yanına alarak Hollywood’a gitmeye karar verdi. Burada Iwerk’i buldu ve ona çizimlerini gösterdi. Bu çizimleri değerlendirerek bir film yapmaya karar verdiler. Bu filme tüm varlıklarını yatırdıkları için bu onlar için son şanstı. Ya başarılı olmalıydı ya da başarılı olmalıydı!

.....

Ek 4. Hikâyenin Gerçek Sonu

1928’de yayınlanan bu film, izlenme rekorları kırdı... Filminden elde ettikleri büyük kazanç, onları beklediklerinden daha büyük refaha kavuşturmuştu. Walt’ un hayalleri yavaş yavaş gerçekleşiyordu. Hiç zaman kaybetmeden “Walt Disney Productions” ı kurdular... Ardından Disney Land projesini de hayata geçiren Walt, Oscar’a 59 defa aday gösterilmiş, 22 dalda ödül kazanmış ve Emmy Ödülleri’ne de 7 defa aday gösterilmiştir. Walt Disney günümüzde Oscar’a en fazla aday olan kişi unvanına sahiptir. Ek olarak Walt Disney Productions bugün hala dünyanın en ünlü yapım şirketi konumunda bulunmaktadır. Hala çizgi film lideri olarak anılan Walt Disney’in hayal kırıklıklarıyla dolu bir yaşam hikâyesi olmasına rağmen elde ettiği müthiş başarılar dünyaya kalıcı izler bırakmasını sağlamıştır.

Ek 5. Walt Disney'in Yaşam Öyküsü

1901 yılında, Chicago'da Walter Elias isimli bir çocuk dünyaya geldi. Çocukluğunun ilk yıllarında ailesi bir çiftlik evi satın alarak kırsala yerleşti ve hayvanlarla iç içe geçirilecek bir köy yaşamı başlamış oldu.

Walt, eğlenmenin bir yolunu mutlaka bulan; kimi zaman insanları kimi zaman hayvanları taklit ederek ev halkını neşelendiren bir çocuktur. İlk gençlik yıllarında sanat yelpazesine resim ve müziği de ekledi. Resme olan yeteneği kısa sürede gelişim gösterdi ve dergilere karikatürler yollamaya başladı. Ailenin ciddi maddi sıkıntıları vardı, bu nedenle bir yandan da postanede çalışıyordu.

Walt artık iyice büyümüştü. Babası onun çizim konusundaki yeteneğini görmezden geliyor ve memur olması konusundaki baskılarını sürdürüyordu. Daha fazla baskıya katlanamadı ve bir gece evini terk ederek Kansas'a taşındı.

Bir gün satın aldığı ikinci el bir kitabın içinde gördüğü bir Sanat Enstitüsü'ndeki ücretsiz çizim eğitimi haberi hayatının dönüm noktası olacaktı; çünkü bu yarım bıraktığı eğitimini tamamlamak için harika bir fırsattı.

Walt, eğitimini tamamladıktan sonra şirketlere karikatürler çizerek gelir elde etmeye çalışıyor, yine de yeterli kazancı sağlayamıyordu. Kirasını dahi ödeyemeyecek durumda olduğundan ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı.

Derken Sanat Enstitüsü'ndeki sınıf arkadaşı Iwerk'ten içeriğinde bir şirket kurma teklifi bulunan bir telgraf aldı. Bu teklifi hiç düşünmeden kabul etti ve hemen yüksek bir motivasyonla Kansas'ın yolunu tuttu. Ancak Walt yine başarısız olmuştu ve artık çok yorgundu. Başka bir iş mi yapmalıydı? Ama resim yapmaya da aşıktı. O her şeye rağmen çizim yapmaya devam etti. Her kötü deneyimi onun için bir dersti sonuçta. Bir akşam odasında yine çizim yaparken bir tıkırtıya kulak kesildi. Minik bir fare ahşap zeminde pıt pıt ilerlemeye çalışıyordu. Walt, bu fareyle dost oldu ve minik farenin resimlerini çizmeye karar verdi. En sonunda içine sinen minik fare çizimini tamamladı ve karikatürlerini de yanına alarak Hollywood'a gitmeye karar verdi. Burada Iwerk' i buldu ve ona çizimlerini gösterdi. Bu çizimleri değerlendirerek bir film yapmaya karar verdiler. Bu filme tüm varlıklarını yatırdıkları için bu onlar için son şanstı. Ya başarılı olmalıydı ya da başarılı olmalıydı!

1928'de yayınlanan bu film, izlenme rekorları kırdı... Filminden elde ettikleri büyük kazanç, onları beklediklerinden daha büyük refaha kavuşturmuştu. Walt'un hayalleri yavaş yavaş gerçekleşiyordu. Hiç zaman kaybetmeden "Walt Disney Productions' ı kurdular... Ardından Disney Land projesini de hayata

geçiren Walt, Oscar'a 59 defa aday gösterilmiş, 22 dalda ödöl kazanmış ve Emmy Ödülleri'ne de 7 defa aday gösterilmiştir. Walt Disney günümüzde Oscar'a en fazla aday olan kişi unvanına sahiptir. Ek olarak Walt Disney Productions bugün hala dünyanın en ünlü yapım şirketi konumunda bulunmaktadır. Hala çizgi film lideri olarak anılan Walt Disney'in hayal kırıklıklarıyla dolu bir yaşam hikâyesi olmasına rağmen elde ettiği müthiş başarılar dünyaya kalıcı izler bırakmasını sağlamıştır (Ergün, 2020).

Ek 6. Pekiştirici Etkinlik Soru Formu

☞ Sizce Walt Disney'i ve yarattığı Mickey Mouse karakterini aradan geçen çok uzun zamana rağmen tanıyor olmamızın sebebi nedir?

☞ Sizce Walt Disney; potansiyelini, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olmasaydı hayat hikâyesi nasıl farklılık gösterirdi?

☞ Siz Walt Disney olsaydınız neleri farklı yapardınız?

☞ Sizce Walt Disney'i ve yarattığı Mickey Mouse karakterini aradan geçen çok uzun zamana rağmen tanıyor olmamızın sebebi nedir?

☞ Sizce Walt Disney; potansiyelini, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olmasaydı hayat hikâyesi nasıl farklılık gösterirdi?

☞ Siz Walt Disney olsaydınız neleri farklı yapardınız?

☞ Sizce Walt Disney'i ve yarattığı Mickey Mouse karakterini aradan geçen çok uzun zamana rağmen tanıyor olmamızın sebebi nedir?

☞ Sizce Walt Disney; potansiyelini, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olmasaydı hayat hikâyesi nasıl farklılık gösterirdi?

☞ Siz Walt Disney olsaydınız neleri farklı yapardınız?

☞ Sizce Walt Disney'i ve yarattığı Mickey Mouse karakterini aradan geçen çok uzun zamana rağmen tanıyor olmamızın sebebi nedir?

☞ Sizce Walt Disney; potansiyelini, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olmasaydı hayat hikâyesi nasıl farklılık gösterirdi?

☞ Siz Walt Disney olsaydınız neleri farklı yapardınız?

☞ Sizce Walt Disney'i ve yarattığı Mickey Mouse karakterini aradan geçen çok uzun zamana rağmen tanıyor olmamızın sebebi nedir?

☞ Sizce Walt Disney; potansiyelini, güçlü ve geliştirilebilir yönlerinin farkında olmasaydı hayat hikâyesi nasıl farklılık gösterirdi?

☞ Siz Walt Disney olsaydınız neleri farklı yapardınız?

3. OTURUM

Etkinlik No : 1
Etkinlik Adı : SADECE ANLAMAK MI?
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Sosyal Farkındalık

Kazanımlar

1. Çocuğun başkalarının duygularını anlamasının sosyal duygusal gelişimine katkılarını fark eder.
2. Çocuğun bireysel farklılıklara saygı duymasının önemini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Kişi sayısı kadar kalem
- ✓ Kutu veya kavanoz
- ✓ Ek 1. Arif'in Yaşantısı Formu
- ✓ Ek 2. Cem'in Yaşantısı Formu
- ✓ Ek 3. Örnek Olay Kartı
- ✓ Ek 4. Bilgi Notu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Arif'in Yaşantısı Formu arkalı önlü olacak şekilde grup sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Cem'in Yaşantısı Formu arkalı önlü olacak şekilde grup sayısı kadar çoğaltılır.

- ✓ Ek 3. Örnek Olay Kartı arkalı önlü olacak şekilde grup sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Bilgi Notunu inceler ve bir örneğini etkinlik için hazır bulundurur.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler bir önceki oturumda çocuğun öz farkındalığının gelişimine yönelik duygularını tanıma ve kişisel özellikleriyle ilgili paylaşımlarda bulunduk. Oturum sonunda sizlerden aile üyelerinize Walt Disney’in hayat hikâyesini anlatmanızı ve verilen soruları birlikte yanıtlamanızı istemiştim. Bu etkinlikte neler fark ettiniz?” der ve gönüllü katılımcılardan paylaşımları alır. Paylaşımlar alındıktan sonra etkinliğe geçilir.

2. Uygulayıcı “Bugün sizlerle sosyal farkındalığın gelişimine yönelik; bireysel farklılıklara saygı, başkalarının duygularını anlama ve sosyal duyarlılıkla ilgili bir etkinlik yapacağız. Bir önceki oturumda birçok farklı duygunun olduğunu gördük. Ne kadar çok duyguyu bilirsek ve duygu çeşitliliğini tanırsak başkalarının duygularını anlamamız ve empati kurabilmemiz de o kadar kolay olur. Peki, empati deyince aklınıza neler geliyor?” der ve paylaşımları alır.

Uygulayıcı “Sizlerin de belirttiği gibi bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu mevcut durumu ya da davranışlarındaki motivasyonunu anlamayı genel olarak empati kavramıyla ifade ederiz. Empati sadece anlamayı içermez. Aynı zamanda başkalarının içinde bulunduğu durumu fark edip buna uygun davranış veya tepki göstermeyi de içerir.” açıklamasını yapar.

3. Uygulayıcı “Şimdi sizlere dağıtacağım renkli yapışkanlı kâğıtlara, kendinizle ilgili beş özellik yazmanızı istiyorum. Bu yazacaklarınız fiziksel, sosyal, duygusal özellikleriniz olabileceği gibi mesleğiniz, çocuk sayınız ve hobilerinizle ilgili de olabilir.” der ve renkli not kâğıtlarını katılımcılara dağıtır. Uygulayıcı, kendisi üzerinden örneklendirme yaparak “Ben kumralım, 1.60 cm boyundayım, 2 çocuğum var, kitap okumaktan zevk alırım ve örgü örmekten hoşlanırım.” der. Katılımcılar kâğıtları doldurur ve kavanoza/kutuya atar. Uygulayıcı, sırayla herkesin bir kâğıt almasını ister. Aldığı kâğıdın kendisinininki

olması durumunda yeni bir kâğıt seçmesi istenir. Seçtiği kâğıttaki özelliklerin hangi katılımcıya ait olduğunu tahmin etmesini ister. Uygulayıcı *“Sevgili veliler bu etkinlikle hem birbirimizi daha iyi tanımış hem de hepimizin birbirinden farklı özelliklerinin olduğunu görmüş olduk.”* der.

4. Uygulayıcı, grubu 4-5 kişilik küçük gruplara ayırır ve daha sonra her gruba **Ek 1. Arif’in Yaşantısı Formunu** ve **Ek 2. Cem’in Yaşantısı Formunu** dağıtır. Ardından *“Değerli veliler, sizlere dağıttığım formlarda Arif ile Cem’in yaşantıları yer almaktadır. Sizlerden formları incelemenizi ve formların arkalarında yer alan soruları cevaplandırmanızı istiyorum. Daha sonra grubunuzdan belirleyeceğiniz bir kişi yaptığınız çalışmayı büyük gruba paylaşacak. Bu çalışma için 10 dakika süreniz var.”* der ve grupları gezerek katılımcıların etkinliğe katılımlarını teşvik eder.

Verilen sürenin tamamlanmasının ardından uygulayıcı önce **Ek 1. Arif’in Yaşantısı Formunu** katılımcılara okur ve birinci gruptan başlayarak tüm grupların sözcülerinden formların arkasında yer alan sorulara verdikleri cevapları alır. Ardından *“Arif’in yaşantılarında görüldüğü üzere, Arif başkalarının duygularını anlayan, çevresindeki olay ve durumlara duyarlı bir bireydir. Arif’in çocukluk döneminde bu yönlerinin desteklenmesinin, yetişkinlik döneminde de başkalarını anlama, çevresindeki olay ve durumlara duyarlı olma yönüne katkı sağlayacaktır.”* açıklamasını yapar.

Uygulayıcı **Ek 2. Cem’in Yaşantısı Formunu** büyük gruba okur ve tekrar birinci gruptan başlayarak tüm gruplardan, formların arkasında yer alan sorulara verdikleri cevapları grup sözcülerinden sırasıyla alır. Paylaşımlar bittikten sonra uygulayıcı *“Cem’in çocukluk döneminde arkadaşlarının duygularını anlama konusunda tepkisiz, çevresindeki olay ve durumlara karşı ilgisiz olduğu görülmektedir. Sizlerin de ifade ettiği gibi sosyal duyarlılık yönleri zayıf bireyler yetişkinlik döneminde de başkalarının duygularını anlama noktasında zorlanabilmektedir. Arif ve Cem’in yaşantılarını genel olarak değerlendirdiğimizde çocukluk döneminde, çocukların ebeveynleri tarafından sosyal duyarlılık yönlerinin desteklenmesi onların çevrelerine karşı daha duyarlı ve uyumlu bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır.”* açıklamasını yapar.

5. Uygulayıcı **Ek 3. Örnek Olay Kartını** daha önce oluşturduğu 4-5 kişilik küçük gruplara dağıtır ve *“Değerli veliler, sosyal duyarlılık başkalarının*

duygularını anlamanın yanında bireysel farklılıklara saygı duymayı da içerir. Şimdi sizlere dağıttığım örnek durum formunda Deniz' in yaşantılarını bu bağlamda birlikte değerlendireceğiz. Sizlerden mevcut hikâyeyi okuyarak örnek olay doğrultusunda, formda yer alan soruları cevaplamanızı istiyorum. Daha sonra küçük grubunuzdan belirleyeceğiniz bir kişi yaptığınız çalışmayı büyük grupta paylaşacak. Bu çalışma için de beş dakika süreniz var.” açıklamasını yapar. Daha sonra, birinci gruptan başlayarak tüm gruplardan formların arkasında yer alan sorulara verdikleri cevapları alır.

Paylaşımlar bittikten sonra uygulayıcı “Deniz, ailesinin bir üyesi olduğu gibi aynı zamanda toplumun da bir üyesidir. Hepimiz gibi sadece duygusal olarak değil bireysel olarak da farklılıklara sahiptir. Deniz'in farklı yaşantılara, fıkirlere ve durumlara gösterdiği tepkiler üzerinden bireysel farklılıklara saygı gösteren, duyarlı bir birey olduğunu gördük; çocukluk döneminde bu yönlerinin desteklenmesinin yetişkinlik döneminde sosyal duygusal gelişimine nasıl katkı sağlayacağını birlikte değerlendirdik.” açıklamasını yapar. Ardından **Ek 4. Bilgi Notunda** yer alan bilgileri katılımcılarla paylaşır.

6. Uygulayıcı “Değerli veliler, sosyal duygusal gelişim, duygularının farkında olma, bu duyguları ifade etme, yönetme; sosyal çevreleri ile ilişki kurma, başkalarının duygularını anlama ve bunlara tepki verme becerilerini; başkalarının sahip olduğu bireysel farklılıklarına saygı duyma duyarlılıklarını içermektedir. Bu etkinlikte, çocukların başkalarının duygularını anlamasının ve bireysel farklılıklara saygı duymasının onların sosyal duygusal gelişimlerine etkisi üzerine konuştuk. Aile olarak çocuğumuzun bu duyarlılık alanlarını geliştirme ve desteklemenin onun sosyal duygusal gelişim alanına katkılarını birlikte ortaya çıkardık.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara renkli yapışkanlı kâğıt dağıtır ve katılımcılardan “Bu etkinlikte fark ettiklerinizi bir nesneye benzetecek olsaydınız bu ne olurdu? Neden?” sorusunu cevaplamalarını, istekli katılımcılardan paylaşımlarını ve yazdıkları kâğıtları sınıfın uygun bir yerine yapıştırmalarını ister.

EKLER

Ön Sayfa

Ek 1. Arif'in Yaşantısı Formu

Yönerge: Bu örnek olayı okuyarak aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi olan 10 yaşındaki Arif çevresindeki en küçük detaylara bile dikkat eden, merakla çevresini inceleyen bir öğrencidir. Aynı zamanda arkadaşlarıyla vakit geçirmekten hoşlanan, dışa dönük birisidir. Arif başkalarının duygularını anlama konusunda hassas ve çevresinde karşılaştığı durumlara karşı duyarlı bir çocuktur. Arif ailesiyle bir çok yaşantıyı ve gözlemi rahatlıkla paylaşabilmektedir.

“

Arif, sınıf arkadaşının doğum gününü sürpriz bir şekilde kutlanmıştır. Arkadaşı bu sürpriz karşısında şaşırması ve bir anda ağlamaya başlamıştır. Arif'in bu durum karşısında önce kafası karışsa da sonrasında arkadaşının mutluluktan ağladığını fark etmiş ve ona sarılmıştır.

”

“

Arif, okulda gerçekleştirilen yangın tatbikatında aniden siren sesinin gelmesiyle birlikte arkadaşının paniklediğini fark eder. Arif, arkadaşının yanına giderek onu sakinleştirmeye çalışmıştır.

”

“

Arif ailesiyle bir çok yaşantıyı ve gözlemi rahatlıkla paylaşabilmektedir. Arkadaşının üzüldüğünü gören Arif, arkadaşının üzüntüsünü ailesi ile paylaşmıştır.

”

☞ Duyarlı ve hassas davranışlar gösteren Arif 30 yaşına geldiğinde başkalarının duygularını anlama konusunda nasıl biri olabilir? (aile hayatı, iş hayatı, sosyal hayatı vs.)

☞ Ailesi Arif'in, başkalarının duygularını anlama duyarlılığını geliştirme ve destekleme konusunda neler yapabilir?

Ek 2. Cem'in Yaşantısı Formu

Ön Sayfa

Yönerge: Bu örnek olayı okuyarak aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi olan 10 yaşındaki Cem çevresindeki en küçük detaylara bile dikkat eden, merakla çevresini inceleyen bir öğrencidir. Ancak arkadaşlarıyla vakit geçirmekten pek hoşlanmayan, iletişim kurmakta zorlanan biridir. Başkalarının duygularını anlama konusunda farkındalığı az ve çevresinde karşılaştığı durumlara karşı ilgisizdir.

“

Cem, sınıf arkadaşının doğum gününü sürpriz bir şekilde kutlanmıştır. Arkadaşı bu sürpriz karşısında şaşırılmış ve bir anda mutluluktan ağlamaya başlamıştır. Cem'in önce kafası karışsa da bu durum ona oldukça komik gelmiş ve gülüp geçmiştir.

”

“

Okulda gerçekleştirilen yangın tatbikatında aniden siren sesinin gelmesiyle birlikte arkadaşının paniklediğini gören Cem, arkadaşının bu durumunu önemsemeyip ilgisiz davranmıştır.

”

“

Cem arkadaşıyla parkta oyun oynarken, arkadaşısı karınca sürüsünün beraber hareket ettiğini ancak içlerinden bir karıncanın diğerlerinden farklı bir yöne gittiğini görmüş ve çok üzülmüştür. Bu durumu gören Cem arkadaşısıyla dalga geçmiş ve onun duygularını küçümsemiştir.

”

☝ Çevresindeki olay ve durumlara karşı duyarsız ve ilgisiz davranışlar gösteren Cem, 30 yaşına geldiğinde başkalarının duygularını anlama konusunda nasıl biri olabilir? (aile hayatı, iş hayatı, sosyal hayatı vs.)

...

☝ Ailesi Cem'in, başkalarının duygularını anlama duyarlılığını destekleme ve geliştirme konusunda neler yapabilir?

...

Ek 3. Örnek Olay Kartı

Ön Sayfa

Yönerge: Bu örnek olayı okuyarak aşağıda yer alan soruları cevaplayınız..

Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi Deniz; arkadaşlarını tanımaya, okulunu keşfetmeye başlamıştır. Deniz'in farklı şehirlerden gelen, farklı özelliklere sahip birçok arkadaşı vardır.

“

Deniz annesiyle birlikte apartmana yeni taşınan Hindistanlı aileye hoş geldiniz demek için ziyarete gitmiştir. Ziyaret esnasında aile yöresel kıyafetlerle onları karşılamış ve onlara daha önce hiç tatmadıkları ikramlarda bulunmuştur. Deniz, bu durum karşısında oldukça memnun olmuştur.

”

“

Dünya Çocuk Günü etkinlikleri kapsamında yapılan bir programda farklı ülkelerden onlarca öğrenci bir araya gelmiştir. Bu şenlikte Deniz konuşulan farklı dillerden çok etkilenmiş ve bu durum onun çok hoşuna gitmiştir. Deniz gelen öğrencileri kendi dilleriyle selamlamaya çalışmıştır.

”

“

Deniz, arkadaşı Mert'i futbol oynamaya davet etmiştir. Mert futbol oynamayı sevmediğini, voleybol oynamaktan hoşlandığını belirttiğinde Deniz “Şimdi arkadaşlarımla futbol oynayacağım. Başka bir gün seninle voleybol oynamayı çok isterim.” diye cevap vermiştir.

”

👉 Farklılıklara saygı duymak neden önemlidir?

...

👉 Ailesi Deniz'in bireysel farklılıklara saygı duyma duyarlılığını geliştirme ve destekleme konusunda neler yapabilir?

...

Ek 4. Bilgi Notu

Çocuğun sosyal farkındalığının desteklenmesi çocuğa nasıl bir katkı sağlar?

- Arkadaşlık ilişkileri güçlenir.
- Duygularını etkili ve uygun şekilde ifade edebilir.
- Problem çözme becerisi gelişir.
- Çatışmaları çözümleyebilme becerisi gelişir.
- Farklı insanlarla iletişim kurabilir.
- Sınıf iklim algılarını olumlu yönde etkiler.
- Stresle baş etme becerileri gelişir.
- Psikolojik dayanıklılığı gelişir.
- Benlik saygısında artış yaşanabilir.
- İletişim becerileri gelişir.
- Duygusal zekâlarına katkı sağlar.
- Yaşam doyumu düzeyleri artar.
- Öznel iyi oluşlarına katkı sağlar.
- Kendini ifade edebilme becerisi gelişir.
- Özgüveni gelişir.
- Aile bağları güçlenir.

Etkinlik No : 2
Etkinlik Adı : DUYARLILIĞIMLA FARKLIYIM
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Sosyal Farkındalık

Kazanımlar

1. Çocuğun sosyal duyarlılığını geliştirmenin önemini kavrar.
2. Olumlu davranışları takdir etme konusunda rol model olmanın önemini kavrar.
3. Çocuğa sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyebileceği ortamlar sunar.

Araç-Gereçler

- ✓ Yapışkanlı bant
- ✓ 1 adet Makas
- ✓ 6 adet kurşun kalem
- ✓ Renkli yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1. Kelime Bulutu
- ✓ Ek 2. Görsel Kartlar
- ✓ Ek 3. Soru Kâğıdı
- ✓ Ek 4. Petek Görseli
- ✓ Ek 5. Pekiştirici Etkinlik Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Kelime Bulutu A3 boyutunda 1 adet çoğaltılır veya duvara yansıtılır.
- ✓ Ek 2. Görsel Kartlar A3 boyutunda 1 adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Soru Kâğıdı A3 boyutunda 6 adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Petek Görseli A3 boyutunda 1 adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 5. Pekiştirici Etkinlik Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler şimdiki etkinliğimizde çocuklarımızın sosyal duyarlılığını destekleyip olumlu davranışlarını takdir etme konusunda rol model olmamızın öneminden bahsedeceğiz.” der.

2. Uygulayıcı “Etkileşimin çok önemli olduğu günümüz dünyasında, kimi zaman olup bitenlere karşı daha duyarlı olmamız gereken durumlarla karşılaşabiliyoruz. Bu doğrultuda daha duyarlı bir toplum için hepimizin sergilemesi gereken bazı davranışlar var.” açıklamasını yapar.

3. Uygulayıcı tahtada bulunan **Ek 1. Kelime Bulutu** görselini işaret ederek “Bu görselde yer alanlar size ne anlam ifade ediyor?” sorusunu yöneltir ve yanıtları alır. Paylaşımların ardından “Bu görseldeki ifadeler sosyal duyarlılık dediğimiz bir kavrama işaret ediyor. Sosyal duyarlılık kapsamında karşımıza çıkan kavramlardan biri de hak savunuculuğudur. Hak savunuculuğu; özel gereksinimli, farklı etnik kökene sahip, göçmen, yoksul, yaşlı, çevre ve hayvanlar hakkında karşılaşılan zor durumların ortadan kaldırılması için girişimlerde bulunmak olarak ifade edilebilir. Kişilerin ve toplumun iyi oluşlarının önünde engel oluşturan koşulları azaltmaya veya ortadan kaldırabilmeye yönelik girişimler hak savunuculuğu kapsamında ele alınabilir. Bu nedenle sosyal duyarlılığı olan bireyler, engel durumların farkında olup, bu durumlar hakkında yeterli bilgiyi edinen ve son olarak da bu durumlara doğru tepkiyi gösterebilme becerisine sahip olan bireylerdir.” açıklamasını yapar.

4. **Ek 2. Görsel Kartlarını** ve bu görsellerin altına birer adet **Ek 3. Soru Kâğıdı** olacak şekilde salonun uygun yerlerine yapıştırır. Uygulayıcı “Şimdi duvarda yer alan 6 adet birbirinden farklı duruma işaret eden görselleri görüyorsunuz. Her birinizden her görselin altında yer alan soruları birer cümle ile cevaplandırmanızı istiyorum.” der. Katılımcılar her görsel için cevap yazana kadar bu süreci devam ettirir.

Uygulayıcı birinci görsel için yazılan paylaşımları okur ve istekli katılımcıların düşüncelerini paylaşımlarını ister. Paylaşımların tamamlanmasının ardından uygulayıcı “Burada gördüğümüz gibi bir olay karşısında hepimizin bambaşka çözümleri, farklı bakış açıları vardır. Önemli

olan sosyal duyarlılık çerçevesinde bireysel olarak hangi girişimlerde bulunabileceğimizin farkında olmak ve bunu davranışa dökmektir. Sosyal duyarlılığın gelişmesinin çocuğunuzun sosyal duygusal gelişimini desteklediği bilinmektedir. Şimdi sizlerle çocuğumuzun sosyal duyarlılığının desteklenmesinin aile, okul ve toplum bağlamında çocuğumuz üzerindeki etkilerini değerlendireceğiz.” der ve **Ek 4. Petek Görselini** sınıfın uygun yerine asar ve katılımcılara renkli yapışkanlı kâğıtları dağıtır.

5. Uygulayıcı **Ek 4. Petek Görselini** gösterir ve “Çocuklarımızın sosyal duyarlılığının desteklenmesi durumunda toplumda, ailede ve okulda nasıl bir değişim görülebilir?” sorusunu yöneltir. Katılımcılardan yanıtlarını renkli yapışkan kâğıtlara yazmalarını ve her yaşam alanı için yazdıkları kâğıdı petekte toplum, aile ve okul olmak üzere kendi renklerinin üstüne yapıştırmalarını ister ve paylaşımları alır.

6. Uygulayıcı “Bu etkinliğimizde sosyal duyarlılığı desteklemenin önemi üzerinde durduk. Sizlerin de paylaşımlarımda görüldüğü üzere sosyal duyarlılıklarının desteklenmesinin çocuğun yaşam alanlarına birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda bu olumlu etkinin pekişmesi ve günlük hayata aktif olarak aktarılabilmesi için çocuklarınıza sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyebileceği ortamlar sunarak, onların bu ortamlarda gösterdikleri olumlu davranışları takdir etmeniz büyük önem taşımaktadır.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı katılımcılara renkli yapışkanlı kâğıtlar dağıtarak “Değerli velilerimiz sizlerden bu oturumda fark ettiklerinize yönelik aşağıdaki boşlukları doldurmanızı ve grupta paylaşmanızı istiyorum” der ve istekli katılımcılardan paylaşımları alır.

“Bugünkü oturum benim için
benzer; çünkü”

Pekiştirici Etkinlik

Uygulayıcı “Sizlere dağıtmış olduğum **Ek.5 Pekiştirici Etkinlik Formunda** yazılı yaşantı örneklerinden ailece seçeceğiniz birini, bir sonraki etkinliğe kadar deneyimlemenizi ve deneyimlere yönelik soruları çocuğunuza sorarak birlikte cevaplandırmanızı istiyorum.” açıklamasını yapar.

EKLER

Ek 1. Kelime Bulutu

Ek 2. Görsel Kartlar

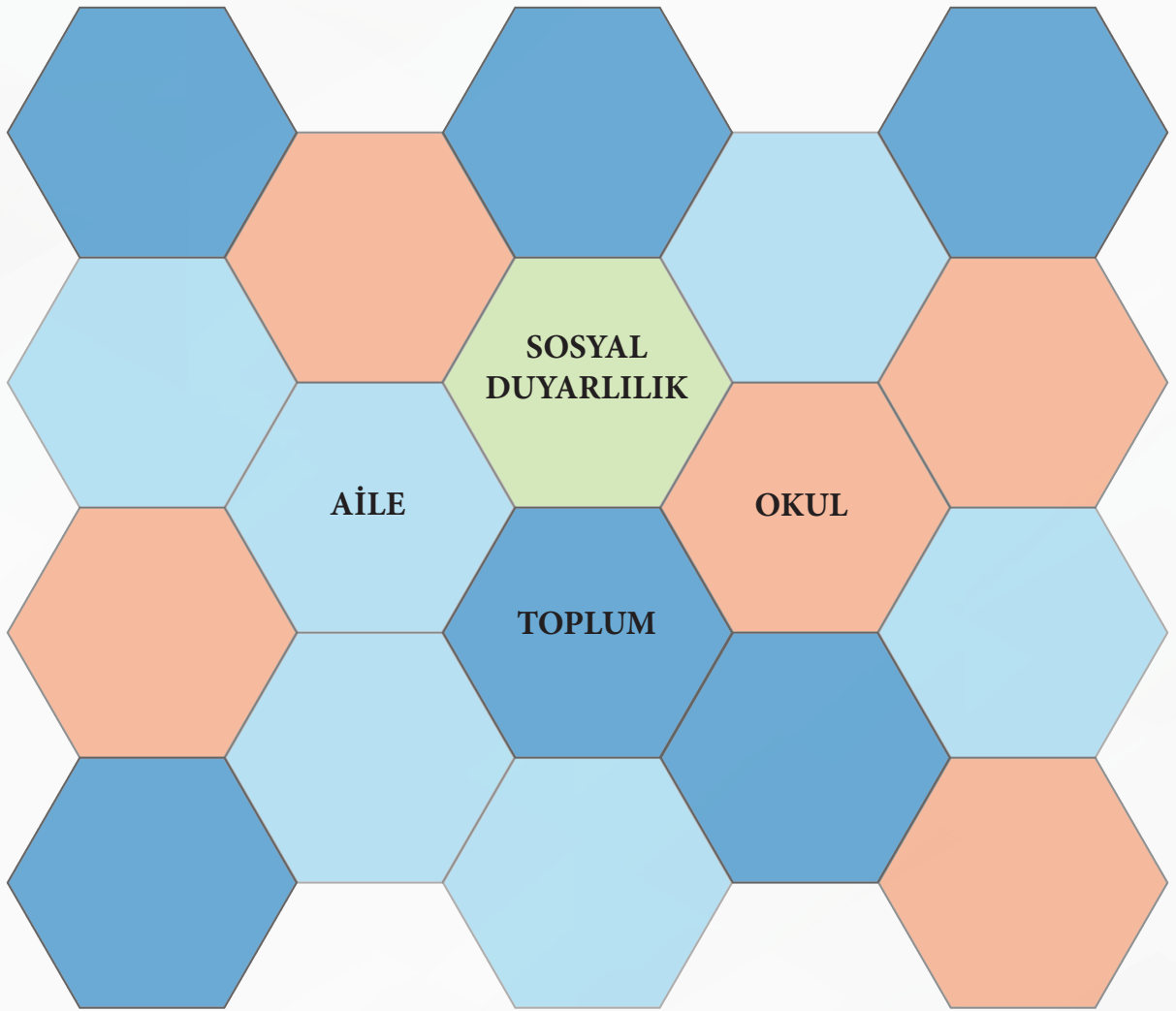
Ek 3. Soru Kâğıdı

1. Çocuğunuz bu sorunun çözümü için neler yapabilir?

2. Peki, sizler çocuğunuzun sosyal duyarlılığını desteklemek için neler yapabilirsiniz?

Ek 4. Petek Görseli

Ek 5. Pekiştirici Etkinlik Formu

YAŞANTI ÖRNEKLERİ

1. Evde kullanılmayan kıyafetlerin seçilerek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması.
2. Kalan yemeklerin bir kaba konularak sokak hayvanlarına verilmesi (Su, mama, yemek gibi).
3. Mahallede çalışan görevlilere nezaket gösterilmesi (teşekkür edilmesi, yiyecek veya içecek ikram edilmesi vb.).
4. Yakın çevrede bulunan yaşlılarla bir gün geçirilmesi.
5. Uygun ekipmanlar kullanılarak ve hijyen kurallarına dikkat edilerek parktaki çöplerin toplanması.
6. Bir hafta boyunca evdeki plastik atıkların toplanarak geri dönüşüme kazandırılması.
7. Hayvan barınağının ziyaret edilmesi.
8. Fırınlara askıda ekmek bırakılması.
9. Sosyal medyada sosyal duyarlılıkla ilgili paylaşım yapılması.

SORULAR

1. Yaşantı örneğini uygularken neler hissettik?
2. Sosyal duyarlılık gösterdiğimiz bu eylemlerin yaşamımıza etkisi ne olmuş olabilir?
3. Bu tür etkinliklere benzer başka neler yapabiliriz?

4. OTURUM

Etkinlik No : 1
Etkinlik Adı : DUYGU EVİM
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Öz Yönetim/ Duyguları Yönetme

Kazanımlar

1. Duyguları yönetmenin önemini bilir.
2. Çocuğun duygularını yönetme sürecinde destek sunma yollarını fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Makas
- ✓ Müzik çalar (Cep telefonu kullanılabilir)
- ✓ Ek 1. Karan'ın Gücü Hikâyesi
- ✓ Ek 2. Duygu Evleri Formu-Duyguları İzleme Evi
- ✓ Ek 3. Duygu Evleri Formu-Duygu Farkındalığı Evi
- ✓ Ek 4. Duygu Evleri Formu-Düşünce ve Davranışlara Yön Verme Evi

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Hareketli sözsüz bir müzik hazırlanır.
- ✓ Ek 2. Duygu Evleri Formu-Duyguları İzleme Evi bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 3. Duygu Evleri Formu-Duygu Farkındalığı Evi bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Duygu Evleri Formu-Düşünce ve Davranışlara Yön Verme Evi bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ortam istasyon tekniğine uygun olacak şekilde düzenlenir.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, önceki oturumumuzda sosyal duyarlılık ve farkındalık ile ilgili etkinlikler yaptık. Geçen hafta sizlere dağıtmış olduğum formda yazılı yaşantı örneklerinden ailece seçeceğiniz birini, bu etkinliğe kadar deneyimlemenizi ve deneyimlere yönelik soruları çocuğunuza sorarak birlikte cevaplandırmanızı istemiştim. Hangi yaşantıyı deneyimlediniz ve süreçte neler fark ettiniz?” der ve istekli katılımcılardan paylaşımları alır. Uygulayıcı “Sizlerin de söylediği gibi bu uygulamamızda çocuğa sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyeceği ortamlar sunmanın önemini fark ettik” der.

2. Uygulayıcı “Şimdi ise duyguları yönetmenin önemi ve duyguları yönetme sürecinde destek sunma yolları hakkında bazı etkinlikler yapacağız. Değerli veliler, son zamanlarda en yoğun hissettiğiniz duyguyu düşünmenizi istiyorum. Bu duyguyu bir meyveye benzetelim... Şimdi o meyveyi ısırdığınızı düşünün. Ağzınızda nasıl bir tat bıraktı?” der ve paylaşımları alır. Paylaşımları aldıktan sonra uygulayıcı “Daha öncede vurguladığımız gibi duygular yaşamımızda önemli bir yere sahiptir ve bizde bazı etkiler bırakır. Bazen acı, bazen tatlı, bazen ekşi... Tüm duygular değerlidir ve bunların yaşanabilir olduğunun farkına varmak gerekir. Duygusal olarak zorlandığımız anlarda kendimize ne hissettiğimizi sormak ve yaşadığımız duyguyu adlandırmak rahatlamamızı kolaylaştırır. Duygularımızı anlamlandırdıktan sonra o duyguları yönetebilmek de yaşam kalitemize katkı sağlayacaktır.” der.

3. Uygulayıcı “Şimdi sizlerle **Ek 1. Karan’ın Gücü Hikâyesini** paylaşacağım” der ve hikâyeyi okur. Hikâyeyi okuduktan sonra şu soruları sorar:

- ✓ Hikâyede yer alan kişiler hangi duyguları yaşadı?
- ✓ Duygularını nasıl yönettiler?
- ✓ Duyguları yönetmek sizce neden önemlidir?

Uygulayıcı paylaşımları aldıktan sonra “Hikâyedeki gibi karşılaştığımız bazı durumlarda korku, kaygı, öfke, heyecan, panik, mutluluk vb. gibi pek çok duyguyu bir arada yaşayabiliriz. Yaşanılan temel duygulara alt duygular eşlik edebilir. Bu alt duygular kişiden kişiye göre farklılık gösterebilir. Örneğin öfke duygusunu yaşayan bireylerin bu duygusunun altında kimine göre değersizlik,

kimine göre yetersizlik, kimine göre yalnızlık duygusu olabilir. Bu bağlamda her yaşanan duyguya eşlik eden alt duyguların fark edilerek bütünsel olarak değerlendirilmesi önemlidir. Sosyal duygusal gelişim açısından çocuklarımıza tüm duyguların yaşanabilir olduğunu fark ettirmek, duygularını sözlü olarak ifade etmesine destek olmak, bu duyguları engellemeden yaşamalarına izin vermek ve duygu yönetimi konusunda çocuklarımıza rol model olmak gerekir. Çocuklarımızı duygu yönetimi konusunda desteklemek onların sosyal duygusal gelişimine katkı sağlayacaktır” der.

4. Uygulayıcı “Şimdi sizlerle çocuklarımızın duygu yönetimini destekleme yolları ile ilgili bir etkinlik yapacağız” der ve grubu üçe ayırır. 1. gruba **Ek 2.’yi**, 2. gruba **Ek 3.’ü** ve 3. gruba da **Ek 4.’ü** dağıtır. Uygulayıcı “Size verdiğim Duygu Evleri Formunda her evin kendine ait özellikleri var. Kendi evinizin özellikleri hakkında grup üyeleri ile paylaşımda bulunmanızı ve grup olarak hep birlikte bu evin özelliklerini ifade edecek bir slogan oluşturmanızı ve sloganı formun altında yer alan Evimizin Sloganı bölümüne yazmanızı istiyorum. Örneğin; vücudum rahat kafam rahat, duygunu fark et hayatını yönet, sonunu düşün yönünü çiz gibi sloganlar olabilir. Ayrıca evde kalacak bir kişiyi belirlemenizi istiyorum. Evde kalacak kişi haricindeki kişiler saat yönünde diğer evleri ziyaret edeceklerdir. Her evi ziyaret için 3 dakika zamanınız var.

✓ Evde kalan kişiler diğer evden gelen misafirlere kendi evinin özelliklerini anlatacak, misafirler de kendi evinin özelliklerini ev sahibine anlatacaklardır. Bu evlerdeki özellikleri ezberleme kaygısı gütmenden anlamlarına ve oluşturduğunuz sloganınıza odaklanmanızı istiyorum.

✓ Grup üyeleri misafirlik sürecini tamamlayıp kendi evlerine döndüklerinde diğer evlerden edindikleri bilgileri birbirleriyle paylaşacaklardır.” der.

Uygulayıcı paylaşım için zaman tanır ve daha sonra süreci başlatır. Uygulayıcı misafirlerin ev değişimlerini aynı anda yapmasına dikkat eder. Etkinlik tamamlandıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki soruları sorar:

✓ Etkinliği gerçekleştirirken neleri fark ettiniz?

✓ Bizim evde olsa iyi olurdu dediğiniz özellikler var mı?

5. Paylaşımları aldıktan sonra uygulayıcı “Değerli veliler, etkinliğimizde duygu yönetimine ilişkin yollar yer almaktaydı. Bu yolları kullanarak

bizler de çocuklarımızın duygularını yönetmelerini destekleyebiliriz. Örneğin çocuğumuzun sakin kalmasını desteklemek için nefes egzersizi yaptırabilir, olaylara olumlu tarafından bakması sağlanabilir ya da ortamdan uzaklaştırabiliriz. Her bir evde yer alan özellikler farklı gibi görünse de duyguları yönetme sürecinde çocuğumuzu nasıl destekleyeceğimize dair bir bütünü oluşturmaktadır. Çocuğumuzun sosyal duygusal gelişimi açısından bu etkinlikte edindiğimiz bilgileri yaşamımıza aktarırsak onların güçlü bir birey olmasına destek sağlamış oluruz.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı “Duygu yönetimi etkinliğinden sonra fark ettim ki
cümlesini tamamlayacak olsanız bunu nasıl devam ettirirsiniz.” der ve katılımcılardan paylaşımlarını alır.

EKLER

Ek 1. Karan'ın Gücü Hikâyesi

Tarık ve Karan birlikte zaman geçirmekten hoşlanan iki iyi arkadaştır. Babaları da aynı şirkette çalıştığı için sık sık beraber vakit geçirmektedirler. Tarık ve Karan bir gün babaları ile birlikte alışveriş merkezine gitmiştir. Alışveriş merkezinde ilerlerken Tarık'ın babasına şirketten acil bir telefon gelmiştir. Bu durum Karan'ın babasını da ilgilendirdiği için ikisi de telefon görüşmesine odaklanmıştır. Bu sırada Tarık ve Karan bir oyuncak mağazası görmüş ve oradaki oyuncaklara bakmak için mağazanın içine girmişlerdir. Tarık ve Karan'ın babası çocukların geride kaldığını fark etmeyip alışveriş merkezinde ilerlemeye devam etmişlerdir. Biraz zaman geçtikten sonra Tarık başını kaldırıp etrafına bakınca babasının yanında olmadığını fark etmiş ve birden panik olmuştur. Karan'la göz göze geldikten sonra aniden ağlamaya başlamış ve telaşla babasını aramaya koyulmuştur.

-Tarık ağlayarak *“Karan kaybolduk babamı bulamıyorum.”* der. Karan onu sakinleştirmeye çalışmış ve şunları söylemiştir:

-Karan *“Tarık şimdi sakin olmalıyız. Ben de endişeliyim ve korkuyorum. Babam bana böyle bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini anlatmıştı. Şimdi sakin kalıp yapmamız gerekenleri düşünelim.”* der. Ancak Tarık bir türlü sakinleşmemektedir.

-Karan *“Tarık şimdi babamın dediklerini yapalım. Babam bana, bu durumlarda korkmanın, telaşlanmanın normal olduğunu, ama doğru hareket etmek için de sakin olmamız gerektiğini söyledi. Bir süre burada duralım. Onlar bizim yanlarında olmadığımızı anlayınca en son birlikte olduğumuz yere geleceklerdir.”*

-Tarık *“Ya gelmezlerse?”*

-Karan *“1000'e kadar sayalım olur mu? Eğer hala gelmezlerse güvenlik görevlisine gideriz ve babalarımızı aratırız.”*

-Tarık *“Ama ben babamın telefon numarasını bilmiyorum ki. Hem de güvenlik görevlisini nerede bulacağız.”*

-Karan *“Babam bu durumda da demişti ki, çalışan abi/ablaya git ve seni güvenlik görevlisine götürmelerini söyle. Ama bulunduğun yerin dışına da kesinlikle çıkma demişti.”*

-Tarık *“Tamam.”*

Bu sırada telefon görüşmesi bittikten sonra bir anda Tarık'ın babası çocukların yanlarında olmadığını fark eder.

-Tarık'ın babası panik bir şekilde “Çocuklar yok. Nerede bunlar? Ne yapacağız?” diye etrafta koşuşturarak çocukları aramaya çalışır.

-Karan'ın babası “Şimdi sakın olmalıyız. Ben Karan'a böyle durumlarla karşılaştığında ne yapması gerektiğini anlatmıştım. Onları en son gördüğümüz yere gidelim. Nerde görmüştük en son?”

-Tarık'ın babası “En son oyuncakçının orada hatırlıyorum.”

-Karan'ın babası “Tamam hadi oraya gidelim.” ve oraya giderler. Vardıklarında Tarık ve Karan'ı kendilerini beklerken bulurlar. Birbirlerini görünce çok mutlu olurlar...

Ek 2. Duygu Evleri Formu- Duyguları İzleme Evi

Yönerge: Evin içerisinde yazan cümleleri okuyunuz. Hep birlikte bu evin özelliklerini ifade edecek bir slogan belirleyiniz.

DUYGULARI İZLEME EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Sakin kalmaya çaba gösterilir.
- 👉 Derin bir nefes alınır.
- 👉 Rahatlamak için yürüyüş yapılır.
- 👉 Vücudunu rahatlatacak gevşeme egzersizleri yapılır.
- 👉 Bulunduğu ortam gerginse oradan uzaklaşılır.

Evimizin Sloganı:

Ek 3. Duygu Evleri Formu-Duygu Farkındalığı Evi

Yönerge: Evin içerisinde yazan cümleleri okuyunuz. Hep birlikte bu evin özelliklerini ifade edecek bir slogan belirleyiniz.

DUYGU FARKINDALIĞI EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Duygular sözel olarak ifade edilir.
- 👉 Duygulara eşlik eden diğer hisler üzerine konuşulur.
- 👉 Karşıdaki kişilerin duyguları anlaşılmaya çalışılır
- 👉 Kendine ve diğerlerine affedici ve anlayışlı davranılır.
- 👉 Bakış açısı değiştirilerek olumlu taraflara odaklanılır.

Evimizin Sloganı:

Ek 4. Duygu Evleri Formu-Düşünce ve Davranışlara Yön Verme Evi

Yönerge: Evin içerisinde yazan cümleleri okuyunuz. Hep birlikte bu evin özelliklerini ifade edecek bir slogan belirleyiniz.

DÜŞÜNCE VE DAVRANIŞLARA YÖN VERME EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Davranışların sonuçları düşünülür ve ani tepki vermekten kaçınılır.
- 👉 Yerinde tepki vermek için uygun zaman beklenir.
- 👉 Kendisine, başkasına veya eşyalara zarar verici davranışlar yerine sakin davranılır.
- 👉 Suçlu aramak yerine çözüme odaklanılır.
- 👉 Çok yönlü düşünerek planlı bir şekilde hareket edilir.

Evimizin Sloganı:

Etkinlik No	: 2
Etkinlik Adı	: LOKOMOTİFİN YÜKÜ
Süre	: 40 Dakika
Yeterlik	: Sorumluluk Alma ve Sürdürme

Kazanımlar

1. Çocuğun sorumluluk almasının sosyal duygusal gelişimine etkilerini fark eder.
2. Sorumluluk alabilmede çocuğunu desteklemenin yollarını kavrar.

Araç-Gereçler

- ✓ Makas
- ✓ Ek 1. Sorumluluk Treni Formu
- ✓ Ek 2. Sorumluluk Destekleme Kartı
- ✓ Ek 3. Duygu Evim Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Sorumluluk Treni Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Sorumluluk Destekleme Kartı her katılımcıya bir cümle verilecek şekilde çoğaltılır ve kesilir.
- ✓ Ek 3. Duygu Evim Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli velilerimiz bir önceki etkinliğimizde çocuklarımızın duygularını yönetmesinin öneminden ve onlara bu konuda destek olmanın yollarından bahsettik. Şimdi ise sosyal duygusal gelişim açısından çocuğumuzun sorumluluk almasının önemi ve çocuğumuza destek olma yolları ile ilgili etkinlik yapacağız” der ve şu soruyu sorarak etkinliği başlatır:

- ✓ Hayatınızdaki sorumluluklarınızı düşünün. Bu sorumluluklarınızı 1 hafta

boyunca yerine getiremediğinizde neler olurdu?

Uygulayıcı paylaşımları aldıktan sonra “Sorumluluklar yaşamın bir parçasıdır. Sorumlulukları yerine getirme bilinci küçük yaşlardan itibaren kazandırılan bir süreçtir. Sosyal duygusal gelişim açısından sorumlulukların kazandırılmasında aile olarak destek olunmalıdır. Bu bağlamda kendi sorumluluklarımızı yerine getirerek rol model olmak çocuklarımızın sosyal duygusal gelişiminde sorumluluk alma bilincine katkı sağlayacaktır” der.

2. Uygulayıcı, **Ek 1. Sorumluluk Treni Formunu** katılımcılara dağıtır ve şu açıklamayı yapar: “Değerli veliler sizlere dağıttığım form üç bölümden oluşmaktadır. Şimdi sizlerden çocuğunuzun almasını istediğiniz sorumlulukları birinci vagona, çocuğunuzun şu an yerine getirdiği sorumlulukları ikinci vagona, çocuğunuzun kendisinin almak istediği sorumlulukları üçüncü vagona yazmanızı istiyorum. Vagonları doldurmak için 10 dakika süreniz var.” Süre bittikten sonra uygulayıcı “Doldurduğunuz vagonların önüne bir lokomotif çizmenizi istiyorum” der ve yeteri kadar süre verir. Daha sonra “Bu lokomotifi çocuğunuz olarak düşünün. Lokomotifin çocuğunuz olduğunu düşündüğünüzde ne hissettiniz?” sorusunu sorar ve istekli katılımcılardan paylaşımları alınır.

Uygulayıcı paylaşımları aldıktan sonra “Değerli veliler çizdiğiniz bu lokomotifin bir yolculuğa çıkacağını, tren rayını sosyal duygusal gelişim süreci, istasyonları çocukların gelişim dönemleri olarak düşünün. Tren yol alırken her istasyonda gelişim özelliklerine göre sorumluluk yükü almaya ve bırakmaya devam edecektir. Bizimde bu süreçte vermemiz gereken sorumluluklar değişim göstermektedir. Çocuklara sorumluluk verirken bunun çocuğun taşıyabileceği düzeyde olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun almak istediği sorumlulukları çoğaltmak için özen gösterilmelidir. Çocukların potansiyelleri doğrultusunda sorumluluk kazanmaları için destek sağlamak aynı zamanda sosyal duygusal gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Sizce vagonları yeniden yükleyecek olsanız nelere dikkat ederiniz?” der ve paylaşımları alır.

3. Paylaşımları aldıktan sonra uygulayıcı “Şimdi sorumluluk alabilmede çocuklarımızı destekleme yollarına yönelik bir etkinlik yapacağız” der. **Ek 2. Sorumluluk Destekleme Kartını** her bir katılımcıya dağıtır. Katılımcı sayısı kart sayısından fazla ise aynı karttan iki kişiye verilebilir, katılımcı sayısı az ise bazı katılımcılara iki farklı kart verilebilir.

Uygulayıcı “*Şimdiki etkinliğimizde, müzikle birlikte ayağa kalkarak serbest bir şekilde dolaşmanızı müzik durduğunda ise size en yakın kişiyle ikili ya da üçlü olacak şekilde eşleşmenizi istiyorum. Kartınızda yer alan sorumluluk cümlelerini birbirinizle paylaşacak, paylaştıktan sonra da kartınızı birbirinizle değiştireceksiniz. Müzik tekrar başladığında yeniden serbest bir şekilde dolaşmanızı müzik durduğunda ise yeni bir eşleşme yaparak paylaşımlara devam etmenizi istiyorum*” der. Her müzik durduğunda uygulayıcı paylaşım yapılmasını, kart değişimini ve grup dinamiğini kontrol eder. Müzik 5 kez durdurulur. Uygulayıcı müziği son kez durdurduğunda “*Şimdi bir çember oluşturmanızı ve sizde kalan sorumluluk destekleme kartını grupla paylaşmanızı istiyorum*” der ve paylaşımları alır.

4. Uygulayıcı “*Sosyal duygusal gelişim açısından çocuklarımızı sorumluluk alma konusunda desteklemek önemlidir. Etkinlikte yer alan ifadelerden ne kadarı yaşamımızla bütünleşir ve aile içi etkileşimlerimize yansırsa çocukların sorumluluk almasına o kadar destek sağlamış oluruz*” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı “*Çocuğunuzun sorumluluk kazanması yönünde fark ettiğiniz bir cümleyi bizimle paylaşmanızı istiyorum*” der ve paylaşımları alır.

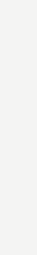
Pekiştirici Etkinlik

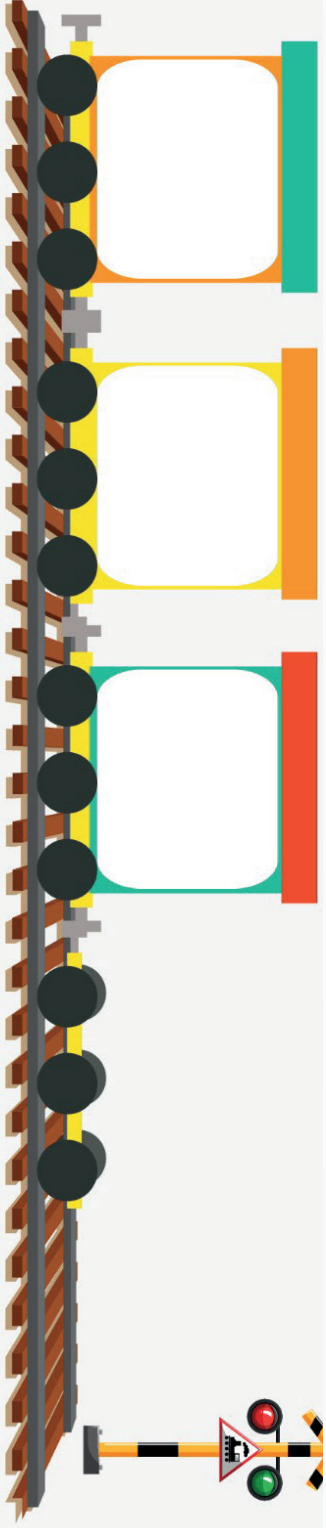
Uygulayıcı **Ek 3. Duygu Evim Formunu** katılımcılara dağıtır ve “*Değerli veliler size dağıttığım formun ön yüzünde duygu evlerinin içerikleri bulunuyor. Arka tarafında ise boş bir ev bulunuyor. Duygu Evleri etkinliğinde edindiğiniz farkındalıkları aile fertleri ile paylaşınız. Ardından özelliklerini sizin belirlediğiniz bir ev tasarlayınız. Tasarladığınız evin özelliklerini boş evin içerisine yazınız*” açıklamasını yapar.

EKLER

Ek 1. Sorumluluk Treni Formu

Yönerge: Aşağıda verilen tren vagonlarına çocuğunuzun sorumlulukları ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Çocuğunuzun almasını istediğiniz sorumluluklar	Çocuğın şu an yerine getirdiği sorumluluklar	Çocuğunuzun kendi almak istediği sorumluluklar
		
		

Ek 2. Sorumluluk Destekleme Kartı

Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Onu tanımanın farklı yolları olduğunu bilirim ve bu yolları denemeye çalışırım.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Yaşına ve potansiyeline uygun sorumluluklar veririm.
Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Sorumlulukları hakkında çocuğumla sohbet ederim.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Ona verdiğim sorumlulukların nedenlerini açıklarım.
Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Kendi sorumluluklarımı yerine getirerek ona örnek olurum.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Yapabilirsin, tekrar deneyebilirsin, üstesinden gelebilirsin gibi ifadelerle onu cesaretlendiririm.
Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Sorumlulukları konusunda onun görüşlerini alırım.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Sorumluluk verirken ona alternatifler arasında seçim şansı sunarım.
Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Sorumluluk verirken onun önceliklerine önem veririm.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Onun yerine getirdiği sorumluluklarda çabasını takdir ederim.
Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Onun yapması gereken sorumlulukları yapmamaya özen gösteririm.	Çocuğumun sorumluluk almasını desteklemek için; Sorumluluk verme sürecinde uygun fırsatları değerlendiririm.

Ek 3. Duygu Evim (Ön Sayfa)

DUYGULARI İZLEME EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Sakin kalmaya çaba gösterilir.
- 👉 Derin bir nefes alınır.
- 👉 Rahatlamak için yürüyüş yapılır.
- 👉 Vücudunu rahatlatacak gevşeme egzersizleri yapılır.
- 👉 Bulunduğu ortam gerginse oradan uzaklaşılır.

DUYGU FARKINDALIĞI EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Duygular sözel olarak ifade edilir.
- 👉 Duygulara eşlik eden diğer hisler üzerine konuşulur.
- 👉 Karşıdaki kişilerin duyguları anlaşılmasına çalışılır.
- 👉 Kendine ve diğerlerine affedici ve anlayışlı davranılır.
- 👉 Bakış açısı değiştirilerek olumlu taraflara odaklanılır.

DÜŞÜNCE VE

DAVRANIŞLARA YÖN VERME EVİ

Bizim evde yoğun bir duygu yaşandığında;

- 👉 Davranışların sonuçları düşünülür ve ani tepki vermekten kaçınılır.
- 👉 Yerinde tepki vermek için uygun zaman beklenir.
- 👉 Kendisine, başkasına veya eşyalara zarar verici davranışlar yerine sakin davranılır.
- 👉 Suçlu aramak yerine çözüme odaklanılır.
- 👉 Çok yönlü düşünerek planlı bir şekilde hareket edilir.

Sayfanın arkasını çeviriniz...

Ek 3. Duygu Evim (Arka Sayfa)

Yönerge: Duygu Evleri Etkinliğinde edindiğiniz farkındalıkları aile fertleri ile paylaşınız. Ardından özelliklerini sizin belirlediğiniz bir ev tasarlayınız

DUYGU EVİM

- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉
- 👉

5. OTURUM

Etkinlik No : 1
Etkinlik Adı : PUSULAM OLUR MUSUN?
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Sorumlu Karar Verme

Kazanımlar

1. Karar verme sürecinde aile tutumlarının etkisini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ 1 adet tahta kalemi
- ✓ 4 adet A4 kâğıdı
- ✓ Katılımcı sayısı kadar yapışkanlı kâğıt
- ✓ Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartları
- ✓ Ek 2. Örnek Olay Kartı

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartlarından bir adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 2. Örnek Olay Kartı dört adet çoğaltılır.
- ✓ A4 kâğıtlarına 1, 2, 3 ve 4 rakamları yazılarak çalışma ortamının dört ayrı köşesine asılır.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, önceki oturumumuzda duyguları yönetme

ve bu süreçte çocuğa destek sunma, planlama becerileri, sorumluluk alma ve sorumluluk alabilmede çocuğu desteklemenin yolları üzerine paylaşımda bulunduk. Oturum sonunda kendi Duygu Evinizi aileniz ile birlikte oluşturmanız için sizlere bir form vermiştim. Bununla ilgili olarak neler paylaşmak istersiniz?” der ve paylaşımları alır.

2. Uygulayıcı “Değerli veliler, şimdi sizlerle karar verme üzerine bir etkinlik yapacağız. Bunun için ayağa kalkmanızı istiyorum. Sizlerden, sırayla okuyacağım her kategoriden sonra sunduğum 4 seçenek arasından birini tercih etmenizi ve tercihinizi temsil eden köşeye geçmenizi istiyorum.” der. Ardından aşağıda verilen kategorileri ve ilgili seçenekleri sırasıyla okur ve katılımcıların her kategoriden sonra tercih ettikleri köşeye gitmeleri için yeterli süre verir. Tüm kategorilerin okunup köşelere geçilmesinin ardından katılımcılar yerlerine geçer.

- ✓ **Yemek Menüleri** : Balık (1), Et (2), Tavuk (3), Sebze (4)
- ✓ **Tatil Mekânları** : Çadır Kampı (1), Bungalov Ev (2), Gemi (3), Otel (4)
- ✓ **Hafta Sonu Etkinliği** : Konser (1), Sinema (2), Doğa Gezisi (3), Futbol Maçı (4)
- ✓ **Film Türü** : Bilim kurgu (1), Dram (2), Komedi (3), Gerilim (4)
- ✓ **Aksesuar Türü** : Bileklik (1), Yüzük (2), Şapka (3), Gözlük (4)
- ✓ **Gezilecek Ülke** : İtalya (1), Özbekistan (2), Japonya (3), ABD (4)

Uygulayıcı “Örneklerde sizlerden farklı kategorilerde sunduğum seçenekler arasından birini tercih etmenizi istedim. Tercihlerinizde hangi faktörler etkili oldu ve karar verirken zorlandınız mı?” sorularını yöneltir ve katılımcılardan paylaşımlarını alır.

3. Uygulayıcı “Sizce karar verme nedir?” der ve istekli katılımcılardan paylaşımları alır. Ardından şu açıklamayı yapar. “Karar verme; bir durum veya problemin çözümü ile ilgili birden fazla seçenek arasından bir fikrin ya da eylemin seçilmesi olarak tanımlanabilir. Bir çocuk, kıyafet, kitap, sosyal etkinlik ve arkadaş seçimi gibi pek çok konuda karar verme durumu ile karşılaşır. Karar verirken de çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Bununla birlikte bazen karar veremediği durumlar da söz konusu olabilir. Bu noktada Orta Çağ döneminin önemli filozoflarından biri olan Jean Buridan’ın Eşeğinin Hikâyesi

yerinde bir örnek olacaktır. Çok aç ve bir o kadar da susuz olan eşek kendine eşit mesafe uzaklıkta bulunan su ve saman arasında bir tercih yapamaz. Eşegin su ve saman arasındaki bu kararsızlığı ölümüne neden olur. Örnekte görüldüğü üzere eşek eşit derecede ihtiyaç duyduğu iki seçenek arasında kalmış ve bir tercihte bulunamamıştır. Bizler de zaman zaman seçenekler arasında kalıp karar veremeyebiliriz.”

4. Uygulayıcı sırasıyla aşağıdaki soruları yöneltir ve katılımcıların paylaşımlarını alır:

- ✓ Kararlarınızı verirken neleri dikkate alırsınız?
- ✓ Karar vermekte zorlandığınız durumlar nelerdir?
- ✓ Çocuğunuzun karar vermekte zorlandığı durumlar nelerdir?

Uygulayıcı “Paylaşımlardan da anlaşılacağı üzere, karar vermeyi gerektiren bir durumda geçerli olan pek çok değişken vardır. Kişilik özellikleri, tercih edilebilecek seçenek sayısı, karar vermek için gereken süre, o durumla ilgili kişinin bilgi düzeyi ve belirsizlikler, daha önce benzer durumlarda verilen kararların sonuçları ve bu sonuçların sorumluluğunu alabilme/ alamama, duygu yönetme becerisi, aile tutumları ve arkadaş çevresi gibi birçok faktör karar vermeyi etkileyen değişkenlerden bazılarıdır.” der.

5. Uygulayıcı katılımcılara **Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartlarında** yer verilen dört aile tutumunun isimlerini söyler. Katılımcıları dört gruba ayırır ve **Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartlarını**, 1. gruba Baskıcı Aile Tutumu, 2. gruba Aşırı Koruyucu Aile Tutumu, 3. gruba İlgisiz Aile Tutumu ve 4. gruba da Yetkin Aile Tutumu gelecek şekilde dağıtır. Uygulayıcı “Değerli veliler, şimdi aile tutumlarının çocuğun karar verme sürecindeki etkisini bir örnek olay ile ele alacağız.

- ✓ Her grup farklı bir aile tutumunu sergileyen ebeveynleri temsil edecek şekilde dört gruba ayrılmıştır.
- ✓ Elinizdeki kartlarda yer alan aile tutumlarını diğer gruplar bilmeyecektir.
- ✓ **Ek. 2 Örnek Olay Kartında** yer alan durumu okumanızı, temsil ettiğiniz

aile tutumunu dikkate alarak kartta yer alan sorulara göre olayı tamamlamanızı ve bir grup sözcüsü belirlemenizi istiyorum.

✓ *Grup çalışmasını gerçekleştirmek üzere size 10 dakika süre vereceğim. Süre sonunda birinci gruptan başlamak üzere her grup örnek olaya göre Defne ve ebeveynleri arasında geçen diyalogu canlandıracaktır.*

✓ *1. grubun canlandırmasından sonra diğer gruplar o grubun hangi aile tutumunu temsil ettiğini tahmin etmeye çalışacaktır. Ardından grup sözcüsü temsil ettikleri aile tutumuna ait bilgileri **Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartı** doğrultusunda diğer gruplarla paylaşacak ve tüm gruplar sırasıyla canlandırmalarını yapacaktır.” der.*

6. Uygulamanın tamamlanmasının ardından “Yönümüzü bulmaya ihtiyaç duyduğumuz bir durumda pusuladan yararlandığımız gibi karar vermekte zorlandığımız durumlarda da desteğe gereksinim duyabiliriz. İşte bu noktada çocuğunuzun karar vermekte zorlandığı durumlar karşısında bir pusula gibi hareket etmeniz ve mümkün olduğunca yetkin tutum sergilemeniz, çocuğunuzun aceleci davranmadan ve anlık duygusal tepkilerden kaçınarak, farklı seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirebilmesini sağlayacaktır.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı “Çocuğunuzun geçmişte verdiği bir kararı düşünün. O süreçte çocuğunuza karşı yaklaşımınız nasıl olmuştu? Aynı durum şu an yaşansa çocuğunuza karşı nasıl bir yaklaşım sergilersiniz?” diye sorar ve istekli katılımcıların paylaşımlarını alır.

EKLER

Ek 1. Aile Tutumları Bilgi Kartları

1. Baskıcı Aile Tutumu

- ✓ Çocuğun isteklerini dikkate almadan, ailenin belirlediği kural ve istekler katı bir şekilde uygulanır.
- ✓ Çocuk istenen davranışları gösterince sevilir.
- ✓ Çocuğun duygu ve düşünceleri yok sayılır.
- ✓ Aileye göre “itaat eden çocuk iyi çocuktur.”
- ✓ Çocuğun istenmeyen bir davranışı karşısında ceza verilir.

Sonuç: Bu aile tutumunda çocuk; duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edemez. Baskı sonucu görünürde doğru davranışlar sergiler bir başka deyişle davranışın içselleştirilmesi söz konusu değildir. Çocuk bu aile ortamında çekingen, aşırı hassas bir kişilik yapısı geliştirebileceği gibi kırıncı, saldırgan, duyarsız ve şiddet yanlısı da olabilir.

2. Aşırı Koruyucu Aile Tutumu

- ✓ Aile tarafından çocuğun her şeye karşı aşırı korunması söz konusudur.
- ✓ Aile çocuğunun başına olumsuz bir olay geleceği kaygısını taşır.
- ✓ Aile çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak kendi başına hareket etmesine/ ihtiyaçlarını karşılamasına/ sorumluluk almasına izin vermez.
- ✓ Aile çocuğunun üzülmesine/ ağlamasına dayanamaz.
- ✓ Aile genellikle çocuğuna karşı aşırı hoşgörü içerisindedir ve şımartıcı davranışlar sergiler.

Sonuç: Bu aile tutumunda anne-babaya bağımlı, her şeyi onlardan bekleyen ve onlara bir şey sormadan hareket edemeyen bir çocuk yetişir. Çocuk isteklerini mızıldanarak/ ağlayarak belirtir. İstekleri yerine getirilmediğinde kaprisli, sorumsuz, bencil ve çevresindekileri kullanan biri haline gelebilir. Çocuk yalnızken kendini koruyamaz, utangaç, çekingen bir kişilik yapısı sergiler.

3. İlgisiz Aile Tutumu

- ✓ Aile çocuğun isteklerine ve davranışlarına karşı ilgisizdir.
- ✓ Aile hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmış durumdadır.
- ✓ Çocuk aileyi rahatsız etmediği sürece çocukla ilgili bir problem yoktur.
- ✓ Çocuk aile içerisinde fiziksel ve duygusal olarak yalnızdır.
- ✓ Aile çocuğuna yeteri kadar zaman ayırmaz.

Sonuç: Bu aile tutumunda çocuk; özgüven eksikliği yaşar. Çocuk anne-babasını kendine model alamadığı için dışarıdan bir modelle ve çoğunlukla da olumsuz bir modelle kendini özdeşleştirme eğilimi gösterir. Çocuk bulunduğu ortamlarda kurallara uyma konusunda sorun yaşar. Çocuğun yanlış arkadaşlıklar kurma, riskli ortamlara girme ve riskli davranışlar sergileme olasılığı yüksektir.

4. Yetkin Aile Tutumu

- ✓ Aile çocuğun ihtiyaçlarını ve isteklerini önemser. Aile ortamında kurallar açıkça bellidir.
- ✓ Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesine imkân verilir.
- ✓ Çocuk aile fertleri tarafından koşulsuz olarak sevilir.
- ✓ Aile çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak kendi başına hareket etmesine/ ihtiyaçlarını karşılamasına/ sorumluluk almasına izin verir. Ancak kendi başına yapamayacağı işlerde çocuğa yardımcı olur.
- ✓ Aile çocuğunda görmek istemediği davranışları kendisi de sergilemez ve çocuğa iyi bir model olur.

Sonuç: Bu aile tutumunda çocuk; sadece kendi duygu ve düşüncelerini değil başkalarının duygu ve düşüncelerini de önemser. Empati becerisi yüksektir. Aile çocukta iç denetimin gelişmesi için uygun ortamı hazırlar. Çocuk bu doğrultuda davranışlarının ve verdiği kararlarının sorumluluğunu alabilir. Çocuğun sorumluluk duygusu gelişmiş, hak ve özgürlüklerinin sınırlarını bilen bir kişi olarak yetişmesine imkân sağlar.

Ek 2. Örnek Olay Kartı

Yönerge: Kartta yer alan durumu okuyunuz ve temsil ettiğiniz aile tutumunu dikkate alarak aşağıda verilen sorulara göre olayı tamamlayınız. Ardından kendi aranızda bir rol dağılımı yapınız. Birinci gruptan başlamak üzere her grup örnek olaya göre Defne ve ebeveynleri arasında geçen diyalogu canlandıracaktır.

DEFNE' NİN KARARI

Defne 7. sınıfta öğrenim gören bilim ve sanat merkezi öğrencisidir. Yeni eğitim- öğretim yılı başlamasına rağmen bilim ve sanat merkezine hafta içi okuldan sonra mı yoksa cumartesi günü mü gideceği ve hangi dersleri seçeceği konusunda halen bir karar verememiştir. Hafta içi okuldan sonra gitmeyi, cumartesi günlerini de istediği şekilde değerlendirmeyi planlamış ve ailesi ile birlikte bilim ve sanat merkezine gelmiştir. En yakın arkadaşının cumartesi sabah gelmeyi tercih ettiğini ve hafta içi de bilim ve sanat merkezinde açılan gitar atölyesine geleceğini öğrenince kafası karışmıştır. Arkadaşı ile aynı grupta olmayı çok istemesine rağmen cumartesi günleri erken kalkmayı da hiç istememektedir. Ama arkadaşısı ile birlikte gitar atölyesine katılma fikri de çok cazip gelmiştir. Defne ve ailesi bu durum karşısında zor anlar yaşamaktadırlar...

1. Temsil ettiğiniz aile tutumuna göre olay nasıl devam eder? Defne ile aranızda nasıl bir diyalog gerçekleşir?

2. Sergilediğiniz yaklaşım sonrasında sonuç ne olur?

Etkinlik No : 2
Etkinlik Adı : KARAR KÖPRÜSÜ
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : Sorumlu Karar Verme

Kazanımlar

1. Çocuğun karar verme sürecinde farklı seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark eder.
2. Çocuğun karar verme sürecinde kendi haklarıyla birlikte başkalarının haklarını da gözetmesinin önemini kavrar.
3. Kararlarının olası sonuçları hakkında çocuğun sorumluluk alması gerektiğini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Katılımcı sayısı kadar kurşun kalem
- ✓ 1 adet tahta kalemi
- ✓ Ek 1. Neşet ERTAŞ' ın Hayat Hikâyesi
- ✓ Ek 2. Naim SÜLEYMANOĞLU' nun Hayat Hikâyesi
- ✓ Ek 3. Hatice Safiye ALİ' nin Hayat Hikâyesi
- ✓ Ek 4. Şerife' nin Kararı Formu
- ✓ Ek 5. Değerlendirme Formu Taş Köprü

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Ekinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Seçilen örnek hikâye 3 adet çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Şerife' nin Kararı katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 5. Değerlendirme Formu Taş Köprü bir adet çoğaltılır.
- ✓ Uygulayıcı Ek 1, Ek 2 ve Ek 3 'te verilen örnek hikâyelerden ***sadece birini*** seçerek etkinliği yapar.
- ✓ Ek 5. Değerlendirme Formu Taş Köprü doldurulurken kutucukların/ taşların işaretlenmemesi durumunda uygulayıcı katılımcılara destek olur ve hatırlatmalar yapar.

Süreç

1. Uygulayıcı “Değerli veliler, önceki etkinliğimizde karar verme sürecinde aile tutumlarının etkileri ile ilgili bazı uygulamalar yaptık. Şimdi ise, çocuğumuzun karar verme sürecinde farklı seçenekleri değerlendirmesi ve kararlarının olası sonuçları hakkında sorumluluk alması gerektiğinin önemi ile ilgili etkinlikler yapacağız.” der.

2. Uygulayıcı katılımcıları üç gruba ayırır. Etkinlik başlamadan önce Ek 1, Ek 2 veya Ek 3’ te yer alan hayat hikâyelerinden seçtiği örnek hikâyeyi üç gruba dağıtır şu açıklamayı yapar: “Değerli veliler, dağıttığım formda yer alan hayat hikâyesini okumanızı, ardından metnin arkasındaki 2 farklı karara yönelik soruları grup olarak yanıtlamanızı istiyorum. Gruplar çalışmasını tamamladıktan sonra ise her gruptan bir sözcü bu yanıtları büyük grupta paylaşacaktır”. Uygulayıcı, 10 dakika süre verir. Paylaşımların tamamlanmasının ardından “Hikâyedeki kararlar, sizin hayatınızdaki karar verme süreçlerinde neleri çağrıştırdı?” sorusunu sorar ve istekli katılımcılardan yanıtlarını alır.

Uygulayıcı “Paylaşımlarda görüldüğü gibi, yaşamda karar verme sürecinde insanların karşısına seçenekler çıkabilir. Karar vermede bazen sınırlı seçenek varmış gibi görünmesine rağmen farklı seçeneklerin olduğunun bilinmesi karar vermeyi kolaylaştıracaktır. Verilen her karar beraberinde bazı sorumlulukları yanında getirir. Bu etkinlikte karar verme sürecinde başkalarının haklarını gözetmenin ve çevresine karşı duyarlı olmanın da önemli olduğunu fark ettik.” der.

3. Uygulayıcı “Değerli veliler, şimdi size **Ek 4. Şerife’nin Kararı Formunu** dağıtacağım. Bu formda, Şerife’nin cumartesi akşamını nasıl değerlendireceğiyle ilgili karar verme sürecini anlatan bir hikâye bulunmaktadır. Şerife’nin seçeneklerinden birine, onun yerine karar vererek formda yer alan soruları cevaplamanızı istiyorum.” der ve formu dağıtır. Uygulayıcı katılımcılara 5 dakika süre verir. Ardından gönüllü katılımcılardan paylaşımlarını alır.

Uygulayıcı “Şerife’nin Hikâyesinde de fark ettiğiniz gibi bireylerin durumlar/olaylar karşısında yaptığı seçimlerin, hem kendileri hem de etrafındaki diğer insanlar üzerinde etkileri olabilir. Bu seçimlerinde; anlık duygusal

tepkiler, yaşadığı haz, mutluluk, üzüntü vb. duygu durumları ve içinde yaşadığı toplumsal kurallar gibi birçok faktör etkili olabilmektedir.” açıklamasını yapar.

4. Uygulayıcı “Geleceğimizin mimarı olan çocuklarımızın, sosyal duygusal gelişimi bakımından daha güçlü ve çevresine karşı duyarlı bireyler olabilmesi için vereceği kararlarda farklı seçenekleri görmesini sağlamak, olası sonuçlarını yaşamalarına izin vermek ve desteklemek büyük önem taşımaktadır.” der.

Değerlendirme

Uygulayıcı **Ek 5.Değerlendirme Formu** Taş Köprüyü tahtaya asar ve şu açıklamayı yapar: “Değerli veliler, şimdi sizden bugünkü etkinlikte fark ettiklerinizi düşünmenizi istiyorum. Sizlerin paylaştığı her ifade için sorumluluk köprüsündeki her bir kutuya tik atacağım. Tüm kutular dolduğunda çocuğumuzun sorumlu karar verme becerilerine desteğimizin önemini fark etmiş olacağız. Kararlarının sorumluluğunu alan bir çocuk da aynen bir köprü gibi sağlam ve güçlü olacaktır.” der ve kutucukların/taşların işaretlenmemesi durumunda uygulayıcı katılımcılara destek olur ve hatırlatmalar yapar.

Pekiştirme Etkinliği

Uygulayıcı “Değerli veliler, bu hafta boyunca günlük rutininizden (sürekli yaptığınız alışkanlıklarınızdan) çıkıp farklı bir şeyler yapmanızı istiyorum.” der ve seçenekleri okur. Seçenekler dışında farklı etkinlikler de yapılabileceği açıklamasında bulunur.

✓ Farklı bir yemek yapmak	✓ İşe yürüyerek gitmek
✓ Hiç denemediğiniz bir yemeği yemek	✓ Sol elle diş fırçalamak
✓ İşe giderken kullandığınız yolu değiştirmek	✓ Farklı türde müzik dinlemek
✓ Çocuğunuzla birlikte tablet/bilgisayar oyunu oynamak	✓ Çocuğunuzla ellerinizi kullanarak gölge oyunu oynamak

EKLER

Ön Sayfa

Ek 1. Neşet Ertaş' ın Hayat Hikâyesi

1938 yılında Kırşehir'e bağlı Çiçekdağı'nın Kırıtlar köyünde doğdu. 8 yaşında ailesi ile birlikte Kırıtlar köyünden taşınarak İbikli köyüne yerleşti. 12 yaşındayken annesini kaybetti. Babası ve kardeşleri ile bir süre göçebe bir hayat sürdürdüler. Babası ile birlikte yörenin düğünlerinde sazı ile türküler söyleyen Neşet Ertaş, etkilendiği tek kişinin babası Muharrem Ertaş olduğunu söylemiştir.

12 yaşında Ankara'ya gitmeye karar verdi. TRT Ankara Radyosu'nda canlı olarak yayınlanır, "Yurttan Sesler" programına katılarak adını ülke genelinde duyurdu. 19 yaşlarında İstanbul'a gidecekken cebindeki para bilet almaya yetmediği için saatlerce saz çaldı ve karşılığında otobüse ücretsiz bindi. İki yıl İstanbul'da çalıştıktan sonra sahne hayatına Ankara'da devam etti. Askerlikten döndükten sonra Ankara'da çalıştığı yerde tanıştığı Leyla isminde bir kızla, babasının karşı çıkmasına rağmen evlendi. Babası ile arasının bozulduğu bu dönemde, onunla sadece türküler aracılığıyla iletişim kurdu. Neşet Ertaş ve Leyla Ertaş'ın bu evlilikten 3 çocukları oldu. Yedi yıl evli kaldıktan sonra 1970'lerin başlarında ayrıldılar. "Cahildim Dünyanın Rengine Kandım" türküsünü evliliğini bitmesi üzerine söyledi.

1969'da Almanya'da verdiği bir konser sonrası Türkiye'ye dönerken ehliyetsiz otomobil kullanmaktan dolayı Yugoslavya'da 3 ay mahkum olan Neşet Ertaş, "Hapishanelere Güneş Doğmuyor" türküsünü bu sırada besteledi. Neşet Ertaş, 1976 yılında bir gün sahnede iken parmaklarından felç geçirdi. İki yıl süren fizik tedaviden sonuç alamadı ve işsiz kaldı. Almanya'da işçi olan kardeşinin yanına gidip tedavi olunca ailesini de yanına getirdi. 24 yıl Almanya'da kaldı.

Neşet Ertaş, 2000 yılında İstanbul'da Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda verdiği konserle sahne hayatına geri döndü. 2002'de cumhurbaşkanı tarafından kendisine takdim edilmek istenilen devlet sanatçısı unvanını "Hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık geliyor. Ben halkın sanatçısı olarak kalırsam benim için en büyük mutluluk bu. Şimdiye kadar devletten bir kuruş almadım" diyerek geri çevirdi. 25 Eylül 2012 tarihinde İzmir'de tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi.

Mezar taşında "Sakin ol ha, insanoğlu. İncitme canı, her can bir kalp, Hakk'a bağlı. İncitme canı, incitme." yazılıdır.

* Neşet Ertaş'ın verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi?
	* Neşet Ertaş kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur?
	* Neşet Ertaş verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?
* Neşet Ertaş'ın verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi?
	* Neşet Ertaş kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur?
	* Neşet Ertaş verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?

1967 Bulgaristan doğmuştur. Haltere, 9 yaşındayken antrenörü Hilmi Pekünlü hocasının keşfetmesiyle başladı. 15 yaşında Brezilya' da düzenlenen Dünya Gençler Halter Şampiyonası'nda iki altın madalya aldı, 16 yaşında da rekor kırarak yine şampiyon oldu. Böylece halter tarihinde en genç dünya rekortmeni unvanını aldı. Bütün otoritelere göre tüm zamanların en iyi haltercisidir. Bütün dünyada **Cep Herkülü** olarak anılır.

1984 Los Angeles Olimpiyatları' na Bulgaristan'ın da Sovyetlerle boykota katılması nedeniyle katılamadı. Bu dönemde Bulgar Hükümeti'nin Türk isimlerini yasaklaması nedeniyle adı Naum Shalamanov olarak değiştirildi. 1980'li yıllarda hem Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan zulümleri dünyaya duyurmak için hem de Türkiye adına müsabakalara katılmak için Melbourne' de düzenlenen Dünya Halter Şampiyonası'nda Türkiye Büyükelçiliği'ne sığınarak Türkiye'ye iltica etti. Türkiye'ye ilticasında ve getirilmesinde dönemin başbakanı devreye girdi.

“Cep Herkülü” nün 1988 Seul Olimpiyatları'na Türkiye adına katılabilmesi için Türk hükümetince Bulgaristan'a 1 milyon dolar ödenerek gerekli işlemler yapıldı. O tarihten itibaren Naim Süleymanoğlu, şampiyonalarda Türkiye adına mücadele etti. Dönemin Cumhurbaşkanı ödemeye ilgili, “*Naim bize onu kat kat ödedi. Dünyada Türklerin reklamını yaptı.*” beyanında bulunmuştur.

Halterde dünyanın efsane sporcuları arasına yerleşen Naim Süleymanoğlu, 1988 Seul Olimpiyat Oyunları'nda 9 dünya, 5 olimpiyat rekoru kırarak şampiyon oldu. Ağırlığının 3 katından 10 kilo fazlasını (190 kilo) kaldırarak “*Dünyanın en iyi haltercisi*” ödülünü kazandı. Naim Süleymanoğlu, 3 Ekim 1988'de “EverybodyWins (Herkes Kazanır)” başlığıyla Time dergisine kapak oldu. O yıl Avrupa Halter Şampiyonası'nın ardından dönemin ABD Başkanı Ronald Reagan tarafından Beyaz Saray'a davet edilen Naim Süleymanoğlu'nun teklif edilen ABD vatandaşlığını da reddettiği kayıtlara geçti.

1996'da haltere ara veren Naim Süleymanoğlu, sonrasında katıldığı 2000 Sydney Olimpiyatları'nda başarılı olamadı ve aktif spor hayatına veda etti. Efsane sporcu, Sydney'e kadar 24 yıl boyunca halterde bir numara olarak adından söz ettirdi. Efsane milli halterci, 18 Kasım 2017'de 50 yaşında hayatını kaybetti.

* Naim Süleymanoğlu' nun verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi? * Naim Süleymanoğlu kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur? * Naim Süleymanoğlu verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?
* Naim Süleymanoğlu' nun verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi? * Naim Süleymanoğlu kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur? * Naim Süleymanoğlu verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?

Hatice Safiye Ali, Türkiye'nin ilk kadın doktorudur. 1894 yılında İstanbul'da doğmuştur. Safiye Ali, Beşiktaş Rüştîyesinde eğitimine devam ederken, dördüncü sınıfta Amerikan Kız Koleji'nin rüştiye kısmına geçmiş, buradan idadi ve rüştiye diplomalarını alarak mezun olmuştur. Çocukluk yaşlarından itibaren edebiyata, musikiye, yabancı dillere olan merakı sayesinde çok iyi yetişmiştir. 16 yaşında iken İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça ve İtalyanca bilmekteydi.

Safiye Ali'nin hekimlik mesleğine olan ilgisi, Amerikan Kız Koleji'ndeki eğitimi sırasında okul yöneticisi Mary Patrick'in yönlendirmeleri ile birlikte başlamıştır. Kolejin ilk açıldığı yıllardan itibaren tıp bölümünün hayata geçirilmesi hedeflenmiş, ancak savaşların başlamasıyla birlikte girişimler, o dönem için başarılı olamamıştır. Safiye Ali, Türkiye'nin içinde bulunduğu bu zorlu ortamın da etkisiyle hekim olma düşüncesinde karar kılmıştır. Ancak, söz konusu dönemde Osmanlı Devleti'nde tıp eğitimi veren okullar olmasına rağmen, kız talebeler kabul edilmemekteydi. Safiye Ali, burs desteğiyle Almanya'da tıp eğitimi almaya karar vermiştir. Almanya'da okuduğu yıllarda açlık ve sefaletle yüzleşmiş, ancak ülkesinde tıp fakültesi olmasına rağmen başka bir ülkede eğitim alıyor olmasına daha çok içlerlenmiştir. Mezun olduktan sonra İstanbul'a dönmüştür. İstanbul'da altı ay kaldıktan sonra uzmanlık eğitimi için tekrar Almanya'ya giderek, kadın ve çocuk hastalıkları alanında uzmanlık eğitimi almıştır. Uzmanlık eğitimi sırasında Ferdinand Krekeler (daha sonra müslüman olup Ferdi Ali adını almıştır) ile hayatını birleştirmiştir. 1923 yılında Türkiye'nin ilk kadın doktoru olarak ülkeye geri dönmüştür.

Safiye Ali, sadece mesleğini icra eden bir hekim değil, aynı zamanda sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunmuş, duyarlı bir Türk kadını olarak çalışmalarda bulunmuştur. Bu dönemde anne-çocuk sağlığı üzerinde gönüllü çalışmalar yapmıştır. Ev ziyaretleri yaparak ailelerin ihtiyaç dereceleri tespit edilmesine, gıda ve giysi yardımları yapılmasına destek olmuştur.

Safiye Ali, 5 Temmuz 1952'de hayata gözlerini yummuştur.

* Hatice Safiye Ali' nin verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi? * Hatice Safiye Ali kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur? * Hatice Safiye Ali verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?
* Hatice Safiye Ali'nin verdiği karar neydi?	* Bu karar sürecindeki seçenekleri nelerdi? * Hatice Safiye Ali kararını verirken etik (başkalarına karşı saygı, duyarlılık vb.) davranışları neler olmuştur? * Hatice Safiye Ali verdiği karar sonrasında hangi sorumlulukları almıştır?

Ek 4. Şerife' nin Kararı

ŞERİFE' NİN KARARI

Şerife cumartesi akşamını nasıl geçireceğine karar vermeye çalışıyordu. O akşam çok sevdiği ve uzun zamandır beklediği müzik grubunun konseri vardı. Ailesi, Şerife'nin kendileri ile birlikte uzun süredir ziyaret etmedikleri akrabalarına misafirlğe gelmesini istiyordu. Çok sevdiği sınıf arkadaşı Yeliz'in de doğum günü partisi vardı. Kuzenleri Kerem ve Ceren'e de internetten beraber oyun oynama sözü veren Şerife evde kalıp TV izlemeye de oldukça sıcak bakıyordu.

👉 Şerife hangi kararı vermiştir?

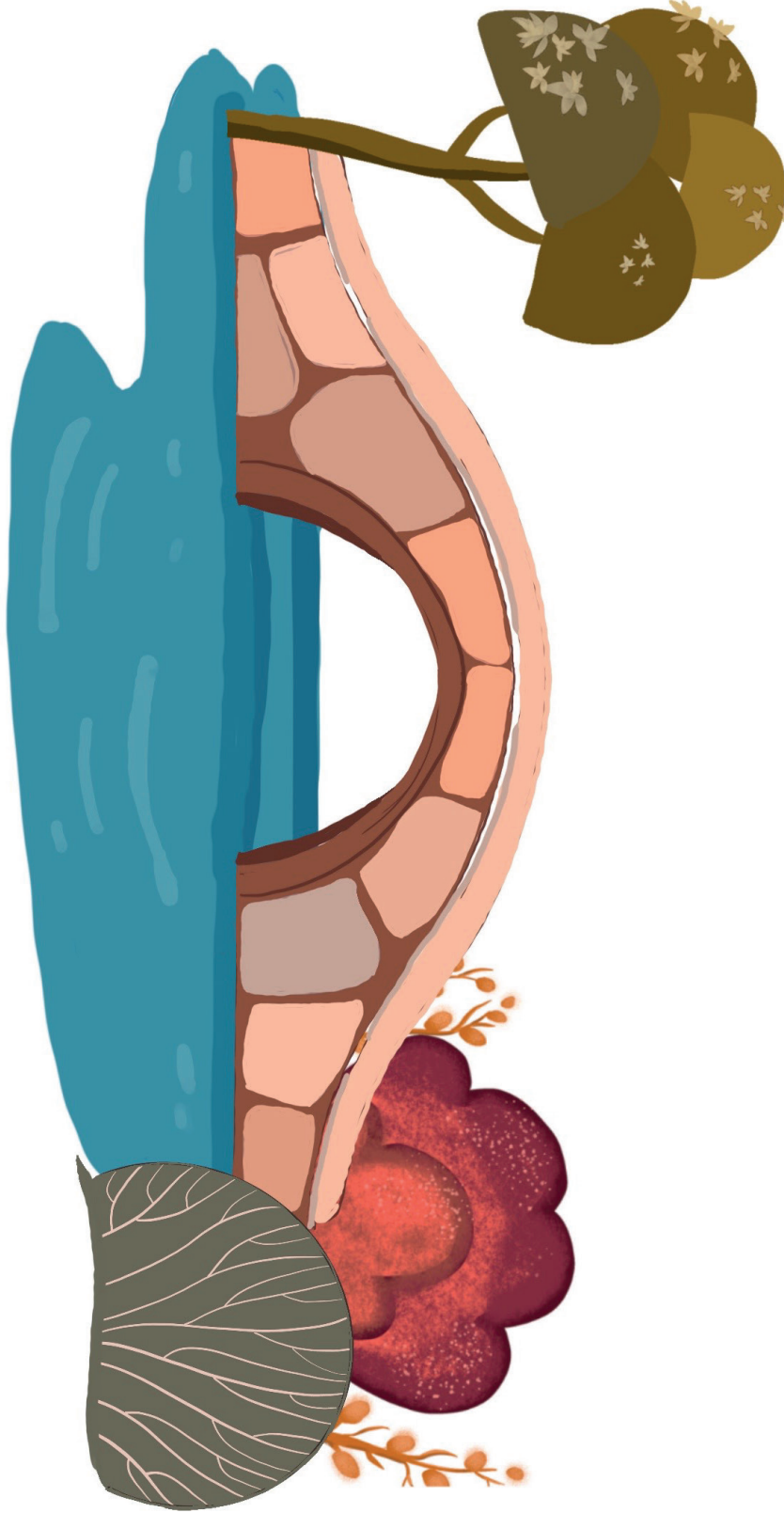
👉 Bu seçiminizi etkileyen toplumsal ahlaki vb.(başkalarının hakkına saygı, duyarlılık) etik faktörler nelerdi?

👉 Şerife'nin verdiği kararın sonuçlarının sorumlulukları neler olmuştur?

👉 Şerife'nin hikâyede verilen seçenekler dışında başka hangi seçenekleri olabilirdi?

Ek 5. Değerlendirme Formu Taş Köprü

6. OTURUM

Etkinlik No : 1
Etkinlik Adı : İLETİŞİM BİZİ BAĞLAR
Süre : 40 Dakika
Yeterlik : İletişim

Kazanımlar

1. Çocuğun etkili iletişim becerilerini kullanmasını desteklemenin önemini fark eder.
2. Aile içinde bağ kurmanın sosyal duygusal gelişime etkisini fark eder.

Araç-Gereçler

- ✓ Ek 1.İletişim Roller 1 Formu
- ✓ Ek 2. İletişim Roller 2 Formu
- ✓ Ek 3. Etkili İletişim Becerileri ve İletişim Engelleri Bilgi Notu
- ✓ Ek 4. Kendime Not Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 3. Etkili İletişim Becerileri ve İletişim Engelleri Bilgi Notunu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Kendime Not Formunu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 1. İletişim Roller 1 Formu ve Ek 2. İletişim Roller 2 Formunda yer alan 1 numaralı kartın her iki gruba da mutlaka verilmesini ve iletişimi her grupta 1 numaralı kartı alan kişinin başlatmasını sağlayacak planlama yapılır.

- ✓ Katılımcı sayısının rol kartlarından fazla olması durumunda, etkili iletişim becerilerini ifade eden rol kartları birden fazla katılımcıya dağıtılabilir.

Süreç

1. Uygulayıcı “*Değerli veliler, bir önceki oturumumuzda sorumlu karar verme kavramı üzerinde durduk. Bu süreçte, çocuklarımızın karar verirken başkalarının da haklarını gözetme ve kararlarının sorumluluğunu almaları ile ilgili etkinlikler yaptık.*” diyerek bir önceki oturumu özetler. Ardından, “*Bir önceki oturumdan bu yana günlük rutininiz dışında farklı olarak neyi deneyimlediniz ve karar süreçlerinizde neleri dikkate aldınız?*” sorusunu katılımcılara yöneltir. İstekli katılımcılardan yanıtları alınır.

2. Uygulayıcı “*Bu oturumumuzda ilişki kurma becerilerinin çocuklarımızın sosyal duygusal gelişimi üzerindeki etkilerine yönelik etkinlikler gerçekleştireceğiz. Bunun öncesinde sizlerle bir ısınma etkinliği yapacağız. Bunun için bir nesneyi sınıfta saklayacağım ve sizler de yardımlaşma ve işbirliği becerilerinizi kullanarak aranızdan seçeceğim gönüllü katılımcının bu nesneyi bulmasına yardımcı olacaksınız. Yardımcı olurken konuşmadan ve belirlediğiniz ortak tepki ile bunu yapmanız gerekiyor. Örneğin bu ortak tepki gönüllü katılımcı nesneye yaklaştıkça daha şiddetli alkışlamak, nesneden uzaklaştıkça alkışın şiddetini azaltmak olabilir.*” açıklamasını yapar. Ardından, bir istekli katılımcı belirlenerek sınıfın dışına çıkarılır ve herhangi bir nesne diğer katılımcıların göreceği şekilde saklanır. İstekli katılımcı sınıfa davet edilir ve diğer grup üyeleri belirledikleri ortak tepkiyle nesnenin bulunmasını sağlayana kadar süreç devam ettirilir.

3. Uygulayıcı “*Yardımlaşma ve işbirliği becerilerinizi de kullanarak sözlü iletişim kurmadan nesnenin bulunmasını sağladınız. Şimdi, sizlerle iletişim kavramını ele alacağımız bir etkinlik gerçekleştireceğiz.*” açıklamasını yapar. Ardından, çember şeklinde oturan büyük grubu ikiye ayırarak hilal şeklinde iki grup oluşturur ve iki grubun dönüşümlü olarak etkinliği gerçekleştireceğini katılımcılara iletir.

4. Uygulayıcı, birinci grupta yer alan katılımcılara **Ek 1. İletişim Roller** **1 Formundaki** kartları keserek her bir katılımcıya bir rol kartı gelecek şekilde dağıtır. Ardından, “*Şimdi sizlere dağıtmış olduğum kartlarda yer alan rolleri,*

kâğıtları açtığınız andan itibaren kendi grubunuzda canlandırmanızı istiyorum. Diğer katılımcılarımız da bu süreci gözlemleyecekler.” açıklamasını yapar.

Uygulayıcı, birinci grupta sürecin tamamlanmasının ardından ikinci gruptaki katılımcılara da **Ek 2. İletişim Roller Formunu** dağıtır ve sürecin aynı şekilde sürdürülerek tamamlanmasını sağlar. Bu canlandırmalar için her gruba beşer dakika süre verilir. Uygulama tamamlandıktan sonra grup üyeleri çember düzenine geri döner ve uygulayıcı grup üyelerine aşağıdaki soruları sırasıyla yönelterek katılımcıların paylaşımlarını alır.

- ✓ *Gözlemci olduğunuzda neler dikkatinizi çekti?*
- ✓ *Etkileşim grubunda neler yaşadınız ve hissettiniz?*
- ✓ *Size verilen karttaki canlandırmayı yaptığınız anda karşınızdaki kişi neler hissetmiş olabilir?*

5. Uygulayıcı, katılımcılardan gelen yanıtların ardından “*Şimdi bu deneyimlerinizi daha iyi anlamlandırmanızı sağlamak amacıyla sizinle bazı bilgiler paylaşacağım.*” der ve **Ek 3. Etkili İletişim Becerileri ve İletişim Engelleri Bilgi Notunu** katılımcılarla paylaşarak bu formda yer alan örnekler üzerinden etkili iletişim becerileri ve iletişim engelleri hakkında grubu bilgilendirir.

Uygulayıcı “*Az önce deneyimlediğiniz gibi etkili iletişim becerileri, biz yetişkinlerin yaşamında olduğu kadar çocuklarımızın yaşamında da önemli yer tutmaktadır. Etkili iletişim becerilerini aile içi ilişkilerimizde kullanmak ve çocuklarımızın bu becerileri kullanmasını desteklemek onların sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Çocuklarımızın bu becerileri kullanmalarını iletişim engellerinden kaçınarak, çocuklarımıza rol model olarak ve onların olumlu davranışlarını pekiştirerek destekleyebiliriz.*” açıklamasını yapar.

6. Uygulayıcı “*Etkili iletişim, hayatımızın her alanında önemli olduğu gibi aile içerisindeki bağların oluşması için de önemlidir. Şimdi sizlerden aile içerisindeki bağlarınızı düşünmenizi istiyorum. Bu bağları bir ev eşyasına benzetecek olsanız bu ne olurdu?*” sorusunu yöneltir ve katılımcılardan yanıtları alır. Gelen yanıtlar üzerine her bir katılımcıya “*Aile bağlarınızı bu ev eşyasına benzetirken neleri düşündünüz?*” sorusunu sorar ve paylaşımları alır. Uygulayıcı

“Aile içi bağların güçlü olması çocuğumuzun sosyal duygusal gelişimini nasıl etkiler?” sorusunu katılımcılara yöneltir ve istekli katılımcılardan yanıtları alır.

Uygulayıcı “Aile içerisinde ilk kurulan bağın anne karnındayken çocukla kurulmaya başladığını söyleyebiliriz. Bu bağların güçlü olması çocuklarımızın güven durumlarını, kendi duygularını düzenleyebilmeleri ve ifade edebilmelerini sağlar. Aynı zamanda bu bağlar, kişisel alanlarını oluşturabilmeleri, başkaları ile işbirliği yapabilmeleri, başkalarının duygularını anlayabilmeleri ve sağlıklı kişilik oluşturabilmeleri için de önemli rol oynar.” açıklamasını yapar.

7. Uygulayıcı “Bu etkinliğimizde, etkili iletişim becerileri ve iletişim engelleri üzerinde durduk. Çocuklarımızın, etkili iletişim becerilerini desteklemenin önemine değindik. Ayrıca, aile içerisindeki güçlü bağların çocuklarımızın sosyal duygusal gelişimlerine nasıl etki edebileceği üzerinde durduk.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

*Uygulayıcı **Ek 4. Kendime Not Formunu** katılımcılara dağıtır. Ardından, “Şimdi sizlerden bu formda yer alan boşlukları bugünkü etkinliğimizde kendinizde fark ettiğiniz ve öğrendiğiniz durumları düşünerek doldurmanızı istiyorum.” açıklamasını yapar. İstekli katılımcılardan gelen yanıtları alır.*

EKLER

Ek 1. İletişim Roller 1 Formu

1

Grupta konuşmayı sen başlat. Herhangi bir konudan bahset ve ne olursa olsun anlatmayı sürdür.

Grupta konuşan kişileri anladığını belli eden paylaşımlarda bulun.

Gruptaki kişilerin söz ve davranışlarını yargıla ancak bunu yaparken kırıcı olmamaya dikkat et.

Gruptaki kişiler konuşurken onların sözünü kes ve konuyu dağıt.

Konuyla ilgili herhangi bir paylaşımda bulun ve ses tonunu uygun bir şekilde ayarla.

Gruptaki kişileri göz teması kurarak dinle, konuyla ilgili paylaşımlarda bulun.

Ek 2. İletişim Roller 2 Formu

1

Grupta konuşmayı sen başlat. Herhangi bir konudan bahset ve ne olursa olsun anlatmayı sürdür.

Gruptaki kişilere çözüm önerilerinde bulun.

Gruptaki kişileri sıklıkla öv ve bunu abart.

Gruptaki kişilere sık sık öğüt ver.

Gruptaki kişilerin paylaşımlarını dikkatle dinle ve etkili sorular sor.

Grupta paylaşımda bulun ve bunu yaparken beden dilini ve ses tonunu etkili kullan.

Ek 3. Etkili İletişim Becerileri ve İletişim Engelleri Bilgi Notu

İletişim Engelleri ve Örnek Durumlar

- 1. Emir Vermek, Yönlendirmek:** “Çabuk dersini çalış,” “Hemen odana git.”
- 2. Ahlak Dersi Vermek:** “Yüksek sesle gülünmez,” “Her zaman teşekkür etmelisin.”
- 3. Yargılamak, Eleştirmek, Suçlamak:** “Çok yaramazsın,” “Senin yüzünden babanla kavga ettim.”
- 4. Ad Takmak, Alay Etmek:** “Tam bir sulu gözsün,” “Koca bebek!”
- 5. Sorguya Çekmek:** “Neden öyle yaptın? Bunu sana kim söyledi? O sana ne dedi?”
- 6. Uyarmak, Gözdağı Vermek:** “Yemek yemezsen babanı çağırıyorum,” “Dediğimi yapmazsan tabletini alırım.”
- 7. Öğüt Vermek, Çözüm Ve Öneri Getirmek:** “Bu şekilde hareket etmemelisin,” “Senin yerinde olsam plan yaparak çalışırdım.”
- 8. Kıyaslamak:** “Bak abin ne kadar uslu,” “Arkadaşların öğretmeni dikkatlice dinliyor, sen hep başka şeylerle ilgileniyorsun.”
- 9. Övmek, Aynı Düşünceye Olmak:** “Senin fikirlerin hep çok güzel,” “Çalışmalarına bayıldım, sen bu işte bir numarasın.”
- 10. Sözünü Kesmek/Konuyu Dağıtmak:** “Sen onu bırak da asıl şunu konuşalım,” “Demek sana vurdu... Peki, o çocuğun dersleri nasıl?”
- 11. Yorumlamak, Analiz Etmek, Tanı Koymak:** “Onu kıskandığın için yaptığı hiçbir şeyi beğenmiyorsun,” “Başkasına kızıp arkadaşınla tartışmışsın.”

Etkili İletişim Becerileri

- 1. Göz Teması Kurma:** İletişim esnasında karşıdaki kişinin gözlerine bakarak anlatmak ve dinleme.
- 2. Ben Dili Kullanma:** Karşıdaki kişiyi suçlamadan kendi duygu ve düşüncelerini ifade etme.
- 3. Empatik Olma:** Karşıdaki kişinin duygularını fark etme, anlama ve anladığını ifade etme.
- 4. Etkin Dinleme:** Karşıdaki kişiye dikkati vererek, beden dili ve mimikleri uygun kullanarak dinleme.
- 5. Beden Dilini ve Mimikleri Doğru Kullanma:** Beden duruşu, el kol hareketleri, yüz ifadelerini iletişimi destekleyecek şekilde kullanma.
- 6. Ses Tonunu Uygun Kullanma:** Konuşurken ses tonunu karşıdaki kişinin duyabileceği ancak rahatsız olmayacağı seviyede ayarlamak.
- 7. Anlaşılabilir Bir Dil Kullanma:** İletişim esnasında verilmek istenen mesajı sade ve net sözcükler kullanarak ifade etme.
- 8. Eleştiriyi Kişiyeye Değil Probleme Yönelik Yapma:** Eleştiriyi bireyin kişiliğini hedef almadan var olan duruma yönelik yapma.

Ek 4. Kendime Not Formu

Bundan sonra, aile içinde daha etkili iletişim kurma konusunda
..... yapmaya karar verdim.

Bundan sonra, aile içinde daha etkili iletişim kurma konusunda
..... yapmaya karar verdim.

Bundan sonra, aile içinde güçlü bağlar kurma konusunda
..... yapmaya karar verdim.

Bundan sonra, aile içinde güçlü bağlar kurma konusunda
..... yapmaya karar verdim.

Bundan sonra, aile içinde daha etkili iletişim kurma konusunda
..... yapmaya karar verdim.

Etkinlik No	: 2
Etkinlik Adı	: BÜTÜNÜN PARÇALARIYIZ
Süre	: 40 Dakika
Yeterlik	: İşbirliği ve Uzlaşma Becerileri

Kazanımlar

1. Çocuğun iş birliği yapmasının sosyal duygusal gelişim açısından önemini fark eder.
2. Çocuğun yardım sağlama/isteme becerilerini desteklemenin önemini fark eder.
3. Çocuğun uzlaşma becerilerini geliştirmesini desteklemenin önemini kavrar.

Araç-Gereçler

- ✓ 1 adet makas
- ✓ A4 boyutunda karton
- ✓ 1 kutu boncuk
- ✓ İnce ip (1,5-2 metre uzunluğunda)
- ✓ Ek 1. Görev Kartları Formu
- ✓ Ek 2. Yapboz Parçaları
- ✓ Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notu
- ✓ Ek 4. Öz Değerlendirme Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinlik önceden okunur.
- ✓ Etkinlik için uygun ortam ve araç-gereçler hazırlanır.
- ✓ Ek 2. Yapboz Parçaları oturum öncesinde kartona yapıştırılır ve yapboz parçaları kesilir.
- ✓ Grup üyelerinin, Ek 1. Görev Kartları Formunda yazan görevlerden üçüncü görev zorunlu olup ilk iki görevden bir tanesinin yerine uygulayıcının tercihi göre alternatif görev de seçilebilir.
- ✓ Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.
- ✓ Ek 4. Öz Değerlendirme Formu katılımcı sayısı kadar çoğaltılır.

Süreç

1. Uygulayıcı *“Değerli Veliler, bir önceki etkinliğimizde çocuklarımızın iletişim becerilerini desteklemenin ve aile içindeki bağların sosyal duygusal gelişim üzerindeki etkisinden bahsettik”* der. Ardından, *“Bu etkinlikte ise çocukların işbirliği yapabilmelerini, yardımlaşmalarını ve uzlaşma becerilerini geliştirebilmelerini desteklemenin önemi üzerinde duracağız”* der.

2. Uygulayıcı *“Şimdi, bir yapbozu grup olarak tamamlamaya çalışacaksınız ancak yapboz parçalarını elde edebilmeniz için sizlerden yapmanızı isteyeceğim üç görevi yerine getirmeniz gerekiyor. Bu görevleri yerine getirmeye çalışırken birbirinizle yardımlaşmanız, işbirliği yapmanız ve uzlaşabilmeniz gerekmektedir.”* açıklamasını yapar.

Uygulayıcı, **Ek 1. Görev Kartları Formunda** yer alan görevlerden birinci görevi katılımcılara okur ve görevin tamamlanması için katılımcılara beş dakika süre verir. Görevin tamamlanmasının ardından **Ek 2. Yapboz Parçalarında** yer alan herhangi üç yapboz parçasını grupça belirlenen bir yere koyar ve katılımcıların yapboz parçalarını birleştirmeye çalışmaları için parçalara göz atmalarını ister. Aşağıdaki soruları katılımcılara yöneltir ve yanıtları alır.

- ✓ *Bu uygulama sürecinde neler yaşadınız ve hissettiniz?*
- ✓ *Size göre bu süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran durumlar nelerdi?*

Uygulayıcı *“Yaptığınız bu uygulamada, sizden istediğim temaya uygun olarak her biriniz daha önce söylenen cümleleri dikkatle dinlediniz. Zorlandığınız zamanlar olsa da birbiriyle bağlantılı cümleler kullanarak hikâyeyi devam ettirmeye çalıştınız; işbirliği yaptınız, yardımlaştınız ve bu hikâyeyi tamamladınız. Aynı amaca hizmet eden kişilerin birlikte hareket ederek, yardımlaşarak gerçekleştirdiği eylemlere işbirliği diyebiliriz. Bizler de çocuklarımız gibi hayatımızın her alanından işbirliğine ve yardımlaşmaya ihtiyaç duyabiliriz.”* açıklamasını yapar.

Uygulayıcı, **Ek 1. Görev Kartları Formunda** yer alan görevlerden ikinci görevi katılımcılarla paylaşarak bu görevin tamamlanması için katılımcılara beş dakika süre verir. Görevin tamamlanmasının ardından, **Ek 2. Yapboz**

Parçalarında yer alan herhangi üç yapboz parçasını grupta belirlenen yere koyar ve katılımcıların yapboz parçalarını birleştirmeye çalışmalarını ister. Aşağıdaki soruları katılımcılara yöneltir ve yanıtları alır.

- ✓ *Bu uygulama sürecinde neler yaşadınız ve hissettiniz?*
- ✓ *Size göre ortak şarkı seçme ve söyleme sürecini kolaylaştıran ve zorlaştıran durumlar nelerdi?*

Uygulayıcı “*Bu görevi yaparken işbirliği ve uzlaşma becerilerinizi kullandınız; görevi yapmanızı zorlaştıran durumlar olsa da iletişim kurmaya devam ettiniz ve tek şarkı üzerinde uzlaşarak görevinizi tamamladınız. Ancak bazı durumlarda işbirliği becerilerimizi kullansak da etrafımızdaki kişilerle fikir ayrılığı yaşayabiliriz ve bu durumu ele alırken çeşitli yöntemler kullanırız. Bu yöntemler durumdan duruma değişebildiği gibi kişiden kişiye de değişebilir. Son göreviniz ise yaşadığımız anlaşmazlıkları ele alma yöntemleri ile ilgili olacak. Bu görev sonrasında ise vereceğim parçalarla yapbozunuzu tamamlayabileceksiniz.*” açıklamasını yapar.

Uygulayıcı, **Ek 1. Görev Kartları Formunda** yer alan görevlerden üçüncü görevi katılımcılarla paylaşarak bu görevin tamamlanması için katılımcılara beş dakika zaman verir. Grup üyeleri eşleştirmeleri tamamladığında her bir örnek olay için katılımcıların grupça verdikleri cevaplar değerlendirilir.

Uygulayıcı **Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notunu** her katılımcıya birer adet dağıtır; örnek olaydan yararlanarak her bir stratejiyle ilgili bilgileri katılımcılara açıklar. Ardından “*Bu eşleştirmeleri yapmadan önce, tüm tanımları ve örnek olayları dikkatle okuyarak sorumluluğunuzu yerine getirdiniz. Eşleştirme yaparken ise farklı fikirlere sahip olduğunuz zamanlar oldu ancak sizi bu fikirlere yönlendiren sebepleri birbirinizle paylaşarak ortak bir karar vermeye çalıştınız.*” der. Aşağıdaki soruları katılımcılara yöneltir ve yanıtları alır.

- ✓ *Yaşadığınız anlaşmazlıkları çözmek için hangi durumlarda hangi stratejileri daha çok kullanıyorsunuz?*
- ✓ *Aile içi iletişiminizde bu stratejilerden hangileri yaşadığınız anlaşmazlıkları sağlıklı bir şekilde ele almanızı sağlar?*
- ✓ *Çocuğunuzun uzlaşma becerilerini siz nasıl destekleyebilirsiniz?*

Uygulayıcı şu açıklamayı yapar. “Sizin de ifade ettiğiniz gibi uzlaşma gerektiren durumlarla karşılaştığımızda farklı durumlarda farklı stratejiler kullanabiliyoruz. Ancak tercih ettiğimiz bu yöntemlerden bazıları kendimiz veya karşıımızdaki kişilerin ihtiyaçlarını göz ardı etmemize sebep olabilir ve ilişkilerimizi olumsuz etkileyebilir. Elinizde bulunan **Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notunda** da gördüğünüz gibi Uzlaşma (Tilki) ve İşbirliği (Baykuş) stratejileri hem kendi ihtiyaçlarımızı hem de karşıımızdaki kişinin ihtiyaçlarını önemseyerek sorunu işlevsel olarak çözmemize daha fazla yardımcı olan yöntemlerdir. Örneğin; uzlaşma yönteminde taraflar arasındaki ilişkinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi orta düzeyde önemsenirken, iki tarafın amaçlarına kısmen ulaşması da sağlanmış olur. İşbirliği yönteminde ise hem amaçlara hem de ilişkilere yüksek düzeyde önem verilir, anlaşmazlıklar tarafların istek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak yüksek memnuniyet oranıyla çözülür.”

Uygulayıcı, bütün görevlerin tamamlandığını belirterek son üç yapboz parçasını grup üyelerine verir. Ardından katılımcılardan tüm parçaları bir karton ya da kâğıda yapıştırarak birleştirmelerini ve yapbozu tamamlamalarını ister. Görevleri işbirliği, yardımlaşma ve uzlaşma becerilerini kullanarak tamamladıklarını ifade eder. “Yardımlaşma, işbirliği ve uzlaşma becerilerinin çocuklarınızın sosyal duygusal gelişimine ne gibi katkısı olabilir?” sorusunu yöneltir ve yanıtları alır.

3. Uygulayıcı “İşbirliği, yardımlaşma ve uzlaşma becerilerini kullanmak bizlerin olduğu gibi çocuklarımızın yaşantısını da olumlu şekilde etkilemektedir. Çocuklarımızın bu becerilere sahip olmaları diğer insanlarla uyum içerisinde ve bir arada yaşamalarını, olumlu ilişkiler kurmalarını ve kendilerine değer vermelerini kolaylaştırır. Bu nedenle bizlerin de ebeveynler olarak işbirliği, uzlaşma, yardım arama ve yardım sağlama konularında çocuklarımızı desteklememiz gerekir. Onlara öncelikle bu konuda model olmak, kendi hayatınızda işbirliği ve uzlaşma becerilerini kullanmanızın katkılarını birlikte değerlendirmek, yaşadığı sorun durumlarını uzlaşma becerilerini desteklemek için bir fırsat olarak görmek onlara bu konuda yol gösterici olacaktır. Uzlaşma becerilerini desteklemek için ise bir anlaşmazlık olduğunda uzlaşma köşesi gibi bir köşe oluşturabilir ve tarafların sorunu karşılıklı tanımlamalarını; çözüm önerilerini, gerçek ihtiyaçlarını, çözüme ilişkin yaşadıkları kişisel zorlukları irdelemelerini isteyebilirsiniz. Bu süreçte uzlaşma adına nelerden

vazgeçilebileceğine, çözüme ilişkin karşılıklı üstlenilen sorumlulukların belirlenmesine yardımcı olabilirsiniz. Uzlaşılan karara uyulmadığında karşılaşılabilecek durumları da netleştirmeye yardımcı olmanız ve tüm bu uzlaşma sürecini aile içinde uyguluyor olmanız çocuğunuzun bu süreci tüm yaşam alanlarına yansıtmasına ve sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlayacaktır.” açıklamasını yapar.

Değerlendirme

Uygulayıcı “Çocuklarımızın işbirliği, yardımlaşma ve uzlaşma becerilerini nasıl destekleyebiliriz?” sorusunu yönelterek istekli katılımcılardan yanıtlarını alır.

Program Değerlendirme Süreci

Uygulayıcı, katılımcıların çember şeklinde oturmasını ister ve “*Elimde görmüş olduğunuz kutu içerisinde boncuklar bulunuyor. Şimdi sizlerden, bu kutudan istediğiniz kadar boncuk almanızı istiyorum.*” açıklamasını yapar. Uygulayıcı, “*Bugün, sosyal duygusal gelişim aile eğitimi programının son oturumunu gerçekleştirdik. Şimdi bu programa dair sizde iz bırakan noktaları düşünmenizi ve elinizdeki boncuk sayısı kadar sürece ilişkin duygu, düşünce ve kazanımlarınızı ifade etmenizi istiyorum.*” der. Ardından, istekli katılımcılardan yanıtlarını alır.

Uygulayıcı “*Değerli veliler, birlikte geçirdiğimiz altı hafta boyunca çocuklarımızın duygularını tanımaları, kişisel özelliklerini, beklentilerini fark edebilmeleri ve sosyal duyarlılıklarını desteklemek için neler yapabileceklerimizi konuştuk. Ayrıca, çocuklarımızın sorumluluk alma, planlama, sorumlu karar verme becerilerinin önemini ele alarak bu süreçte aile tutumlarının rolü üzerinde de durduk. Sizler de bu programa ilişkin kazanımlarınızı bizimle paylaştınız.*” der. Ardından “*Şimdi, elinizdeki boncukları size verdiğim ipe dizmenizi ve buradan ayrılırken programa dair kazanımlarınızı hatırlatıcı olması dileğiyle yanınızda götürmenizi istiyorum.*” açıklamasını yapar ve **Ek 4. Öz Değerlendirme Formunu** doldurmalarını sağlar.

EKLER

Ek 1. Görev Kartları Formu

1. Görev

Uygulayıcı çember şeklinde oturan grup üyelerinden içinde işbirliği, yardımlaşma, takım çalışması temalarını içeren bir hikâye oluşturmalarını ister. Hikâye oluşturulurken herkesin sadece bir cümle kullanmasına, cümlelerin birbiriyle bağlantılı olmasına ve hikâyenin akıcı şekilde sürdürülmesine dikkat edilir. (İstenirse ilk cümle uygulayıcı tarafından verilebilir ve hikâye bir tur daha devam ettirilebilir).

2. Görev

Uygulayıcı grup üyelerinden herkesin sözlerini bildiği, grup üyelerinin hep birlikte söyleyebileceği bir şarkıya karar vermelerini ister. Bunu yaparken grup üyeleri ortak bir şarkıda karar kılmalı ve birlikte hareket etmelidir. Grup üyeleri hazır olduğunda ayağa kalkarak veya sahneye çıkarak belirledikleri şarkıyı söylerler.

3. Görev

Uygulayıcı Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notu'nda bulunan tanımlar ile hayvan resimlerinin bulunduğu örnek olay kartlarını ayrı ayrı keserek grup üyelerine dağıtır. Grup üyelerinden tanımları dikkate alarak hangi stratejinin hangi hayvan resmi ve örnek olay ile eşleştirilmesi gerektiğini düşünmelerini ister. Eşleştirmeleri yaparken tüm grubun işbirliği yapması ve birlikte karar vermesi önemlidir.

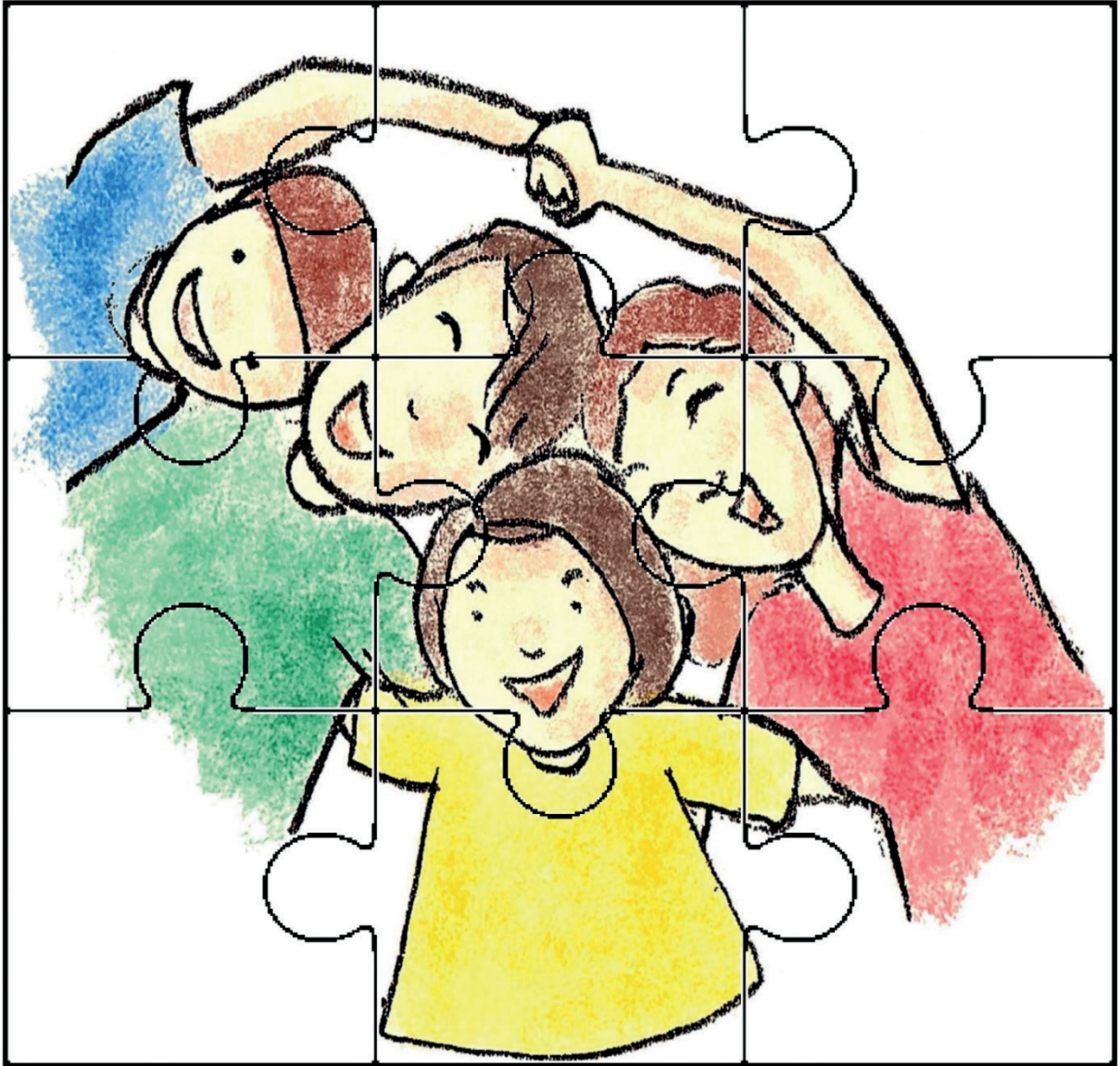
Alternatif Görev

Uygulayıcı grup üyelerinden her birinin farklı bir rakam (1'den 9'a kadar) ve matematiksel sembol (artı, eksi, çarpı, bölü işaretleri) olmasını ve buna kendi aralarında uzlaşarak karar vermelerini ister. Uygulayıcı bir rakam söyler ve grup üyeleri yanlarına matematiksel sembollerle işbirliği yaparak bu rakama ulaşmaya çalışır.

Örneğin; uygulayıcı 8 rakamını söyler. 5 rakamı, 3 rakamı ve artı sembolünü temsil eden üyeler sınıfın bir köşesine giderek işlemi oluştururlar. Geriye kalan rakamlar ve semboller de kendi aralarında aynı sonuca ulaşmaya çalışır. ($5+3=8$, $4*2=8$, $9-1=8$ vb. kombinasyonlar denenebilir. Farklı sayılarla çalışma devam ettirilebilir).

Ek 2. Yapboz Parçaları

Ek 3. Çatışma Çözme Stratejileri Bilgi Notu

Çatışma yaşayan bireyler, yaşadıkları çatışmayı çözmek için farklı davranış kalıpları içine girerler. Günlük hayatta sıkça karşılaştığımız çatışma çözme yöntemleri şunlardır. (Johnson ve Johnson, 1994).

Örnek Olay: 12-15 yaş aralığındaki çocuğunuz eve yemek vaktinden sonra geliyor.

Davranış: Hiç sesinizi çıkarmaz ve bakalım bu nereye kadar gidecek diye beklersiniz.

Sonuç: Çocuğunuzla yüz göz olmadan olay kendiliğinden düzelebilir ancak sorun ciddi ise geç kalabilirsiniz.

Uyma: Amaçtan çok ilişkinin bozulmaması önemlidir. Diğer bireyler tarafından kabul görmeyi ve seilmeyi beklerler. Kendi isteklerini hiç önemsemeyip diğer insanların isteklerini yapmaya çalışırlar, insanları incitmekten çok korktukları için kendi isteklerini hiç sayarlar, çatışmadan kaçınırlar.

Örnek Olay: 12-15 yaş aralığındaki çocuğunuz eve yemek vaktinden sonra geliyor.

Davranış: Çocuğunuza sevdiği yemekleri yaparsınız ve çok iyi davranırsınız.

Sonuç: Sevdiği yemekler ve ilginiz için zamanında gelmeye başlayabilir ancak ciddi bir sorunla karşı karşıya olabilir ve geç kalabilirsiniz.

Uzlaşma: Hem ilişki hem de amaç önemlidir. Çatışma çözme sürecini her iki tarafın da istek ve ihtiyaçlarından tavizler vererek çözmeye, uzlaşmaya varmaya çalışırlar. Hem kendi amaçlarına hem de bireyler ile olan ilişkilerine önem vererek ikisini de orta seviyede korumaya çalışırlar.

Örnek Olay: 12-15 yaş aralığındaki çocuğunuz eve yemek vaktinden sonra geliyor.

Davranış: Çok geç kaldığı için onu merak ettiğinizi ve yemeği birlikte yemenin sizin için ne kadar önemli olduğunu söylersiniz.

Sonuç: Sizi reddedebilir veya konuşmak istemeyebilir ancak ciddi bir durum varsa zamanında müdahale etme şansınız olur.

Zorlama: Önemli olan amaca ulaşmaktır. Yalnızca kendi istek ve ihtiyaçlarını ön planda tutarak diğer insanlara da bu istekleri kabul ettirmeye çalışırlar. Kendi amaçlarını her şeyin üstünde tutarlar.

Örnek Olay: 12-15 yaş aralığındaki çocuğunuz eve yemek vaktinden sonra geliyor.

Davranış: Eve geldiğinde bağırıp çağırırsınız, yemek vermezsiniz.

Sonuç: Korkusundan eve gelmeye başlayabilir ya da davranışını değiştiremeyebilir. Neden geç geldiğini öğrenemezsiniz.

Uyma: Amaçtan çok ilişkinin bozulmaması önemlidir. Diğer bireyler tarafından kabul görmeyi ve seilmeyi beklerler. Kendi isteklerini hiç önemsemeyip diğer insanların isteklerini yapmaya çalışırlar, insanları incitmekten çok korktukları için kendi isteklerini hiç sayarlar, çatışmadan kaçınırlar.

Örnek Olay: 12-15 yaş aralığındaki çocuğunuz eve yemek vaktinden sonra geliyor.

Davranış: Uygun bir zamanı bulup onunla ilgilenir ve paylaşımlarda bulunarak özen gösterirsiniz.

Sonuç: Ciddi bir şey varsa sorunu onunla birlikte çözüme ulaştırabilme, birlikte hareket etme, ona destek olma söz konusu olabilir. Çok fazla zaman gerektirebilir.

İşbirliği: İlişkiden üst düzeyde keyif alınması için amaçların kullanılmasıdır. Her iki tarafın da istek ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak çatışmaya çözüm getirirler. Amaçlara önem verdikleri gibi ilişkilere de önem verirler.

Ek 4. Öz Değerlendirme Formu

Değerli veliler,

Bu form sosyal duygusal gelişimini destekleme aile eğitim programı kapsamında altı oturumda uygulanan etkinlikleri değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Formu cevaplarırken her maddenin karşısında yer alan “Çok az”, “Az”, “Orta”, “İyi”, “Çok İyi” ifadelerinden size en uygun seçeneğin altına “X” işareti koyunuz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Sıra		Çok az	Az	Orta	İyi	Çok iyi
1	Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişim özelliklerini öğrendim.					
2	Sosyal duygusal özelliklerinin çocuğun gelişimine etkilerini fark ettim.					
3	Sosyal duygusal gelişim özellikleri açısından çocuğu tanımanın önemini fark ettim.					
4	Çocuğun sosyal duygusal beceriler açısından kendini değerlendirmesinin önemini fark ettim.					
5	Çocuğun duygularını tanımasının önemini fark ettim.					
6	Çocuğun duygularını ifade etmesini desteklemenin önemini kavradım.					
7	Çocuğun duygularını ifade etme yollarını bilmesinin önemini fark ettim.					
8	Çocuğun kendini gerçekçi algılamasının önemini fark ettim.					
9	Çocuğun güçlü ve geliştirilebilir özelliklerini fark etmesinin önemini öğrendim.					
10	Çocuğun başkalarının duygularını anlamasının sosyal duygusal gelişimine katkılarını fark ettim.					
11	Çocuğun bireysel farklılıklara saygı duymasının önemini fark ettim.					
12	Çocuğun sosyal duyarlılığını geliştirmenin önemini öğrendim.					
13	Olumlu davranışları takdir etme konusunda rol model olmanın önemini öğrendim.					
14	Çocuğa sosyal farkındalık becerilerini deneyimleyebileceği ortamlar sunmanın önemini öğrendim.					
15	Duyguları yönetmenin önemini öğrendim.					
16	Çocuğun duygularını yönetme sürecinde destek sunma yollarını fark ettim.					
17	Çocuğun sorumluluk almasının sosyal duygusal gelişimine etkilerini fark ettim.					
18	Sorumluluk alabilmede çocuğunu desteklemenin yollarını öğrendim.					
19	Karar verme sürecinde aile tutumlarının etkisini fark ettim.					
20	Çocuğun karar verme sürecinde farklı seçenekleri değerlendirmesi gerektiğinin önemini fark ettim.					
21	Çocuğun karar verme sürecinde kendi haklarıyla birlikte başkalarının haklarını da gözetmesinin önemini öğrendim.					
22	Kararlarının olası sonuçları hakkında çocuğun sorumluluk alması gerektiğini fark ettim.					
23	Çocuğun etkili iletişim becerilerini kullanmasını desteklemenin önemini fark ettim.					
24	Aile içinde bağ kurmanın sosyal duygusal gelişime etkisini fark ettim.					
25	Çocuğun iş birliği yapmasının sosyal duygusal gelişim açısından önemini fark ettim.					
26	Çocuğun yardım sağlama ve isteme becerilerini desteklemenin önemini fark ettim.					
27	Çocuğun uzlaşma becerisini geliştirmesini desteklemenin önemini öğrendim.					

KAYNAKÇA

- Abu Yazid, A. B. (2016). Counseling and guidance for malaysian gifted students: a conceptual framework. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 4(1), 21-29. <http://dx.doi.org/10.17478/JEGYS.2016115332>
- Ackerman, C. M. (1997). Identifying gifted adolescents using personality characteristics: Dabrowski's Overexcitabilities. *Roeper Review*, 19(4), 229-236. <http://dx.doi.org/10.1080/02783199709553835>
- Albright, M. I., & Weissberg, R. P. (2010). School-family partnerships to promote social and emotional learning. *Handbook of School-Family Partnerships*, 246-265.
- Albright, M. I., & Weissberg, R. P. (2010). School-family partnerships to promote social and emotional learning. In S. L. Christenson, & A. L. Reschly (Eds.), *Handbook of school-family partnerships for promoting student competence* (pp. 246-265).
- Alias A, Rahman S, Majid RA, Yassin SFM. (2013). Dabrowski's Overexcitabilities Profile among Gifted Students. *Asian Social Science*, 9(16). doi:10.5539/ass.v9n16p120
- Banerjee, R., Weare, K., & Farr, W. (2014). Working with 'Social and Emotional Aspects of Learning (SEAL)': Associations with school ethos, pupil social experiences, attendance, and attainment. *British Educational Research Journal*, 40(4), 718-742.
- Bouchard, L. L. (2004). An instrument for the measure of Dabrowskian overexcitabilities to identify gifted elementary students. *The Gifted Child Quarterly*, 48(4), 339-349. <http://dx.doi.org/10.1177/001698620404800407>
- Casel (2020, Mayıs, 7). Cares Initiative. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). CASEL. <https://casel.org/covid-resources/>.
- Clark, B. (2008). *Growing Up Gifted* (7th ed.), Pearson Merrill Prentice Hall, Upper Saddle River: NJ.
- Coleman, L. J., & Cross, T. (2014). Is being gifted a social handicap? *Journal for the Education of the Gifted*, 37(1), 5-17
- Coleman, L. J., & Cross, T. L. (2001). *Being gifted in school: An introduction to*

development, guidance, and teaching. Waco, TX: Prufrock Press.

Duckworth, A. L., Quinn, P. D., & Tsukayama, E. (2012). What no child left behind leaves behind: The roles of IQ and self-control in predicting standardized achievement test scores and report card grades. *Journal of Educational Psychology*, 104(2), 439-451.

Elias, M.J. (2014). Social-emotional skills can boost Common Core implementation. *Phi Delta Kappan*, 96 (3), 58-62.

Emen, H. (2022, Ekim, 4). Hatice Safiye Ali kimdir? Atatürk Ansiklopedi. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/hatice-safiye-ali-1894-1952/>.

Ergün, B. Y. (2022, Ekim, 7). Çizgi Film Lideri Walt Disney'in Hikayesi. *Dergice*. <https://dergice.com/cizgi-film-lideri-walt-disneyin-hikayesi>

Goleman, D. (2005). Yıkıcı Duygular ile Nasıl Başa Çıkabiliriz. (Hauser, S, Çev.). İnkılap Yayınları.

Goleman, D. (2010). Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir. Varlık Yayınları.

Güçyeter, Ş. (2018). Rehber öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri, sosyal duygusal özellikleri ve rehberlik gereksinimlerine ilişkin farkındalıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(Özel Sayı 1), 225-246.

Işık, Ş. (Ed). (2017). Okulda pozitif psikoloji uygulamaları. Pegem.

Johnson, D.W. ve Johnson, R.T. (1994). Constructive Conflict in the Schools. *Journal of Social Issues*, No: 30.

Jones, S.M. & Kahn, J. (2017). The evidence base for how we learn: Supporting students' social, emotional, and academic development – Consensus statements of evidence from the Council of Distinguished Scientists. Washington, DC: National Commission on Social, Emotional, and Academic Development, The Aspen Institute.

Kırşehir Kültür ve Turizm Bakanlığı. Neşet ERTAŞ. <https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-249493/neset-ertas.html>. [Erişim Tarihi: 04/10/2022]

Leana-Tascilar, M. Z., Ozyaprak, M. & Yilmaz, O. (2016). An online training program for gifted children's parents in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 65, 147-164 10.14689/ejer.2016.65.09

- Leana-Taşçılar, M. Z., Özyaprak, M., Güçyeter, Ş., Kanlı, E. & Camcı Erdoğan, S. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçiliğin değerlendirilmesi. HAYEF Journal of Education, 11 (1), 31-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8800/109995>
- Mendaglio, S. (2012). Overexcitabilities and giftedness research: A call for a paradigm shift. The Journal for the Gifted, 35(3), 207-219.
- Moon, S. M., Kelly, K. R. & Feldhusen, J. F. (1997). Specialized counseling services for gifted you than their families: A needs assessment. Gifted Child Quarterly, 41, 16-25.
- Nazlı, S. (2016). Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı. (6. Baskı). Anı Yay.
- OECD (2021). Social and emotional skills: Well-being, connectedness and success. <https://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional%20Skills%20%20Wellbeing,%20connectedness%20and%20success.pdf%20>
- Osher, D., Kidron, Y., Brackett, M., Dymnicki, A., Jones, S., & Weissberg, R. P. (2016). Advancing the science and practice of social and emotional learning: Looking back and moving forward. Review of Research in Education, 40(1), 644-681.
- Parker, W. D. (2000). Healthy perfectionism in the gifted. Journal of Secondary Gifted Education, 11, 173-183. doi:10.4219/jsge-2000-632
- Patrikakou, E., & Weissberg, R. (2007). School-family partnerships to enhance children's social, emotional, and academic learning. Educating People to be Emotionally Intelligent, 49-61.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality, 9(3), 185-211.
- Saranlı, A. G. (2011). Üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik geliştirilen aile rehberliği programlarının etkililiğinin incelenmesi. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saranlı, A. G. ve Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 45 (1), 139-163.

- Schuler, P. A. (2000). Perfectionism and gifted adolescents. *Journal of Secondary Gifted Education*, 11, 183-196. doi:10.4219/jsge-2000-629
- Sheridan, S. M. (1997). Conceptual and empirical bases of conjoint behavioral consultation. *School Psychology Quarterly*, 12, 119-133.
- Silverman, L. K. (1999). Perfectionism. *Gifted Education International*, 13(3), 216-225. <https://doi.org/10.1177/026142949901300303>
- THF. (Mart, 28). Naim Süleymanoğlu. Türkiye Halter Federasyonu. <https://halter.gov.tr/naim-suleymanoglu/>
- Tieso, C. L. (2007). Overexcitabilities: A new way to think about talent. *Roeper Review*, 29(4), 232-239. <http://dx.doi.org/10.1080/02783190709554417>
- Topcu, S. & Leana-Tascilar, M.Z. (2016). Ustun zekali ogrencilerde motivasyon ve benlik saygisi duzeylerinin sinif duzeyine gore incelenmesi. *Adiyaman Universitesi Sosyal Bilimler Enstitusu Dergisi*, 8 (23), 590-621.
- Wang, Y., Yang, Z., Zhang, Y., Wang, F., Liu, T., & Xin, T. (2019). The effect of social-emotional competency on child development in Western China. *Frontiers in Psychology*, 10:1282. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01282
- Webb, J. T., Meckstroth, E.A., and Tolan, S.S. (1982). *Guiding the gifted child: A practical source for parents and teachers*. Columbus, OH: Ohio Psychology
- Weissberg, R. P., & Greenberg, M. T. (1998). School and community competence-enhancement and prevention programs. In W. Damon, I. E. Sigel, & K. A. Renninger (Ed.), *Handbook of child psychology: Child psychology in practice* (pp. 877-954). John Wiley & Sons Inc.
- Weissberg, R.P. & Cascarino, J. (2013). Academic learning + social-emotional learning = national priority. *Phi Delta Kappan*, 95 (2), 8-13.
- Yaylacı Ö., G. (2006). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zekâ ve İletişim Yeteneği*. Hayat Yayınları.
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2001). Social-emotional learning and school success: Maximizing children's potential by integrating thinking, feeling and behavior. *The CEIC Review*, 10(6), 1-3.
- Zins, J. E., Weissberg, R., Wang, M., & Walberg, H. (Ed.) (2004). *Building academic success on social and emotional learning: what does the research say?* New York: Teachers College Press.

141

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMİ DESTEKLEME AİLE EĞİTİM PROGRAMI

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ